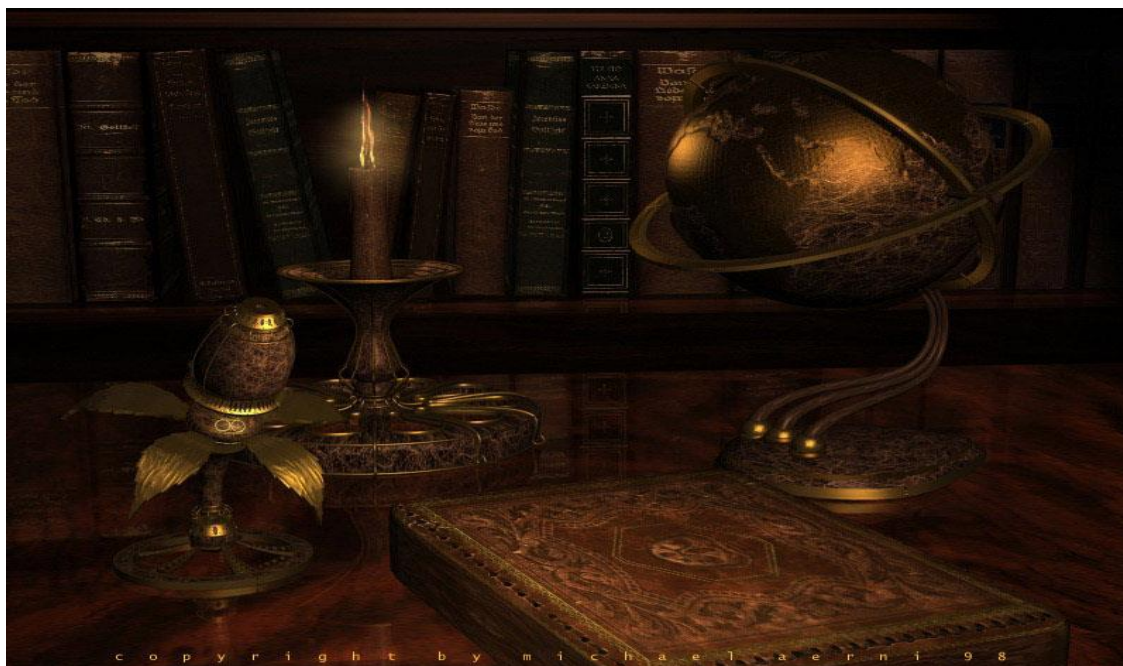

Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης
Σχολή Διοίκησης & Οικονομίας
Τμήμα Μάρκετινγκ

Πτυχιακή Εργασία:

*Οι σχέσεις του τραπεζικού συστήματος με τις επιχειρήσεις τις
Θεσσαλονίκης*

Θεσσαλονίκη, 17-11-2008

Υπεύθυνοι Καθηγητές :
Δρ. Μαυρίδης Σάββας

Επιμέλεια Εργασίας :
Κρασόπουλος Κυριάκος
Νεάρχου Στέλιος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	4
1. Γενικά για την χρηματοδότηση	6
1.1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	6
1.2. Επιχείρηση και χρηματοδότηση	8
1.3. Προϋποθέσεις και κριτήρια χρηματοδότησης	9
1.3.1. Προϋποθέσεις χρηματοδότησης	9
1.3.1.1. Τυπικές προϋποθέσεις.....	9
1.3.1.2. Ουσιαστικές προϋποθέσεις	10
1.3.2. Κριτήρια χρηματοδοτήσεων	12
1.3.2.1. Κριτήρια κρατικού ενδιαφέροντος	12
1.3.2.2. Τραπεζικά κριτήρια χρηματοδοτήσεων.....	13
1.3.2.2.1. Βασικά κριτήρια Χρηματοδοτήσεων	14
I. Βιωσιμότητα της επιχείρησης	15
II. Δυνατότητα ομαλής ρευστοποίησης της χρηματοδότησης	22
1.3.2.3. Επικουρικά κριτήρια χρηματοδότησης	23
1.4. Το χρηματοοικονομικό υπόβαθρο της επιχείρησης.....	25
1.5. Οι ιδιαιτερότητες των ΜΜΕ	28
1.6. Δανειοδοτικές σχέσεις.....	32
2. Μορφές χρηματοδότησης	34
2.1. Με κριτήριο την διάρκεια.....	34
2.2. Με κριτήριο τον σκοπό	34
2.3. Με κριτήριο τις ασφάλειες.....	35
2.4 Με κριτήριο το ύψος του επιτοκίου.....	36
2.5 Με κριτήριο τον κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας	37
3. Τα Στάδια της χρηματοδότησης	38
3.1. 1 ^ο Στάδιο :Η προετοιμασία.....	40
3.2. 2 ^ο Στάδιο :Οι διαπραγματεύσεις	41
3.3 3 ^ο Στάδιο :Η πρόταση και η απόφαση	42
3.4. 4 ^ο Στάδιο :Η σύναψη της σύμβασης	43
3.5. 5 ^ο Στάδιο :Η εκταμίευση της χρηματοδότησης	44

3.6. 6 ^ο Στάδιο :Η εξυπηρέτηση της χρηματοδότησης	45
3.7. 7 ^ο Στάδιο :Η εξόφληση	46
4. Δανειοδότηση	47
4.1. Καταναλωτική και επιχειρηματική πίστη	48
4.1.1. Επιχειρηματικά δάνεια	53
4.1.2. Βραχυπρόθεσμα δάνεια	56
4.2. Μεγέθη επιχειρηματικής πίστης	59
4.3. Στεγαστική πίστη	62
4.3.1. Τιμολόγηση	65
4.3.2. Μεγέθη αγοράς	67
4.3.3. Προβλήματα-Προοπτική	68
5. Τραπεζικό σύστημα	70
5.1. Έννοια τράπεζας	70
5.2. Ελληνικό τραπεζικό σύστημα	70
5.3. Τραπεζικά συστήματα χωρών Ε.Ε	73
5.4. Η ανάγκη για την δημιουργία τραπεζών	75
5.5. Ανάλυση-Αξιολόγηση τραπεζικού συστήματος	75
5.6. Στοιχεία ενεργητικού και παθητικού των τραπεζών	79
5.6.1. Στοιχεία παθητικού των τραπεζών	79
5.6.2. Στοιχεία ενεργητικού των τραπεζών	83
6. Συνεντεύξεις	85
6.1. Βραχυπρόθεσμες πηγές χρηματοδότησης του fast food Παπαθεοκλητου & Σια Ο.Ε. (ΝΙΚ Α.Ε)	85
6.2. Επενδυτικό σχέδιο της εταιρίας οπτικά Ντούρμα	89
6.3. Εκσυγχρονισμός της επιχείρησης τροφίμων Μαρίνος (Taste full) Α.Ε.	92
Βιβλιογραφία	95

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κάθε επιχείρηση, ανεξάρτητα από το μέγεθος ή από το αντικείμενο της βρίσκεται αργά ή γρήγορα στην ανάγκη να χρησιμοποιήσει ξένα κεφάλαια. Κύρια πηγή εξεύρεσης τους, είναι οι τράπεζες και οι οργανισμοί που είναι γνωστοί στο σύνολο τους με τον όρο “χρηματοπιστωτικό σύστημα “. Συνεπώς, η πρόσβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι απαραίτητη για την δημιουργία, τη λειτουργία αλλά και τη μεγέθυνση της σύγχρονης επιχείρησης. Πρωταρχικό στοιχείο για την πρόσβαση σ’ αυτό, είναι η γνώση των βασικών κανόνων λειτουργίας του και των προϋποθέσεων που πρέπει να πληρεί μια επιχείρηση για να έχει τη δυνατότητα να χρηματοδοτηθεί από αυτό.

Πριν από το 1950 η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων αποτελούσε, σχεδόν κατ’ αποκλειστικότητα, αρμοδιότητα των τραπεζών. Μετά το 1950 αναπτύχθηκαν οι μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις, οπότε έγινε οξύτερος ο ανταγωνισμός και άρχισε η διαφοροποίηση των τρόπων χρηματοδότησης. Η πραγματική επανάσταση στον τομέα της χρηματοδότησης επιχειρήσεων εγκαινιάσθηκε από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, οπότε

- Δόθηκαν νέα χρηματιστικά προϊόντα καλύψεως των επιχειρήσεων από τους κινδύνους μεταβολής των επιτοκίων και των συναλλαγματικών ισοτιμιών,
- Πύκνωσαν οι κινήσεις συγχώνευσης και εξαγοράς επιχειρήσεων,
- Οι επιχειρήσεις, με διαρκώς αυξανόμενων ρυθμών, επιδόθηκαν στην συγκέντρωση κεφαλαίων απ’ ευθείας από το επενδυτικό κοινό (έκδοση τίτλων),
- Οι τράπεζες προώθησαν νέες δραστηριότητες στην υπηρεσία των επιχειρήσεων κ.ο.κ.

Είναι γεγονός ότι στις μέρες μας οι τράπεζες παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ζωή μας. Η δραστηριότητα τους μπορεί να επηρεάσει με πολλούς τρόπους την πορεία της οικονομίας μας και να επιταχύνει ή ακόμα και να επιβραδύνει τον ρυθμό ανάπτυξής της.

Οι τράπεζες δεν επηρεάζουν και κατευθύνουν την οικονομική δραστηριότητα και την ανάπτυξη της οικονομίας μας μονό μέσω των δανειοδοτήσεων αλλά αναλαμβάνουν και πολύ σημαντικές επενδυτικές πρωτοβουλίες με την συμμετοχή τους στο κεφάλαιο επιχειρήσεων.

Η επικράτηση της τάσης παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, με την υποστήριξη της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, έδωσε πλανητικές διαστάσεις στην κίνηση των κεφαλαίων και στην χρηματοδότηση επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα έγινε αισθητή η ανάγκη εναρμονίσεις των λογιστικών κανόνων και των τρόπων ελέγχου των ετησίων λογαριασμών των επιχειρήσεων και προς αυτή την κατεύθυνση σημειώθηκε σημαντική πρόοδος, ιδιαίτερα στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ένωσης.

Η εργασία αυτή έχει σκοπό να αναλύσει σε βάθος την χρηματοδότηση και τους κανόνες της. Αποσκοπεί στο να προσφέρει μια αρκετά λεπτομερειακή εικόνα των χρηματοδοτικών θεμάτων. Η προσοχή μας εστιάζεται ιδιαίτερα στα στοιχεία εκείνα της επιχείρησης που θα αποτελέσουν αντικείμενο έρευνας πριν και μετά την χρηματοδότηση, αλλά και κριτήρια για την υλοποίηση της. Επιπλέον, στις προϋποθέσεις, ουσιαστικές και τυπικές που είναι αναγκαίες για οποιαδήποτε χρηματοδότηση. Έτσι θα μπορέσουμε να αντιληφθούμε καλύτερα τον τρόπο αντιμετώπισης, τη λογική και την σκοπιμότητα των χρηματοδοτικών αποφάσεων.

(Τομάρας Π., «Τραπεζικό Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Τομάρας, Αθήνα 2003., σελ. 19-25)

1. Γενικά για την χρηματοδότηση

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Τα ίδια κεφάλαια μιας επιχείρησης σπάνια επαρκούν για να στηρίξουν οικονομικά τις δραστηριότητές της. Έτσι, η προσφυγή της σε ξένα κεφάλαια είναι κατά κανόνα αναγκαία προϋπόθεση για την εξακολούθηση και την επέκταση των εργασιών της και την βελτίωση του οικονομικού της αποτελέσματος. Τα ξένα κεφάλαια που χρειάζεται η επιχείρηση μπορεί προσπορισθεί με δυο κυρίως μορφές : α) ως συμμετοχή νέων επενδυτών στην επιχείρηση, ή επαύξηση της συμμετοχής των παλαιών και β) ως δανειακά, με την -αυτονόητη- υποχρέωση επιστροφής τους στους δανειστές.

Ο δανεισμός υπήρξε και εξακολουθεί να είναι η κυριότερη μορφή χρηματοδότησης της οικονομίας, τόσο της κρατικής όσο και της ιδιωτικής. Βέβαια, οι σύγχρονες ανάγκες και η αλματώδης ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων επέβαλαν την εξέλιξη της παραδοσιακής μορφής χρηματοδότησης, του δανείου καθώς και την επινόηση νέων χρηματοδοτικών σχημάτων και μέσων. Η σημερινή οικονομική πραγματικότητα χαρακτηρίζεται από τεράστια ποικιλία χρηματοδοτικών μέσων, που διαρκώς επεκτείνεται. Στις παραδοσιακές μορφές δανείων έχουν προστεθεί άλλες, περισσότερο πολύπλοκες, όπως η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) και η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) κ.α. Έτσι, η σύγχρονη επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να επιλέξει τον ποιο συμφέροντα αλλά και κατάλληλο τρόπο χρηματοδότησής της σε κάθε περίπτωση.

Ανεξάρτητα από τον τρόπο χρηματοδότησης που θα επιλέξει όμως, η επιχείρηση είναι σχεδόν βέβαιο ότι για την υλοποίηση του θα αναγκασθεί να προσφύγει στο τραπεζικό σύστημα. Πραγματικά, οι τράπεζες αποτελούν προς το παρόν στην Ελλάδα το κυριότερο δίαυλο διοχέτευσης κεφαλαίων στην οικονομία. Η πραγματικότητα αυτή οφείλεται σε δύο κυρίως αιτίες:

- Στην επιθυμία του κράτους να ελέγξει αποτελεσματικά τις πιστώσεις που διοχετεύονται στην οικονομία, και μέσω αυτών να προγραμματίσει την ανάπτυξη της χώρας.
- Στην –συνακόλουθη και φυσιολογική – υστέρηση που παρατηρείται στους άλλους φορείς χρηματοδότησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας που λειτουργούν στις οικονομίες της αγοράς με σκοπό να παρέχουν εναλλακτικές λύσεις από την προσφυγή στο τραπεζικό σύστημα, (π.χ. χρηματοδότηση)

Τον τελευταίο καιρό βέβαια αναπτύσσονται στην ελληνική κεφαλαιαγορά εναλλακτικές δυνατότητες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, με απευθείας προσφυγή στο επενδυτικό κοινό, και συνεπώς παράκαμψη του τραπεζικού συστήματος. Πρόκειται για τη δυνατότητα αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου εταιριών με δημόσια εγγραφή νέων μετοχών και παράλληλη εισαγωγή των μετοχών τους στο Χρηματιστήριο Αξιών [η διαδικασία αυτή ρυθμίζεται κυρίως από το Προεδρικό Διάταγμα 350/1985] καθώς και για έκδοση από τις επιχειρήσεις ομολογιακών δανείων με δημόσια εγγραφή. Παρά το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που παρουσιάζουν οι δύο θεσμοί, δεν πρόκειται να υποκαταστήσουν την παραδοσιακή τραπεζική χρηματοδότηση για δυο κυρίως λόγους:

Απευθύνονται, λόγω των προϋποθέσεων που θέτει ο νόμος, σε πολύ περιορισμένο αριθμό μεγάλων εταιριών και αφορούν μόνον μεγάλου ύψους επενδύσεις.

Έτσι, μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι η κλασική χρηματοδότηση, παρά τις πολλές αδυναμίες της, θα εξακολουθήσει να αποτελεί τον κύριο τρόπο προσπορισμού κεφαλαίων για τον μεγάλο όγκο των επιχειρήσεων.

(Απόστολος Αιγυπτιιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

1.2 Επιχείρηση και χρηματοδότηση

Ο συνδυασμός κεφαλαίου, στόχων, τεχνικής εμπειρίας, εργασίας και πρώτων υλών, υπό την διεύθυνση μιας εξουσίας, αποτελεί την **Επιχείρηση** ως οικονομική μονάδα. Κεφάλαιο και εξουσία συνήθως ανήκουν στα ίδια πρόσωπα, ενώ οι άλλοι συντελεστές μπορούν ν' αναζητηθούν σε ευρύτερο κύκλο. Ο κύριος στόχος, που επιδιώκει η εξουσία επιχείρησης, είναι η δημιουργία πλούτου, δηλαδή η αύξηση και ο πολλαπλασιασμός του αρχικού διαθέσιμου κεφαλαίου. Τον προηγούμενο έμμεσο στόχο υπηρετούν άλλοι, άμεσοι στόχοι, όπως η προσφορά προϊόντων ή και υπηρεσιών προς τα μέλη της ανταλλακτικής μέσω χρήματος ανθρώπινης κοινωνίας.

Η επιχείρηση αποτελεί δημιούργημα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας μελών της κοινωνίας, τα οποία συνεισφέρουν το αρχικό κεφάλαιο. Επιδιώκει την κάλυψη, έναντι αμοιβής, αναγκών ποικίλων μορφών μεγάλου αριθμού μελών της κοινωνίας. Η κοινωνία θεωρείται ευνοούμενη και ελεύθερη, με την έννοια της ισονομίας και ελευθερίας των πολιτών και του αλληλοσεβασμού δικαιωμάτων και υποχρεώσεων τους. Σ' αυτήν την κοινωνία ανήκουν οι ιδρυτές της επιχείρησης και οι πελάτες, οι εργαζόμενοι και οι προμηθευτές της. Όλοι τους δραστηριοποιούνται στα πλαίσια της αγοράς αγαθών και υπηρεσιών προσφοράς και ζήτησης. Κανένας δεν ιδρύει επιχείρηση για την κάλυψη των προσωπικών αναγκών του και μόνο.

Ως κύτταρο οικονομικής δράσεως στην κοινωνία η επιχείρηση είναι ένα ανοιχτό σύστημα δοσοληψιών. Αναπτύσσει πολλές και ισχυρές αλληλεπιδράσεις με την κοινωνία και ειδικότερα με το ευρύτερο περιβάλλον της. Εδώ εντάσσεται και το κράτος που ασκεί ρυθμιστικό ρόλο στην κοινωνία και κατά επέκταση στην επιχείρηση. Η σχέση Κράτους και επιχειρήσεως είναι κατ' αρχήν ανταγωνιστική, διότι και οι φορείς διαχειρίζονται "εξουσία", σε διαφορετική βεβαίως έκταση και ένταση. Πάντοτε, όμως, η επιχείρηση υποτάσσεται και συμβάλλει στην ισχυροποίηση της κρατικής εξουσίας.

(Δρ. Γεώργιος Χρ. Δασκάλου., Αθήνα 1999)

1.3 Προϋποθέσεις και κριτήρια χρηματοδότησης

Ο έλεγχος πίστewας που ασκείται από το κράτος μέσω του εξουσιοδοτημένου οργάνου του, την Τράπεζα της Ελλάδος, και οι κανόνες της χρηματοδοτικής λειτουργίας που εφαρμό-ζονται από τις τράπεζες και συνοψίζονται στις αρχές της ρευστότητας, της αποδοτικότητας και της ασφαλείας, αποτελούν το γενικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο ενεργούνται οι χρηματοδοτήσεις. Το γενικό αυτό πλαίσιο εξειδικεύεται σε κάθε συγκεκριμένη χρηματοδότηση σε δύο τομείς : Η εφαρμογή των πιστωτικών κανόνων του κράτους συνιστά τις –τυπικές- προϋποθέσεις που πρέπει να συγκεντρώνει η επιχείρηση προκειμένου να χορηγηθεί σ' αυτήν η συγκεκριμένη χρηματοδότηση που ζητά. Σήμερα, με τον περιορισμό των κανόνων του ελέγχου πιστής, αποτελεί ακραία περίπτωση η υπαγωγή μιας συγκεκριμένης περίπτωσης σε τυπικούς περιορισμούς χρηματοδότησης. Για να προχωρήσει όμως η τράπεζα στη χρηματοδότηση, πρέπει επίσης να σταθμίσει αν η επιχείρηση συγκεντρώνει τα ουσιαστικά εκείνα κριτήρια που κάνουν την τοποθέτηση ασφαλή, αποδοτική και ρευστοποιήσιμη.

1.3.1 Προϋποθέσεις χρηματοδότησης

Για να είναι σε θέση κάθε επιχείρηση να προσφύγει στον τραπεζικό τομέα και να χρηματοδοτηθεί από αυτόν, πρέπει να συγκεντρώνει μια σειρά από προϋποθέσεις, τυπικές και ουσιαστικές. Αυτές τίθενται κατά καιρούς από τα κρατικά όργανα που είναι επιφορτισμένα με τον έλεγχο της πίστης.

1.3.1.1 Τυπικές προϋποθέσεις

α) *Νομότυπη σύσταση και λειτουργία* : Η χρηματοδοτούμενη επιχείρηση πρέπει να έχει συσταθεί νομότυπα. Αν πρόκειται για ατομική επιχείρηση (φυσικό πρόσωπο), ο φορέας της πρέπει να είναι ενήλικος και ικανός να έχει εμπορική ιδιότητα. Να μη βρίσκεται σε νόμιμη ή δικαστική απαγόρευση, ή δικαστική αντίληψη, ούτε να τελεί σε κατάσταση πτώχευσης. Αν ο φορέας της επιχείρησης είναι νομικό πρόσωπο, θα πρέπει να έχει ιδρυθεί κανονικά, να εκπροσωπείται νόμιμα και να εξακολουθεί να βρίσκεται

σε λειτουργία. Εταιρίες που βρίσκονται στο στάδιο της ίδρυσης ή της εκκαθάρισης κατά κανόνα δε χρηματοδοτούνται. Εκτός από τη νομότυπη λειτουργία απαιτείται και η εγγραφή της επιχείρησης στο οικείο Επιμελητήριο, που αποδεικνύεται με την κατάθεση σχετικού πιστοποιητικού στην τράπεζα.

β) *Φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητα:* Πριν από κάθε χρηματοδότηση η επιχείρηση πρέπει να αποδείξει ότι έχει ανταποκριθεί στις φορολογικές της υποχρεώσεις, καθώς και στην υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών στα ταμεία ασφάλισης του προσωπικού που απασχολεί. Αυτά αποδεικνύονται με την κατάθεση στη τράπεζα πιστοποιητικών ασφαλιστικής και φορολογικής ενημερότητας, από τα οποία να προκύπτει ότι η επιχείρηση δεν έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές στο Δημόσιο ή τους ασφαλιστικούς οργανισμούς. Η ενημερότητα της επιχείρησης πρέπει να υπάρχει τόσο κατά τη σύναψη του δανείου, όσο και σε όλες τις εκταμιεύσεις που γίνονται.

γ) *Τήρηση κανονικών λογιστικών βιβλίων και στοιχείων:* Οι χρηματοδοτούμενες επιχείρησης πρέπει να τηρούν κανονικά λογιστικά βιβλία, ώστε να είναι δυνατή- μεταξύ άλλων- η παρακολούθηση και απόδειξη του κύκλου εργασιών τους (τζίρου). Για επιχειρήσεις που δεν τηρούν λογιστικά βιβλία, η χρηματοδότηση έχει περιορισμένο ανώτατο όριο και προϋποθέτει επιπλέον την τήρηση επίσημου βιβλίου ταμείου.

δ) *Συνομολόγηση ποινικής ρήτρας:* Σε όλες τις χρηματοδοτήσεις η τράπεζα φροντίζει να συμφωνήσει ποινική ρήτρα υπέρ του Δημοσίου, για την τήρηση από τη χρηματοδοτούμενη επιχείρηση των όρων και προϋποθέσεων χρηματοδότησης που έχουν καθορισθεί.

(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

1.3.1.2 Ουσιαστικές Προϋποθέσεις

Όλες οι χρηματοδοτήσεις, ανεξάρτητα από τη μορφή τους ή από την πηγή προέλευσης των κεφαλαίων τους, πρέπει να αποβλέπουν σε κάλυψη πραγματικών αναγκών της επιχείρησης που χρηματοδοτείται και να αφορούν την επενδυτική της δραστηριότητα, την παραγωγική διαδικασία ή

την εμπορική διακίνηση των προϊόντων που παράγει. Οι πραγματικές ανάγκες της επιχείρησης σε κεφάλαια σταθμίζονται από την τράπεζα που πρόκειται να χρηματοδοτήσει, με γνώμονα τις πραγματικές κεφαλαιακές ανάγκες της συγκεκριμένης επένδυσης ή δραστηριότητας.

Επειδή οι χρηματοδοτήσεις χορηγούνται για ορισμένο σκοπό, δεν επιτρέπεται στην επιχείρηση να χρησιμοποιήσει διαφορετικά τα δανειακά κεφάλαια. Έτσι, αναλαμβάνει την υποχρέωση να αποδείξει, σε πρώτη ζήτηση τόσο της τράπεζας που χρηματοδοτεί, όσο και των ελεγκτικών οργάνων της Τράπεζας της Ελλάδος, με επίσημα δικαιολογητικά (τιμολόγια κλπ.) την χρησιμοποίηση των δανειακών κεφαλαίων για το σκοπό που αυτά χορηγήθηκαν.

Επιπλέον, για να μη γίνεται καταστρατήγηση των σχετικών διατάξεων, οι χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μην παρέχουν πιστώσεις οποιαδήποτε μορφής, με πώληση προϊόντων τους ή παροχή υπηρεσιών επί πιστώσει, με διάρκεια μεγαλύτερη από την οριζόμενη, ανάλογα με την περίπτωση.

Αν η χρηματοδοτούμενη επιχείρηση παραβεί τις σχετικές διατάξεις, και η παράβασή της βεβαιωθεί από τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδας, εκτός από την κατάπτωση των ποινικών ρητρών που είχαν συνομολογηθεί υπέρ του Δημοσίου, οι πιστώσεις που χορηγήθηκαν ή χρησιμοποιήθηκαν κατά παράβαση των διατάξεων κηρύσσονται ληξιπρόθεσμες και είναι άμεσα απαιτητές. Αν η παράβαση είναι πιο σοβαρή, η επιχείρηση στερείται του δικαιώματος να λάβει νέες χρηματοδοτήσεις για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ή επ' αόριστον.

Τέλος, υπάρχει διάταξη που περιορίζει τον δανεισμό της επιχείρησης από μια και μόνη τράπεζα: Το σύνολο των δανείων, των πιστώσεων οποιαδήποτε μορφής και των εγγυήσεων που λαμβάνει μια επιχείρηση από τη ίδια την τράπεζα, δεν επιτρέπεται να ξεπερνά το 20% των ίδιων κεφαλαίων (μετοχικού και αποθεματικών) της πιστοδότριας τράπεζας. Η διάταξη αυτή προστατεύει τις – μικρές κυρίως- τράπεζες από την υπέρμετρη διακινδύνευση μεγάλου μέρους των κεφαλαίων τους, που συνεπάγεται η τοποθέτησή τους σε μικρό αριθμό επιχειρήσεων.

Η δέσμευση αυτή δεν αφορά βέβαια την πιστολήπτρια επιχείρηση, αλλά την πιστοδότη τράπεζα, και είναι δυνατό να παρακαμφθεί με ειδική έγκριση του Δημοσίου. (Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

1.3.2 Κριτήρια Χρηματοδοτήσεων

Στην κατηγορία αυτή κατατάσσονται οι κανόνες με τους οποίους προκρίνεται η χρηματοδότηση συγκεκριμένων κλάδων δραστηριότητας, καθώς και τα κριτήρια, με βάση τα οποία η τράπεζα αποφασίζει να χρηματοδοτήσει συγκεκριμένη επιχείρηση. Έτσι τα κριτήρια χρηματοδότησης κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες: στα κριτήρια κρατικού ενδιαφέροντος και στα τραπεζικά κριτήρια.

1.3.2.1 Κριτήρια Κρατικού Ενδιαφέροντος

Επειδή η ελληνική κεφαλαιαγορά χαρακτηρίζεται από χαμηλή προσφορά και υψηλή ζήτηση, τα κεφάλαια που είναι διαθέσιμα στον τραπεζικό τομέα για ελεύθερη χρηματοδότηση χορηγούνται σε κλάδους δραστηριοτήτων που προκρίνει η εκάστοτε οικονομική πολιτική του Κράτους. Ο κρατικός προγραμματισμός επιδιώκει μόνιμα την ισόρροπη ανάπτυξη των παραγωγικών κλάδων της οικονομίας. Ο προγραμματισμός αυτός επηρεάζεται από σειρά παραγόντων από τους οποίους άλλοι είναι σταθεροί (όπως π.χ. η περιφερειακή ανάπτυξη, η αύξηση των εξαγωγών και η μείωση των εισαγωγών, η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων) και άλλοι αστάθμητοι (όπως π.χ. η οικονομική συγκυρία, οι διεθνείς ή εθνικές κρίσεις κλπ.). Το κρατικό ενδιαφέρον για συγκεκριμένους κλάδους οικονομικών δραστηριοτήτων εκδηλώνεται άλλοτε με άμεσο και άλλοτε με έμμεσο τρόπο. Το ενδιαφέρον αυτό είναι δυνατό να εκδηλώνεται και αρνητικά, με μέτρα που αποσκοπούν στην αποθάρρυνση της χρηματοδότησης ορισμένων δραστηριοτήτων. Έτσι, έχουμε άλλοτε την επιβολή επιτακτικών κανόνων και άλλοτε την διατύπωση γενικών κατευθύνσεων.

Για να εξετασθεί λοιπόν κατ' ουσία ένα χρηματοδοτικό αίτημα, η τράπεζα βεβαιώνεται πρώτα αν η δραστηριότητα που ασκεί η επιχείρηση ανήκει σ' αυτές, για τις οποίες δεν απαγορεύεται η χρηματοδότηση. Επιπλέον, εξετάζεται αν για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα επιτρέπεται η μορφή χρηματοδότησης που ζητά η επιχείρηση. Το αίτημα εξετάζεται κατ' ουσία μόνο αν καλύπτει τις προϋποθέσεις αυτές.

Το κράτος, στην προσπάθειά του να ενισχύσει ορισμένες δραστηριότητες ή ορισμένες γεωγραφικές περιοχές, δημιουργεί ειδικά κίνητρα για επενδύσεις σ αυτές. Τα κίνητρα αυτά επεκτείνονται και στην τραπεζική χρηματοδότηση, ώστε να είναι περισσότερο ελκυστική για τις τράπεζες. Άλλοτε πάλι θεσπίζονται αντικίνητρα για επενδύσεις σε περιοχές που θεωρούνται κορεσμένες.

Είναι πάντως γεγονός ότι η κρατική παρέμβαση στις χρηματοδοτήσεις είναι σήμερα πιο περιορισμένη από ότι στο παρελθόν. Ο περιορισμός αυτός κρίθηκε αναγκαίος για να εξαλειφθούν οι ανισορροπίες που δημιουργήθηκαν από την μακροχρόνια και έντονα παρεμβατική δράση του κράτους στην οικονομία και να είναι δυνατή η αυτόνομη επιβίωση και ανάπτυξη των διαφόρων κλάδων της παραγωγής. *(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)*

1.3.2.2 Τραπεζικά Κριτήρια Χρηματοδοτήσεων

Οι κανόνες, οι όροι και οι προϋποθέσεις που τίθενται από το κράτος δεν αποτελούν τους μόνους παράγοντες που πρέπει να λάβει υπόψη της μία τράπεζα προκειμένου να ενεργήσει μια χρηματοδότηση. Εκτός από το δημόσιο συμφέρον και τις κρατικές επιδιώξεις, που εξυπηρετούνται με την εφαρμογή των παραπάνω κανόνων, η τράπεζα είναι υποχρεωμένη, απέναντι στους μετόχους και τους καταθέτες της, να λάβει υπόψη της και την εξυπηρέτηση των δικών της συμφερόντων.

Αυτό επιτυγχάνεται αν η τράπεζα επιλέξει, ανάμεσα στα διάφορα χρηματοδοτικά αιτήματα της πελατείας της, αυτά που της προσφέρουν την

μεγαλύτερη απόδοση με τον μικρότερο κίνδυνο, όσα δηλαδή είναι περισσότερο σύμφωνα με τις αρχές της ασφάλειας και της αποδοτικότητας. Βέβαια, η χρηματοδοτική πολιτική των διαφόρων τραπεζών διαφοροποιείται σημαντικά. Υπάρχουν τράπεζες με έντονο κερδοσκοπικό χαρακτήρα, που πραγματοποιούν χρηματοδοτήσεις με μεγάλη απόδοση αλλά και υψηλό ποσοστό κινδύνου. Αντίθετα, άλλες τράπεζες ασκούν χρηματοδοτική πολιτική με έντονα κοινωνικά στοιχεία.

Η σύγχρονη χρηματοδοτική αντίληψη απαιτεί την αντικειμενική αντιμετώπιση του κάθε χρηματοδοτικού αιτήματος και την ισορροπημένη στάθμιση όλων των παραγόντων που επηρεάζουν την συγκεκριμένη χορήγηση. Η υπερβολική πρόνοια για την εξασφάλιση κάποιας προϋπόθεσης π.χ. της αποδοτικότητας της χρηματοδότησης, μπορεί να οδηγήσει στην αγνόηση άλλων στοιχείων, όπως π.χ. της ασφάλειάς της.

Τα τραπεζικά κριτήρια χρηματοδοτήσεων διακρίνονται, ανάλογα με το βαθμό σπουδαιότητάς τους, σε δύο κατηγορίες: τα βασικά και τα επικουρικά. *(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)*

1.3.2.2.1 Βασικά Κριτήρια Χρηματοδοτήσεων

Τα κριτήρια αυτά πρέπει να συντρέχουν οπωσδήποτε, προκειμένου να είναι οικονομικά εύλογη και επομένως εφικτή η χρηματοδότηση της επιχείρησης. Πρόκειται για τη βιωσιμότητα της επιχείρησης και για τη δυνατότητά της να εξοφλήσει ομαλά τη συγκεκριμένη χορήγηση. Αν η τράπεζα πραγματοποιήσει τη χορήγηση χωρίς να συντρέχουν τα κριτήρια αυτά, οι πιθανότητες που έχει να ανακτήσει τα κεφάλαια που χορήγησε εξαντλούνται συνήθως στις πρόσθετες εξασφαλίσεις(ενέχυρα, υποθήκες) που τυχόν έλαβε κατά τη χορήγησή τους.

Λόγω της σπουδαιότητάς τους, τα κριτήρια αυτά αποτελούν αντικείμενο ιδιαίτερης έρευνας από την τράπεζα που πρόκειται να πραγματοποιήσει τη χρηματοδότηση. Όταν μάλιστα πρόκειται για επενδύσεις αξιόλογου ύψους, η τράπεζα συντάσσει ειδική μελέτη βιωσιμότητας της επιχείρησης πριν αποφασίσει τη χορήγηση.

I. Βιωσιμότητα της Επιχείρησης

Με τον όρο βιωσιμότητα εννοούμε *την ικανότητα της επιχείρησης να εξακολουθήσει τη λειτουργία της στο προβλεπτό μέλλον να θετικά οικονομικά αποτελέσματα*. Η βιωσιμότητα εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, που άλλοι είναι ειδικοί και αναφέρονται στην ίδια την επιχείρηση και άλλοι γενικοί και αφορούν το οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται. Παρακάτω εξετάζονται αναλυτικά οι παράγοντες αυτοί:

α) Στοιχεία διοίκησης και οργάνωσης

Βασικός όρος για τη μακροημέρευση της επιχείρησης είναι η ορθή οργάνωση και διοίκησή της. Αυτές επηρεάζονται από σειρά παραγόντων:

Ο φορέας της επιχείρησης. Πρωταρχικό ρόλο στην πορεία μια επιχείρησης παίζει ο φορέας της, το πρόσωπο δηλαδή εκείνο που είναι κύρια επιφορτισμένο και υπεύθυνο για τη χάραξη της επιχειρηματικής πολιτικής της. Στην ελληνική πραγματικότητα φορείς των επιχειρήσεων είναι κατά κανόνα οι ιδιοκτήτες τους. Στο εξωτερικό βέβαια επικρατεί η κατηγορία των επαγγελματιών μάνατζερ, που διοικούν τις επιχειρήσεις χωρίς να έχουν την ιδιοκτησία τους.

Οι ικανότητες και η πείρα του επιχειρηματία, η γνώση της δουλειάς και οι ηγετικές του ικανότητες αποτελούν ένα από τα κυριότερα κεφάλαια της επιχείρησής του. Αντίθετα, η απειρία του, η ασυνέπεια στις συναλλαγές και η ανικανότητα του καταστρέφουν τη φήμη της επιχείρησής του στην αγορά.

Αντικείμενο έρευνας αποτελούν επίσης το ήθος του και ο τρόπος διαβίωσής του. Ορισμένες αδυναμίες του (όπως π.χ. η χαρτοπαιξία) είναι ενδεχόμενο να αποτελούν νάρκη στα θεμέλια της επιχείρησής του. Ένα ακόμη βασικό στοιχείο που επηρεάζει το μέλλον της μέσης ελληνικής «οικογενειακού τύπου» επιχείρησης είναι *η διαδοχή του φορέα* της. Όσο κατάλληλος και ικανός και αν είναι ο φορέας, η επιχείρησή του διατρέχει αυξημένο κίνδυνο αν δεν έχει εξασφαλισθεί μια εξίσου ικανή διάδοχη κατάσταση. Το στοιχείο της διαδοχής αποκτά ιδιαίτερη σημασία αν πρόκειται να εξετασθούν επενδύσεις με χρηματοδότηση μακροπρόθεσμου χαρακτήρα, που η

εξυπηρέτησή τους είναι ενδεχόμενο να συνεχισθεί και από τη διάδοχη κατάσταση του σημερινού φορέα της επιχείρησης.

Για επιχειρήσεις που λειτουργούν με τη μορφή της προσωπικής εταιρίας, ένας παράγοντας που επηρεάζει τη μελλοντική τους πορεία είναι οι *σχέσεις των εταιριών* μεταξύ τους. Η καλή ή κακή πορεία της προσωπικής αυτής σχέσης αντανακλά σε μεγάλο βαθμό στην πορεία της επιχείρησης.

Τέλος, ο βαθμός εμπλοκής και ευθύνης για τα θέματα της επιχείρησης, που προτίθενται να *επωμισθούν* οι φορείς της αντανακλάται με αρκετή προσέγγιση στη *νομική μορφή* που αυτοί προσέδωσαν στην επιχείρησή τους. Η σύσταση π.χ. μιας ομόρρυθμης εταιρίας καταδεικνύει την πρόθεση των εταιριών να δεσμευθούν απόλυτα από αυτήν, αφού θα είναι υποχρεωμένοι να καλύψουν τις τυχόν ζημιές της με την προσωπική τους περιουσία. Μια τέτοια εταιρική μορφή συντελεί στην επιβεβαίωση της σοβαρότητας των επιχειρηματικών προθέσεων των εταιριών αλλά και της εμπιστοσύνης τους στο τελικό αποτέλεσμα. Αντίθετα, η προτίμηση των εταιριών σε ένα εταιρικό σχήμα με περιορισμένη ευθύνη και μικρή οικονομική επιφάνεια (π.χ. μια Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης με μικρό εταιρικό κεφάλαιο), αποτελεί ένδειξη αβεβαιότητας των εταιριών για το μέλλον της εταιρίας ή τουλάχιστον απόδειξη της προσπάθειάς τους να δεσμευτούν σ' αυτήν όσο γίνεται λιγότερο.

Πάντως, αναφερόμενοι στο φορέα της επιχείρησης, μπορούμε να πούμε ότι ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελούσε πάντοτε και θα συνεχίσει να αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο για οποιαδήποτε επιχειρηματική δραστηριότητα. Οι επιχειρήσεις ευτυχούν ή καταστρέφονται ανάλογα με τις ικανότητες αυτών που τις διευθύνουν. Γι' αυτό ένα από τα κλειδιά της επιτυχημένης χρηματοδότησης είναι η διάγνωση της προσωπικότητας του φορέα της χρηματοδοτούμενης επιχείρησης.

Οργάνωση- Στελέχωση της Επιχείρησης. Παρά το γεγονός ότι οι περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις είναι δομημένες σύμφωνα με την παραδοσιακή οικογενειοκρατική – συγκεντρωτική αντίληψη, δε μπορούμε να αγνοήσουμε την επίδραση των σύγχρονων απόψεων της διοικητικής επιστήμης στον κόσμο των επιχειρήσεων. Η σύγχρονη επιχείρηση τείνει

ολοένα και περισσότερο να αποδεσμευτεί από τον αποκλειστικό σύνδεσμο της με το φορέα – ιδιοκτήτη της και να αποτελέσει αυτοδύναμη οικονομική οντότητα. Στην εξέλιξη αυτή καθοριστικός παράγοντας είναι και το διαρκώς αυξανόμενο μέγεθος των επιχειρήσεων, που κάνει αδύνατο τον έλεγχο τους από ένα και μόνο άτομο.

Το ερώτημα που γεννιέται για την μεγεθυμένη επιχείρηση, που ξεπερνά το «οικογενειακό» στάδιο, είναι συνήθως: θα εξακολουθήσει την επιτυχημένη πορεία που την οδήγησε στην επέκταση, ή μήπως θα καταρρεύσει κάτω από το βάρος του νέου της μεγέθους και των δυσλειτουργιών που αυτό επιβάλλει;

Μοναδικός τρόπος για να αποφύγει το «σύνδρομο του δεινοσαύρου», είναι η οργάνωση της σε νέες βάσεις, κατάλληλα σχεδιασμένες για μεγάλες επιχειρήσεις. Πρέπει, με άλλα λόγια, το οργανωτικό σύστημα που υπάρχει στην επιχείρηση να είναι ανάλογο με το μέγεθός της, ώστε να εγγυάται την καλή λειτουργία της. Τη συνδρομή αυτού του στοιχείου εξετάζει η τράπεζα στα πλαίσια της έρευνας της βιωσιμότητας της επιχείρησης.

Ακόμη και το αρτιότερο οργανωτικό σύστημα όμως γίνεται αναποτελεσματικό, αν τα πρόσωπα που καλούνται να το στελεχώσουν είναι ανίκανα ή ακατάλληλα. Αντίθετα, η προσέλκυση και η χρησιμοποίηση αξιων και ικανών στελεχών συμβάλλει θετικά τόσο στη λειτουργία, όσο και στη φήμη της επιχείρησης. Συνεπώς, η άρτια στελέχωση αποτελεί με τη σειρά της απαραίτητη προϋπόθεση για τη μακροήμευση και την επιτυχία της επιχείρησης.

Παραγωγή – Πώληση. Εδώ εξετάζεται η αποτελεσματικότητα των μεθόδων παραγωγής και του συστήματος πώλησης των προϊόντων της επιχείρησης. Στις μεταποιητικές ιδίως επιχειρήσεις η μέθοδος παραγωγής που ακολουθείται είναι άμεσα συνδεδεμένη τόσο με την ποσότητα, όσο και με την ποιότητα του τελικού προϊόντος. Η εφαρμογή λοιπόν σύγχρονων και αποτελεσματικών μεθόδων παραγωγής συντείνει άμεσα στο θετικό τελικό αποτέλεσμα της επιχείρησης. Το ίδιο μπορούμε να πούμε και για τη δημιουργία ενός εκτεταμένου και αποτελεσματικού δικτύου πώλησης των προϊόντων.

Επομένως, τόσο η παραγωγή, όσο και η πώληση των προϊόντων της επιχείρησης πρέπει να εξετασθούν αναλυτικά, ενόψει μιας νέας χρηματοδότησης.

(Ευθύμογλου Π., Μπάλα Α., «Χρηματοοικονομική Οργανισμοί και αγορές» , Εκδόσεις Μπένου Ε., Αθήνα 1995 ., σελ. 189-197)

β)Κεφαλαιακή Διάρθρωση της Επιχείρησης

Τα όσα αναλύθηκαν παραπάνω αναφέρονται στην οργανωτική δομή και στελέχωση της επιχείρησης. Εκτός όμως από αυτά, ένα στοιχείο που η , εξέταση του είναι αναγκαία για τη διαπίστωση της βιωσιμότητάς της, είναι η οικονομική δομή της, με άλλα λόγια ο τρόπος με τον οποίο είναι διαρθρωμένα τα κεφάλαιά της. Η κεφαλαιακή διάρθρωση της επιχείρησης αναλύεται από διαφορετικές οπτικές γωνίες, ενόψει μια νέας χρηματοδότησης.

Βαθμός Δανειακής Επιβάρυνσης. Πρώτο μέλημα είναι η διαπίστωση της σχέσης των ιδίων κεφαλαίων της προς τα δανειακά δηλαδή του βαθμού της δανειακής της επιβάρυνσης. Κάθε επιχείρηση, ανάλογα με το αντικείμενο δραστηριότητάς της, τη ηλικία της, αλλά και τα ειδικότερα οικονομικά της δεδομένα, εμφανίζει ένα βέλτιστο σημείο και ένα μέγιστο όριο δανειακής επιβάρυνσης. το βέλτιστο σημείο αποδίδει την ιδανική εκείνη σχέση ιδίων προς δανειακά κεφάλαια, που δημιουργεί την καλύτερη δυνατή οικονομική απόδοση της επιχείρησης. Το μέγιστο όριο, αντίθετα, αναφέρεται στο ύψος εκείνο των δανειακών κεφαλαίων, που, αν το υπερβεί η επιχείρηση, είναι καταδικασμένη σε καταστροφή. Αυτό συμβαίνει όταν το κόστος εξυπηρέτησης των δανείων υπερβεί το οικονομικό αποτέλεσμα της επιχείρησης. Με τη υπέρβαση αυτού του ορίου τα αποτελέσματα της επιχείρησης θα είναι αρνητικά(ζημιές), ενώ αυτή θα οδηγηθεί σταδιακά, λόγω της συσσώρευσης ζημιών, σε αδυναμία να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της και σε προβληματικότητα.

Η προσπάθεια της δανείστριας τράπεζας είναι να μην υπερβεί η δανειακή επιβάρυνση της επιχείρησης το οριακό αυτό σημείο, διότι στην περίπτωση αυτή δεν έχει πιθανότητες να εισπράξει τα δάνεια που χορήγησε.

Η δυνατότητα της επιχείρησης να εξυπηρετεί τα δάνεια που έλαβε, εξετάζεται σε δύο χρονικά σημεία: Πριν τη λήψη της νέας χρηματοδότησης και μετά τη λήψη της και τη διοχέτευση της στην προτεινόμενη επένδυση, και μάλιστα, στο χρονικό σημείο εκείνο που η νέα επένδυση θα αρχίσει να λειτουργεί. Είναι έτσι ενδεχόμενο, η νέα δανειοδότηση να δώσει τη δυνατότητα στην λάβει.

Βαθμός Παγιοποίησης της Περιουσίας. Πρόκειται για το δεύτερο σημείο έρευνας της κεφαλαιακής διάρθρωσης της επιχείρησης. Αναφέρεται στο ποσοστό εκείνο της περιουσίας της επιχείρησης που έχει επενδυθεί σε πάγια περιουσιακά στοιχεία (γήπεδο, κτίρια κλπ.). Ανάλογα με το είδος της επιχειρηματικής της δραστηριότητας, η επιχείρηση έχει μικρότερη ή μεγαλύτερη ανάγκη σε κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία. Οι εμπορικές επιχειρήσεις έχουν μεγαλύτερη ανάγκη, οι μεταποιητικές μικρότερη κ.ο.κ. Η παγιοποίηση της περιουσίας περιορίζει ανάλογα τα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία, και αυτά με τη σειρά τους την ευχέρεια άσκησης της παραγωγικής δραστηριότητας. Συνεπώς, το αίτημα μιας επιχείρησης με μεγάλο βαθμό παγιοποίησης της περιουσίας της για χρηματοδότηση της απόκτησης και νέων πάγιων περιουσιακών στοιχείων φαίνεται ανεδαφικό. Αντίθετα, ένα αίτημα χρηματοδότησης κεφαλαίου κίνησης θα ήταν περισσότερο προσαρμοσμένο στις πραγματικές ανάγκες.

Συνθήκες Ρευστότητας. Οι συνθήκες ρευστότητας που επικρατούν στην επιχείρηση αποτελούν επίσης αντικείμενο έρευνας σε σχέση με τη βιωσιμότητά της. Η ανεπαρκής ρευστότητα είναι δυνατό να αποτελέσει σημάδι επερχόμενης οικονομικής αδυναμίας. Σε αντίθετη περίπτωση είναι οπωσδήποτε απόδειξη κακού οικονομικού προγραμματισμού και επομένως αναποτελεσματικής διοίκησης. Αποτελεί συνεπώς δείγμα της αντιμετώπισης που θα έχει η αποπληρωμή του νέου δανείου. Πως μπορεί να περιμένει κανείς κανονική εξόφληση ενός νέου δανείου από μια επιχείρηση που δεν έχει επαρκή ρευστότητα να εξυπηρετήσει τις προηγούμενες υποχρεώσεις της;

Από την άλλη μεριά, η υπερβολική ρευστότητα επιβαρύνει με υπέρογκα χρηματοοικονομικά έξοδα την επιχείρηση, και αποτελεί επίσης δείγμα κακής

διοίκησης. Επιπλέον, δε φαίνεται εύλογη η παραπέρα χρηματοδότηση μιας επιχείρησης που δεν χρησιμοποιεί επωφελώς ούτε τις παλαιότερες χρηματοδοτήσεις της.

(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

γ) Στοιχεία Δραστηριότητας

Μέχρι τώρα εξετάσθηκε η επιχείρηση, τόσο από οργανωτική όσο και από κεφαλαιακή άποψη, σε στατιστική μορφή και απομονωμένη από τον οικονομικό της περίγυρο. Η μελέτη της βιωσιμότητάς της όμως δε μπορεί να είναι πλήρης χωρίς τη συγκριτική επισκόπηση της επιχείρησης σε σχέση με τον οικονομικό της περίγυρο αλλά και χωρίς την έρευνα της λειτουργίας και των αποτελεσμάτων της.

Αντικείμενο Εργασιών. Το αντικείμενο των εργασιών της επιχείρησης παίζει αποφασιστικό ρόλο στο οικονομικό της αποτέλεσμα και κατά συνέπεια στη βιωσιμότητά της. Ορισμένες δραστηριότητες δε συγκεντρώνουν τα χαρακτηριστικά εκείνα που εξασφαλίζουν τη μακροβιότητα των επιχειρήσεων που τις ασκούν. Εποχιακά είδη, απομιμήσεις επιτυχημένων προϊόντων, νέα και αδοκίμαστα προϊόντα δεν αποτελούν το καλύτερο εχέγγυο για την επιχειρηματική επιτυχία.

Κλάδος Δραστηριότητας. Το αντικείμενο δραστηριότητας εξάλλου αποτελεί το κριτήριο για την ένταξή της σε συγκεκριμένο κλάδο δραστηριότητας. Και οι συνθήκες που επικρατούν γενικά στον κλάδο επηρεάζουν άμεσα τις επιχειρήσεις που ανήκουν σ' αυτόν. Έτσι, πρέπει να εξετασθεί αν ο κλάδος βρίσκεται σε κρίση, μόνιμη ή παροδική, επειδή μια τέτοια κρίση είναι αναπόφευκτο να επηρεάσει όλες τις επιχειρήσεις που ανήκουν σ' αυτόν. Αν πάλι ο κλάδος είναι κορεσμένος, η πραγματοποίηση μιας νέας επένδυσης σ' αυτόν είναι προορισμένη να αντιμετωπίσει προβλήματα. Εξετάζεται επίσης η διαμόρφωση της αγοράς εργασίας στον κλάδο. Αν απαιτείται εξειδικευμένο προσωπικό πρέπει να βεβαιωθούμε ότι υπάρχει διαθέσιμο. Άλλα στοιχεία που πρέπει να ερευνηθούν είναι η επάρκεια των πρώτων και βοηθητικών υλών ή και των εμπορευμάτων γενικότερα που χρειάζεται ο κλάδος. Η

κρατική πολιτική απέναντι σ' αυτόν. Οι διεθνείς συνθήκες που επικρατούν και ενδεχόμενα τον επηρεάζουν.

Οι συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν στον κλάδο πρέπει να ερευνηθούν. Ο ανταγωνισμός είναι κατ' αρχήν στοιχείο υγείας του κλάδου. Ο έντονος όμως και πολυπρόσωπος ανταγωνισμός προκαλεί κορεσμό της αγοράς και πτώση των τιμών και της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων. Αν μάλιστα η κατάσταση αυτή εξακολουθεί πολύ καιρό, είναι δυνατό να οδηγήσει στην καταστροφή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων του κλάδου.

Κρίσιμος παράγοντας είναι και η θέση της επιχείρησης στον κλάδο, το αν δηλαδή κατατάσσεται ανάμεσα στις καλύτερες, τις μεσαίες ή τις χειρότερες επιχειρήσεις που ανήκουν σ' αυτόν. Υπάρχουν μάλιστα περιπτώσεις που μια επιχείρηση έρχεται σε αντίθεση με τη γενική εικόνα του κλάδου. Έτσι συναντούμε υγιείς επιχειρήσεις σε προβληματικούς κλάδους, αλλά και μη βιώσιμες επιχειρήσεις σε ιδιαίτερα δυναμικούς κλάδους.

Αποδοτικότητα της Επιχείρησης. Άμεσα συνδεδεμένη με τη γενική κατάσταση της επιχείρησης είναι και η αποδοτικότητά της. Εδώ, ως αποδοτικότητα εννοούμε την ικανότητα της επιχείρησης να παράγει το καλύτερο δυνατό οικονομικό αποτέλεσμα, με τα κεφάλαια που έχει στη διάθεσή της. Ειδικότερα, η έρευνα της αποδοτικότητας των δανειακών κεφαλαίων μπορεί να μας δείξει αν η επιχείρηση είναι σε θέση να καλύψει το κόστος της χρηματοδότησης που ζητά με την επωφελή χρησιμοποίησή της. Θετική απάντηση σ' αυτό το σημείο, προοιωνίζει συνήθως την ομαλή εξυπηρέτηση του απαιτούμενου δανείου.

Το Προϊόν. Ένα επίσης κύριο σημείο της έρευνας είναι τα προϊόντα που παράγει ή εμπορεύεται η επιχείρηση. Στοιχεία όπως η ποιότητα και το κόστος των προϊόντων, καθώς και η τιμή πώλησής τους, επιτρέπουν να σχηματισθεί γνώμη για την υποδοχή τους στην αγορά, και επομένως για την οικονομική τους επιτυχία.

Ο Κύκλος Εργασιών. Αποφασιστική σημασία για την αιτούμενη χρηματοδότηση έχει η εξέλιξη του κύκλου των εργασιών(τζίρου) της επιχείρησης, όσο και των αποτελεσμάτων της για το χρονικό διάστημα των

3-5 τελευταίων ετών. Είναι αυτονόητο ότι οποιαδήποτε χρηματοδότηση πρέπει να βρίσκεται σε λογική σχέση με τα αντίστοιχα μεγέθη του κύκλου εργασιών της επιχείρησης. Δεν είναι π.χ. λογικό, σε μια επιχείρηση με ετήσιο τζίρο 10 εκατομμυρίων δρχ. να χορηγηθεί δάνειο κεφαλαίου κινήσεως ύψους 100 εκατ. Μια τέτοια χρηματοδότηση έρχεται σε αντίθεση με τον κανόνα που απαιτεί οι χρηματοδοτήσεις να καλύπτουν πραγματικές ανάγκες της επιχείρησης. Ακόμη και αν η επιχείρηση εξοφλούσε κανονικά ένα τέτοιο δάνειο, η ίδια η χορήγησή του θα αποτελούσε παράβαση των χρηματοπιστωτικών κανόνων, με ενδεχόμενες κυρώσεις από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Τέλος, τα μέχρι τώρα αποτελέσματα της επιχείρησης προεξοφλούν σε μεγάλο βαθμό και τη μελλοντική της πορεία. Μια διαρκής σειρά ζημιολύπων χρήσεων δεν αποτελεί το καλύτερο διαβατήριο για μια νέα χρηματοδότηση. Αυτό δε σημαίνει ότι μια κερδοφόρα επιχείρηση είναι πάντοτε βιώσιμη, ιδίως όταν τα κέρδη της είναι πλασματικά ή οφείλονται σε συγκυρίες που έπαψαν να υπάρχουν. *(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)*

II. Δυνατότητα Ομαλής Ρευστοποίησης της Χρηματοδότησης

Εκτός από τη μελέτη της βιωσιμότητας της επιχείρησης, που μας επιτρέπει να πιθανολογήσουμε αν ο αποδέκτης του δανείου θα υφίσταται και στο μέλλον, ώστε να το εξοφλήσει, πρέπει να διαπιστωθεί επίσης αν η επιχείρηση θα είναι σε θέση να εξυπηρετήσει τη χρηματοδότηση ομαλά, μέσα στο χρονοδιάγραμμα που έχει προβλεφθεί.

Η δυνατότητα αυτή της επιχείρησης έχει βέβαια άμεση σχέση με την γενική της κατάσταση, που ήδη εξετάσθηκε. Εδώ όμως εξετάζεται κυρίως η ρευστότητα της επιχείρησης στο μέλλον αν συνυπολογισθεί και η επίδραση της νέας χρηματοδότησης στα αποτελέσματά της (επέκταση εγκαταστάσεων – αύξηση παραγωγής – ανάπτυξη κύκλου εργασιών κλπ). Για το σκοπό αυτό συντάσσεται συνήθως διάγραμμα ή πίνακας ροής διαθεσίμων και υποχρεώσεων (cash flow) της επιχείρησης, 'ώστε να εξυπηρετήσει τη νέα χρηματοδότηση.

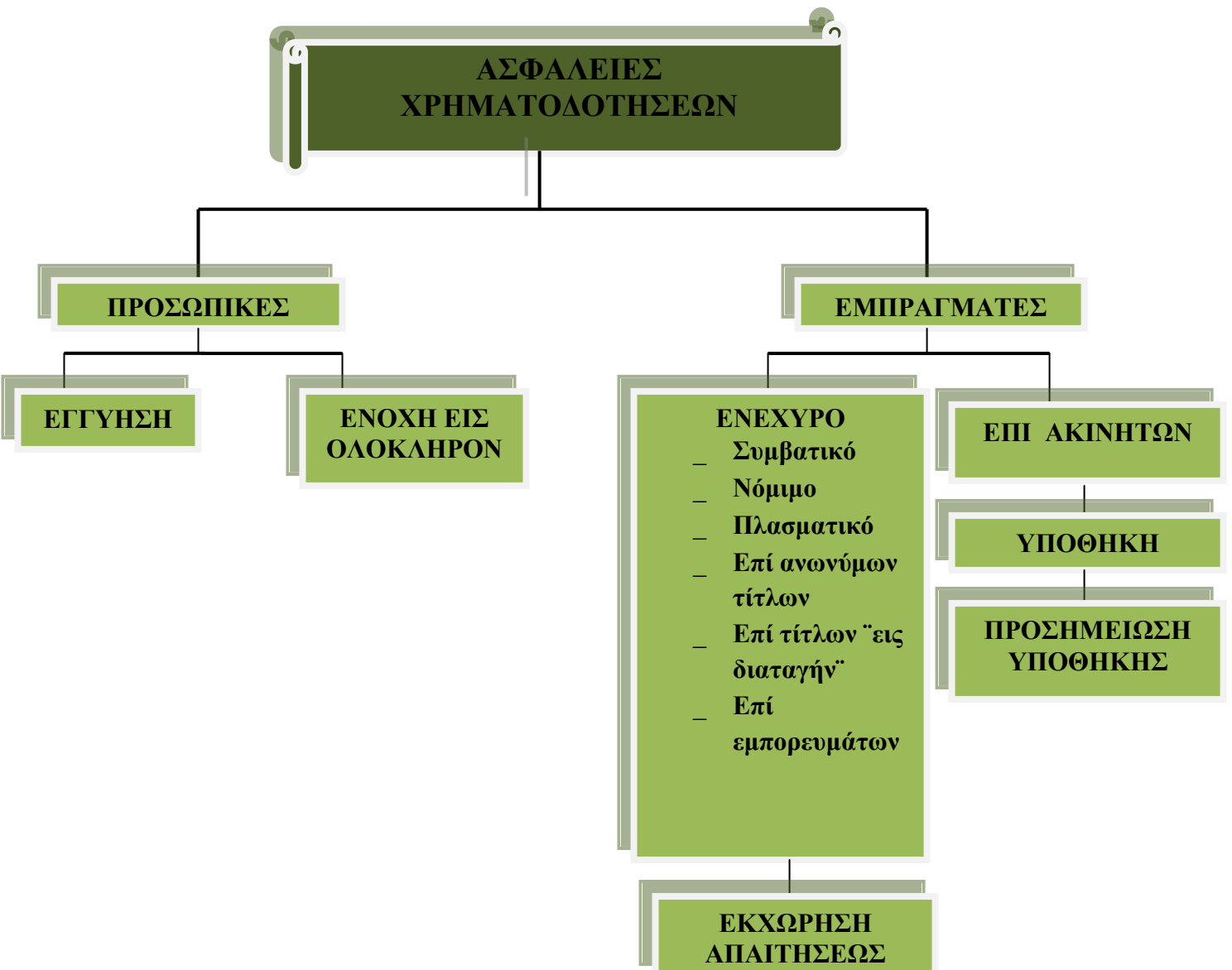
(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

1.3.2.3 *Επικουρικά Κριτήρια χρηματοδότησης*

Η εξέταση της συνδρομής των κριτηρίων αυτών γίνεται μόνο αφού η τράπεζα βεβαιωθεί ότι η συγκεκριμένη επιχείρηση είναι βιώσιμη και ότι θα είναι σε θέση να εξοφλήσει κανονικά τη χρηματοδότηση που ζητά. Αν οι δύο αυτές προϋποθέσεις συντρέχουν, τότε η χρηματοδότηση είναι κατ' αρχήν δυνατή.

Η τράπεζα θα εξετάζει στη συνέχεια τις προσφερόμενες εξασφαλίσεις και την αποδοτικότητα της χρηματοδότησης.

(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

I. Εξασφαλίσεις

Η εξασφάλιση του δανείου είναι από τις πιο σοβαρές φροντίδες της τράπεζας. Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει η τράπεζα είναι πολύμορφοι, γι' αυτό και δεν είναι αρκετή η τυπική εξασφάλιση του δανείου, με υποθήκη, ενέχυρο κλπ., αλλά η ουσιαστική, που εξαρτάται από την πρόθεση του επιχειρηματία να συμμετάσχει στους κινδύνους της τράπεζας. Γι' αυτό σταθμίζεται η ωφελιμότητα των ασφαλειών που προσφέρονται για το φορέα της επιχείρησης. Όταν αυτός προσφέρει την προσωπική του περιουσία ή απαραίτητες για την επιχείρησή του πρώτες ύλες, σημαίνει ότι έχει εμπιστοσύνη στην επιχείρησή του, γι' αυτό και αποδέχεται να συμμετάσχει ουσιαστικά στον κίνδυνο. Αν αντίθετα προσπαθεί, με διάφορα προσχήματα να αποφύγει την παροχή εξασφαλίσεων, ή να περιορίσει την έκτασή τους, ώστε να ζημιώσει στο ελάχιστο σε περίπτωση αποτυχίας, σημαίνει ότι αποδέχεται ως ενδεχόμενη αυτή την περίπτωση. Τότε πρέπει να ερευνηθούν οι αιτίες της επιφυλακτικότητάς του αυτής.

II. Αποδοτικότητα της Χρηματοδότησης για την Τράπεζα

Οι χρηματοδοτήσεις καθ' εαυτές έχουν οριακή αποδοτικότητα για την τράπεζα. Αυτό οφείλεται κατά ένα μέρος στο σύστημα δεσμεύσεων των καταθέσεων, που όπως είδαμε περιορίζει σημαντικά το ποσοστό των κεφαλαίων που η τράπεζα μπορεί να διοχετεύσει σε αποδοτικές χρηματοδοτήσεις. Άλλες αιτίες για την περιορισμένη αποδοτικότητα είναι η πρόνοια για την εξασφάλιση των χρηματοδοτήσεων καθώς και ο ιδιαίτερα έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών, που οδηγεί σε συμπίεση των επιτοκίων χορηγήσεων.

Έτσι, η προσπάθεια των τραπεζών συγκεντρώνεται στην χρησιμοποίηση των χορηγήσεων ως μέσου προσέλκυσης μεσολαβητικών εργασιών, ώστε να αυξηθεί η αποδοτικότητα της συνολικής συνεργασίας με τη συγκεκριμένη επιχείρηση. Αυτός είναι ο λόγος που οι χρηματοδοτήσεις που δε συνδέονται με άλλες μορφές συνεργασίας με την επιχείρηση δεν είναι ιδιαίτερα επιθυμητές στις τράπεζες. Η άσκηση αυτής της πολιτικής εκ μέρους των τραπεζών ενισχύεται και από τη χρόνια κεφαλαιακή στενότητα της ελληνικής

αγοράς. (Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

1.4 Το Χρηματοοικονομικό Υπόβαθρο της Επιχείρησης

Το πλαίσιο από το οποίο ξεκινά, συνήθως, η ανάπτυξη των οικονομικών υποδειγμάτων, θεωρεί δεδομένη την ύπαρξη πλήρως αποτελεσματικών αγορών. Ωστόσο, στην πραγματικότητα διαμορφώνονται ατελείς χρηματοοικονομικές αγορές, στις οποίες ενυπάρχουν, όπως έχουμε ήδη δει, πληροφοριακές ασυμμετρίες. Η ύπαρξή τους γίνεται αισθητή με την ύπαρξη του κόστους συναλλαγής, ενώ οι αποτυχίες της αγοράς με την εμφάνιση των εξωτερικών οικονομιών και τα switching costs. Η ύπαρξη των παραγόντων αυτών αποφέρει ανωμαλίες στην άριστη κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων.

Τα βασικά αυτά στοιχεία της λειτουργίας των χρηματοοικονομικών αγορών, δημιουργούν συγκεκριμένους ρόλους για τους χρηματοδοτικούς φορείς και θεσμούς όπως είναι οι διαμεσολαβητικοί φορείς και η κεφαλαιαγορά.

Οι σημαντικότεροι ρόλοι που έχει το χρηματοδοτικό σύστημα είναι:

- α) η μεταφορά χρηματοοικονομικών συμβολαίων και τίτλων
- β) η δημιουργία συνενώσεων δανειστών και δανειζόμενων που εκμεταλλεύονται οικονομίες κλίμακας και φάσματος στην τεχνολογία της πληροφόρησης
- γ) η λειτουργία τους ως δεξαμενών ρευστότητας μέσω συνενώσεων καταθετών
- δ) η δημιουργία συνενώσεων διαμερισμού των πληροφοριών που αφορούν τα χαρακτηριστικά των σχεδίων προς χρηματοδότηση
- ε) η λειτουργία της παρακολούθησης (monitoring) για την επιλογή του δανειοδοτούμενου
- στ) η παραγωγή χρηματοδοτικών προϊόντων και υπηρεσιών όπως συμβαίνει με οποιοδήποτε παραγωγικό φορέα.

Με βάση τους βασικούς αυτούς ρόλους εντοπίζονται τα βασικά χρηματοδοτικά ζητήματα, που καθορίζουν τις συνθήκες χρηματοδότησης

των επιχειρήσεων, όπως αυτές περιγράφονται: στο κόστος, στον κίνδυνο και τη διαθεσιμότητα κεφαλαίων. Τα ζητήματα αυτά συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- α) η επιτυχής μεταφορά κεφαλαιακών στοιχείων με την παροχή υπηρεσιών επιμερισμού των ποσών και προσαρμογής των όρων που χαρακτηρίζουν τα κεφάλαια με την ελαχιστοποίηση του κόστους μεταφοράς
- β) η επίτευξη της τέλει διασποράς του κινδύνου και από πλευράς πιστωτών και από πλευράς δανειοληπτών (θεωρίες χαρτοφυλακίου).
- γ) Η επίτευξη οικονομιών κλίμακας και φάσματος
- δ) η παροχή εξασφάλισης ρευστότητας
- ε) η παραγωγή πληροφοριών και διαχείρισης δεδομένου ότι οι δανειοδοτούμενοι έχουν καλύτερη πληροφόρηση από τους δανειοδότες
- στ) η παροχή των χρηματοδοτικών υπηρεσιών σε ανταγωνιστικό κόστος
- ζ) η στρατηγική διαφοροποίησης του προϊόντος

Όμως, τέσσερις σημαντικοί χώροι προβληματισμού διαμορφώνουν τις βασικές χρηματοδοτικές αρχές της επιχείρησης. Πρόκειται για προβλήματα αντιπροσώπευσης, ηθικού κινδύνου, αντίθετης επιλογής και σηματοδότησης. Ο διαχωρισμός διοίκησης από ιδιοκτησία, δημιουργεί αποκλίσεις (agency problems) από την πολιτική μεγιστοποίησης της αξίας της επιχείρησης. Εγείρονται σημαντικά θέματα που αφορούν τις συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ εντολοδόχων και εντολέων μέσα σε μία επιχείρηση. Η επιχείρηση είναι εκ των πραγμάτων υποχρεωμένη να σχεδιάσει μηχανισμούς σύγκλισης των αντιτιθέμενων συμφερόντων, που περιλαμβάνονται συστήματα κινήτρων και ελέγχου των δραστηριοτήτων των εντολοδόχων. Το κόστος του σχεδιασμού, εφαρμογής και διατήρησης αυτών των μηχανισμών, καθώς επίσης και οι απώλειες της επιχείρησης από την αδυναμία πλήρους σύγκλισης των επιδιώξεων των διαφορετικών φορέων της αποτελούν το κόστος αντιπροσώπευσης.

Η ασύμμετρη πληροφόρηση υπό ex-ante συνθήκες δημιουργεί το φαινόμενο της αντίθετης επιλογής, όπου το επιτόκιο δε χρησιμεύει ως εξισορροπητής της προσφοράς και της ζήτησης κεφαλαίου. Η ασύμμετρη πληροφόρηση όπως αυτή ανίσως διαχέεται μεταξύ δανειοδοτούμενων και δανειστή δημιουργεί τις προϋποθέσεις εμφάνισης ηθικού κινδύνου. Ένας

τρόπος αντιμετώπισης των προβλημάτων αυτών είναι και η ανάπτυξη μόνιμων δανειοδοτικών σχέσεων όπως αυτές προτάθηκαν από τους Sharp(1990), Rajan(1992) , Greenbaum, Kanadas & Venezia(1989) με σκοπό την παραγωγή πληροφοριών.

Η πληροφορία ως ένα από τα κριτήρια διανομής των χρηματοδοτικών πόρων είναι προϊόν μιας γραμμής παραγωγής. Η γραμμή παραγωγής που παράγει το προϊόν αυτό είναι η δανειοδοτική σχέση, η οποία ως συνάρτηση παραγωγής έχει δυο παραγωγικούς συντελεστές, την ποσότητα και την ποιότητα των κεφαλαίων που κινούνται μεταξύ τράπεζας και επιχείρησης. Το σταθερό μέρος συνάρτησης είναι η εικόνα που διαμορφώνεται για την επιχείρηση από το τραπεζικό ίδρυμα. Τα συστατικά της θεωρίας των δανειακών σχέσεων περιλαμβάνουν δυο κύρια χαρακτηριστικά: την ανάδειξη της σημασίας του ανθρώπινου παράγοντα από την πλευρά του δανειστή και του πιστωτή και την ανάδειξη της σημασίας της πληροφορίας ως μέσου βελτιστοποίησης της κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων.

Σε επίπεδο χρηματοδότησης της επιχείρησης, τα προβλήματα αντιπροσώπευσης με τη μορφή του ηθικού κινδύνου και της αντίθετης επιλογής εμφανίζονται στις συμφωνίες μεταξύ των δανειστών και πιστωτών. Τα προβλήματα αυτά δημιουργούν ένα χάσμα ανάμεσα στις τιμές και την πραγματική αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων, οδηγώντας σε ορισμένες περιπτώσεις και στην αποδοχή από την επιχείρηση επενδυτικών σχεδίων μικρής ή και ακόμα αρνητικής καθαρής παρούσας αξίας και την απόρριψη επικερδών επενδυτικών σχεδίων.

Υπό συνθήκες ασύμμετρης πληροφόρησης η επιχείρηση χρησιμοποιεί την κεφαλαιακή διάρθρωση σαν μηχανισμό αποκάλυψης στο ευρύτερο επενδυτικό κοινό της πραγματικής αξίας. Όμως δεν είναι το ποσό στο διακρατούμενο κέρδος, ή της απόφασης για την πληρωμή υψηλών τοκοχρεολυτικών δόσεων το μόνο σήμα, που μπορεί να εκπέμψει μια επιχείρηση για τον επηρεασμό των χρηματοδοτικών της συνθηκών. Παρόμοιο σήμα μπορεί να είναι το μέγεθος της επιχείρησης. Παράλληλα η διάρκεια της επιχειρηματικής δράσης μπορεί να αποτελέσει τη βάση παροχής συνεχούς και διαρκούς πληροφόρησης σχετικά με την παρουσία

της επιχείρησης, κατά τρόπο που να της επιτρέπει να αναπτύξει ισχυρές και μόνιμες σχέσεις με τους εξωτερικούς της χρηματοδότες.

Οι χρηματοοικονομικές αποφάσεις των επιχειρήσεων περιέχουν δυο βασικά αινίγματα: το αίνιγμα της μερισματικής πολιτικής και το αίνιγμα της κεφαλαιακής διάρθρωσης. Οι Modigliani και Miller(1985 και 1986) σε ένα μοντέλο πλήρους ισορροπίας έδειξαν ότι η αξία της επιχείρησης που προέρχεται από την αύξηση του χρέους, οδηγεί τις επιχειρήσεις στη χρήση όσο το δυνατό περισσότερων δανειακών κεφαλαίων.

Υπό συνθήκες ασύμμετρης πληροφόρησης όμως, οι εκδότες νέων τίτλων είναι πιθανόν να κατέχουν περισσότερες πληροφορίες για την πορεία της επιχείρησης, από όσες κατέχει το ευρύ επενδυτικό κοινό, με αποτέλεσμα οι επενδυτές να διστάζουν να αγοράζουν τις νέες μετοχές της. Έτσι οι επιχειρήσεις ακολουθούν μια συγκεκριμένη σειρά προτεραιότητας στην άντληση κεφαλαίων. Αρχικά χρησιμοποιούν παρακρατηθέντα κέρδη. Όταν εξαντληθούν, τότε χρησιμοποιούν δανειακά κεφάλαια και όταν εξαντλήσουν τη δανειοληπτική τους ικανότητα, τότε εκδίδουν μετοχικό κεφάλαιο.

Συμπερασματικά, τρία είναι τα ζητήματα τα οποία αποτελούν το κρίσιμο χρηματοοικονομικό υπόβαθρο της επιχείρησης: η διαδικασία της διασποράς του κινδύνου, η ύπαρξη οικονομιών κλίμακας και φάσματος και τέλος, η παραγωγή πληροφοριών.

(Αρτίκης Γ. Π., «Χρηματοοικονομική Διοίκηση-Αποφάσεις χρηματοδοτήσεων», Εκδόσεις INTERBOOKS., Αθήνα 2002 σελ. 215-262)

1.5 Οι Ιδιαιτερότητες των ΜΜΕ

Η φύση των ΜΜΕ, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και οι δυνατότητές τους άντλησης δανειακών κεφαλαίων, έχουν αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης έρευνας και μελέτης, όπως το Acs & Audretsch(1991). Τα χαρακτηριστικά αυτά αναζητούνται σε τέσσερις γενικότερες περιοχές: α) ικανότητες και συμπεριφορές β) ανάγκες πηγών κεφαλαίων(resource needs), γ) ευκαιρίες και δομές της αγοράς και δ) κίνητρα και αντικίνητρα.

Η πρώτη σημαντική ιδιαιτερότητα, είναι το πρόβλημα προσωπικότητας που χαρακτηρίζει τους ιδιοκτήτες των ΜΜΕ, για το οποίο παρόλο που όλοι οι θεωρητικοί έχουν πολύ καλή κατανόηση, μικρή προσοχή έχει δοθεί για να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις του σε όλους τους τομείς δραστηριοποίησης της μικρής επιχείρησης. Θεωρείται από τους βασικούς παράγοντες διαμόρφωσης περιορισμών στη ζήτηση χρηματοδοτικών πόρων και ο σημαντικότερος λόγος, για τον οποίο οι μικρές επιχειρήσεις δεν κάνουν χρήση της μέγιστης σχέσης ιδίων προς ξένα κεφάλαια. Αυτό οφείλεται κατά τους Weston & Brigham(1981) στο ότι, οι μικρές επιχειρήσεις ξεκινούν την επιχειρηματική δραστηριότητά τους χρησιμοποιώντας μόνο τους πόρους των ιδιοκτητών τους(life cycle approach).

Από τη μία πλευρά, η έλλειψη διαθέσιμων μακροπρόθεσμων κεφαλαίων, που είναι απόρροια του ότι η επιχειρήσεις αυτές δεν έχουν εισηγμένες μετοχές σε οργανωμένες αγορές (χρηματιστήριο) και από την άλλη, η συντηρητική συμπεριφορά των τραπεζών, είναι τα αίτια στα οποία μπορούμε να θεωρήσουμε πως οφείλεται η δημιουργία του κλασσικού χρηματοδοτικού κενού των επιχειρήσεων. Τόσο η εμπειρική, όσο και η θεωρητική βιβλιογραφία τείνει να συμφωνήσει στην ύπαρξη του χρηματοδοτικού κενού, ή ακόμα και στην ύπαρξη στοιχείων σύγκρουσης μεταξύ τραπεζών και επιχειρήσεων. Είναι βέβαιο πλέον ότι, τα φαινόμενα αυτά μπορούν να ερμηνευτούν σε όρους διαφορών των οικονομικών συμπεριφορών, διαχείρισης κινδύνου και τελικά σε επίπεδο συμφερόντων των πρωταγωνιστών της προσφοράς και της ζήτησης κεφαλαίων.

Αν οι ΜΜΕ επιβιώσουν από τους κινδύνους υποκεφαλαιοποίησης, τότε είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν άλλες πηγές κεφαλαίων, όπως τα βραχυπρόθεσμα τραπεζικά δάνεια και τις εμπορικές πιστώσεις. Στο στάδιο αυτό, η ταχεία ανάπτυξη των επιχειρήσεων μπορεί να οδηγήσει στο πρόβλημα της έλλειψης ρευστότητας, το οποίο οδηγεί σε υπερεξάρτηση από τη βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση.

Κατά συνέπεια, οι επιλογές μιας δυναμικής μικρής επιχείρησης ποικίλουν μεταξύ της επιβράδυνσης του ρυθμού ανάπτυξής της και της

δραστηριοποίησής της με εσωτερικά κεφάλαια, της εισαγωγής της μετοχής της στο χρηματιστήριο με υψηλό κόστος ή της χρήσης μιας εναλλακτικής μορφής χρηματοδότησης όπως τα επιχειρηματικά κεφάλαια.

Εξάλλου, το στοιχείο της προσωπικότητας των ιδιοκτητών ενεργοποιεί και την Pecking Order Hypothesis των Myers & Majluf(1984), η οποία φαίνεται να είναι σε θέση να ερμηνεύσει μέρος των χρηματοδοτικών διαφορών μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων.

Το δεύτερο σημαντικό μειονέκτημα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ, εστιάζεται στην αδυναμία παραγωγής και λήψης ικανοποιητικής ποσότητας και ποιότητας πληροφοριών και σημάτων. Δύο τομείς θίγονται ιδιαίτερα από την ιδιότητα αυτή: Η παραγωγή και λήψη επιχειρηματικής πληροφόρησης και παραγωγή και λήψη χρηματοδοτικών σημάτων. Η αποκάλυψη στο επενδυτικό κοινό θετικών στοιχείων μέσω των ανακοινώσεων αύξησης του χρέους, προσκρούει στις αντικειμενικές δυσκολίες των επιχειρήσεων για άντληση δανειακών κεφαλαίων. Εξάλλου οι επιχειρήσεις αυτές δεν υποχρεώνονται να αποκαλύπτουν τις πληροφορίες τους, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια ασύμμετρη πληροφόρηση μεταξύ των ατόμων μέσα και αυτών έξω από κάθε επιχείρηση.

Επιπρόσθετα, η αδυναμία δημιουργίας σημαντικών οικονομιών κλίμακας αφορά μια σειρά από χώρους της παραγωγικής και χρηματοδοτικής δραστηριότητας της επιχείρησης, όπως η είσπραξη χρέους και φοροαποφυγή.

Ένα ακόμη σημαντικό χαρακτηριστικό των ΜΜΕ, είναι ότι παρουσιάζουν χαμηλότερους δείκτες παγίων προς συνολικά κεφάλαια και ιδιαίτερα με σημαντικές ασώματες σε σχέση με τις ενσωματωμένες επενδύσεις. Η εξήγηση σε ένα βαθμό σχετίζεται με τους κλάδους στους οποίους δραστηριοποιούνται, οι οποίοι δεν απαιτούν υψηλές πάγιες επενδύσεις.

Στο θέμα των ασώματων ακινητοποιήσεων έχει υποστηριχθεί πως, οι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν υψηλά ποσοστά ασώματων ακινητοποιήσεων, ιδίως εάν αυτά είναι προσωπικό κεφάλαιο δεν απαιτούν αποδόσεις ίσες με αυτές που απαιτούν από τις ενσωματωμένες

ακινήτοποιήσεις. Επίσης, αυτές οι επιχειρήσεις έχουν υψηλές δυνατότητες μεγέθυνσης.

Ωστόσο, η επίδραση του κόστους στις επενδυτικές επιλογές της επιχείρησης έχει σα συνέπεια να ωθούνται οι επιχειρηματίες να υιοθετούν επενδυτικά σχέδια μικρού κινδύνου και αποδοτικότητας. Από τη μία πλευρά, η ανυπαρξία δευτερευουσών αγορών για ασώματες ακινήτοποιήσεις, τις καθιστά δύσκολα ρευστοποιήσιμες, με αποτέλεσμα, να είναι πολύ δύσκολος ο προσδιορισμός του διαχειριστικού κόστους από τους επενδυτές και να υποχρεώνεται ο επιχειρηματίας να διαθέτει ιδιαίτερα μεγάλες εγγυήσεις και ασφάλειες, που έχει ως άμεση συνέπεια την αύξηση του κόστους των δανειακών κεφαλαίων. Από την άλλη, είναι σημαντικός ο ρόλος της σχέσης ανάμεσα στη διαδικασία μεταφοράς της αξίας από τις ασώματες και ενσωματωμένες ακινήτοποιήσεις, τον κίνδυνο της επιχείρησης και τη χρηματοδότηση. Έτσι, όσο πιο γρήγορα πραγματοποιείται η μεταφορά αυτή, τόσο πιο μικρό κόστος κεφαλαίου αντιμετωπίζει η επιχείρηση και κατά συνέπεια, τόσο ευρύτερες δυνατότητες χρηματοδότησης έχει. Συνεπώς, η επιχείρηση έχει λόγους να επιλέγει επενδυτικά σχέδια με αξία που μεταφέρεται γρήγορα, από τις ασώματες επενδύσεις στις ενσωματωμένες, άρα σε επενδυτικά σχέδια με χαμηλό κίνδυνο και απόδοση.

Τέλος, η περίοδος της παραγωγικής αναδιάρθρωσης μπορεί να συνοδεύεται από αντικατάσταση των ασώματων ακινήτοποιήσεων, σε σύγκριση με τις ενσωματωμένες επενδύσεις. Η περίοδος αυτή μπορεί να χαρακτηρίζεται από χαμηλές αποδόσεις κεφαλαίου. Με άλλα λόγια όταν επικρατούν χαμηλές αποδοτικότητες είναι κατάλληλος καιρός για μεταβολή του παραγωγικού δυναμικού. Αυτό έχει πτωτικές επιπτώσεις στις απαιτούμενες αποδόσεις από τα χρησιμοποιούμενα κεφάλαια και το κόστος ευκαιρίας των διακρατούμενων κερδών. Συνεπώς, είναι πολύ πιθανό να βλέπουμε επιχειρήσεις με υψηλές ασώματες ακινήτοποιήσεις να διακρατούν ποσοστά κερδών για την αύξηση της κεφαλαιακής τους βάσης. Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν και λιγότερες ανάγκες για τραπεζικό δανεισμό.

1.6 Δανειοδοτικές Σχέσεις

Η συντηρητική συμπεριφορά των τραπεζών, μεταφέρεται και στην επιχείρηση, η οποία εξαρτάται σημαντικά από την τραπεζική χρηματοδότηση, αφού για να επιτύχει καλύτερους όρους, είναι επιβεβλημένο να μια συμπεριφορά συστηματικής άρνησης επικινδύνων επενδυτικών σχεδίων και συνεπώς ανάληψης σχεδίων με χαμηλή απόδοση. Εναλλακτικά, η επιχείρηση επιδιώκει την ανάπτυξη σχέσεων τράπεζας – επιχειρηματία, έτσι ώστε να επιτύχει μείωση των απαραίτητων προϋποθέσεων χρηματοδότησής της από τις τράπεζες. Έτσι όμως, ενδεχομένως να απομακρύνεται από την πιθανότητα πλήρους αξιοποίησης των δυνατοτήτων ανάπτυξής της. Συνεπώς, η ανάπτυξη δανειοδοτικών σχέσεων τράπεζας – επιχείρησης είναι χαρακτηριστικό των μικρών επιχειρήσεων και ουσιαστικά, μέσο μείωσης του κόστους που δημιουργεί η πιθανότητα ηθικού κινδύνου και κόστους διαμεσολάβησης.

Οι αλληλεπιδράσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των τραπεζών και των ΜΜΕ, οφείλονται σε μια σειρά παραγόντων, όπως η ύπαρξη κόστους διαχείρισης και ατελούς πληροφόρησης, το στοιχείο ότι η διάρκεια των σχέσεων διευκολύνει την παραγωγή πληροφοριών και αυξάνει την αξία της επιχείρησης, ως κριτήριο σύναψης δανειοδοτικών σχέσεων και, τέλος, στο ότι οι μικρές επιχειρήσεις λόγω, κυρίως, του φαινομένου της αντίθετης επιλογής και του ηθικού κινδύνου, αντιμετωπίζουν υψηλότερα επιτόκια, ενώ όταν κινούνται σε υψηλότερου κινδύνου επενδυτικά σχέδια εμποδίζονται από τα όρια διαθεσιμότητας κεφαλαίων.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος του χρηματοοικονομικού διαμεσολαβητή γίνεται απαραίτητος, αφού στοχεύει στη μείωση των πληροφοριακών ανισοτήτων και του κόστους διαχείρισης. Έτσι, οι τράπεζες αναπτύσσουν ένα πληροφοριακό πλεονέκτημα. Το πλεονέκτημα αυτό μεταφέρεται και στους δανειολήπτες στα πλαίσια των δεσμών που αναπτύσσονται μεταξύ τράπεζας και επιχείρησης. Έτσι, η ύπαρξη των σχέσεων τράπεζας – επιχείρησης αυξάνει την αξία της επιχείρησης.

Η πιο συγκεκριμένη μεταφορά των πλεονεκτημάτων αυτών παίρνει τη μορφή της μεταβολής του επιτοκίου χρέωσης της δανειακής σχέσης, σε

σχέση με τα ωριμότητα της δανειακής σχέσης. Εδώ έχουν διαπιστωθεί αντικρουόμενα ευρήματα, αφού οι Petersen & Rajan (1993) και οι Boot & Thakor(1994) διαπίστωσαν ότι παρατηρείται μείωση του επιτοκίου δανεισμού, όσο η δανειακή σχέση αυξάνει, ενώ οι Greebaum, Kanatas & Venezia(1989), Sharpe(1980) και Wilson(1993) διαπίστωσαν μια αύξηση, οπότε στην προκείμενη περίπτωση αντιμετωπίζουμε μειονεκτήματα για την επιχείρηση, που προκύπτουν από την καλύτερη πληροφόρηση της τράπεζας. Ωστόσο, οι Boot & Thakor(1994) υποστηρίζουν ότι ο ρόλος των ασφαλειών και των εγγυήσεων μειώνεται όσο η δανειακή σχέση ωριμάζει.

Τρία είναι τα στοιχεία τα οποία καθορίζουν την ποιότητα της δανειοδοτικής σχέσης και διαμορφώνουν το θεωρητικό πλαίσιο κόστους και δανειοληπτικής σχέσης: η διάρκεια, η συνολικότητα και η ανταγωνιστικότητα της χρηματοδοτικής αγοράς. Όσο η διάρκεια της δανειοδοτικής σχέσης είναι μεγαλύτερη, τόσο μικρότερος είναι ο κίνδυνος. Συνεπώς και το δανειοδοτικό κόστος είναι μικρότερο. Η συνολικότητα στη δανειοληπτική σχέση είναι ίσως από του κρισιμότερους όρους ανταγωνιστικής παραγωγής πληροφόρησης για το δανειζόμενο. Με τον όρο συνολικότητα ονομάζουμε κυρίως το εύρος των παραγωγικών εργασιών, που ένας δανειζόμενος αναπτύσσει με τη τράπεζα. Έτσι αναπτύσσονται οικονομίες κλίμακας στην παραγωγή πληροφόρησης, ενώ προστίθενται πληροφορίες που δεν υπάρχουν και δεν είναι απαραίτητο να υπάρχουν σε μια αυτοτελή δανειακή σχέση. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, αναμένεται ότι το κόστος της δανειοληπτικής σχέσης θα μειώνεται, όσο το εύρος και η ποσότητα των εργασιών και άρα και των πληροφοριών μεγαλώνει. Όσο ανταγωνιστικότερη είναι η αγορά κεφαλαίων, τόσο περισσότερο το κόστος της δανειοληπτικής σχέσης μειώνεται. Όσο μονοπωλείται, τόσο ο δανειοδότης έχει τη δυνατότητα να παρακρατεί μέρος των ωφελειών από την παραγωγή της και να μη μειώνει το δανειακό κόστος.

(Πετράκης Π. Ε., «Αξιολόγηση και χρηματοοικονομική Διοίκηση» Τόμος Γ΄ Εκδοτικές επιχειρήσεις «Το Οικονομικό», Αθήνα 1999., σελ. 276-289)

2. ΜΟΡΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Η κατάταξη των διαφόρων χρηματοδοτήσεων σε κατηγορίες με βάση ενιαία κριτήρια, εξυπηρετεί την ομοιόμορφη αντιμετώπισή τους από τις τράπεζες. Για την κατηγοριοποίηση χρησιμοποιούνται διάφορα κριτήρια, όπως η διάρκεια της χρηματοδότησης, ο σκοπός της, οι ασφάλειες που παρέχονται κ.ά. Πάντως, η κυριότερη διάκριση γίνεται με βάση τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, στον οποίο κατευθύνεται η χρηματοδότηση.

2.1 Με Κριτήριο τη Διάρκεια

Ανάλογα με το χρόνο εξόφλησης, οι χρηματοδοτήσεις διακρίνονται σε *βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες*. Βραχυπρόθεσμες θεωρούνται οι χρηματοδοτήσεις που έχουν συμβατικό χρόνο εξόφλησης μέχρι 24 μήνες, μεσοπρόθεσμες είναι αυτές που χορηγούνται για 2 έως 4 χρόνια τέλος μακροπρόθεσμες θεωρούνται αυτές που εξοφλούνται σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα (πάνω από 4 χρόνια)

Γίνεται παραδεκτό ότι η διάρκεια της χρηματοδότησης εξαρτάται κυρίως από τον σκοπό για τον οποίο προορίζεται. Έτσι, οι βραχυπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις αφορούν δάνεια για κεφάλαιο κίνησης, οι μεσοπρόθεσμες για κτιριακές και μηχανολογικές εγκαταστάσεις.

(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

2.2 Με Κριτήριο το Σκοπό

Με κριτήριο το σκοπό για τον οποίο θα χρησιμοποιηθεί η χρηματοδότηση, διακρίνεται σε χρηματοδότηση κεφαλαίου κινήσεως, όπου τα χρήματα χρησιμοποιούνται για τις τρέχουσες ανάγκες πληρωμών της επιχείρησης, και σε χρηματοδότηση παγίων εγκαταστάσεων, όταν τα κεφάλαια χρησιμοποιούνται για την αγορά ή κατασκευή κτιρίων, την προμήθεια μηχανημάτων κλπ.

Ο σκοπός μιας χρηματοδότησης είναι βασικό στοιχείο για την πιθανολόγηση της πορείας της. Αν η χρηματοδότηση διοχετευθεί σε σκοπούς με διασφαλισμένη κατά το δυνατό καλή πορεία, και η τράπεζα επιβλέπει την πραγματοποίηση του σκοπού της χρηματοδότησης, ώστε να βεβαιωθεί ότι τα δανειακά κεφάλαια διατέθηκαν για το σκοπό που είχαν χορηγηθεί, η εξόφληση της απαίτησης είναι σε μεγάλο βαθμό εξασφαλισμένη με την πραγμάτωση του σκοπού της. Έτσι το τραπεζικό σύστημα έχει ζωτικό συμφέρον να επιτηρεί τη διάθεση των δανειακών κεφαλαίων για τους σκοπούς που χορηγούνται, αφού αυτό είναι πολλές φορές το μόνο εχέγγυο για την κανονική εξυπηρέτησή τους.

2.3 Με Κριτήριο τις Ασφάλειες

Οι τραπεζικές χρηματοδοτήσεις είναι δυνατό να καλύπτονται με διάφορες μορφές εξασφάλισης της δανειστρίας τράπεζας. Οι εξασφαλίσεις διακρίνονται σε *προσωπικές και εμπράγματα*. Προσωπικές είναι οι ασφάλειες που επιτρέπουν στο δανειστή να διεκδικήσει την απαίτησή του από πρόσωπα. Αν το μόνο πρόσωπο που ευθύνεται με την υπογραφή του για την εξόφληση της οφειλής είναι ο οφειλέτης, η χρηματοδότηση ονομάζεται ακάλυπτη. Είναι όμως ενδεχόμενο κάποιος τρίτος να εγγυάται με την υπογραφή του την εξόφληση. Σ' αυτή την περίπτωση η χρηματοδότηση θεωρείται καλυμμένη με ενοχική ασφάλεια. Η τράπεζα δικαιούται, σε περίπτωση που ο αρχικός οφειλέτης δεν εξοφλήσει την οφειλή, να απαιτήσει πληρωμή από τον εγγυητή. Η εγγύηση θεωρείται ιδιαίτερα ασφαλής επειδή ως εγγυητές επιλέγονται πρόσωπα με γνωστή φερεγγυότητα.

Σε αντίθεση με τις προσωπικές, οι εμπράγματα εξασφαλίσεις επιτρέπουν στο δανειστή να εισπράξει την απαίτηση με προνομιακή ικανοποίηση από την εκποίηση κάποιου πράγματος, κινητού ή ακινήτου. Η εμπράγματη εξασφάλιση σε ακίνητο (εργοστάσιο, κατάσταση, εξωεπιχειρηματικό ακίνητο) πραγματοποιείται με την εγγραφή προσημείωσης ή τη σύσταση υποθήκης, ενώ σε κινητό με τη σύσταση ενεχύρου. Η παραδοσιακή τραπεζική αντίληψη θεωρούσε τις εμπράγματα ασφάλειες ως την πληρέστερη εξασφάλιση μιας χρηματοδότησης.

Αποδείχθηκε όμως στην πράξη ότι η ασφάλειες αυτές έχουν δυο βασικά μειονεκτήματα:

α) δυσκολία στη ρευστοποίηση, που γίνεται με χρονοβόρες και δαπανηρές διαδικασίες(κατάσχεση, πλειστηριασμούς) και σπάνια αποφέρει την πραγματική αξία του πράγματος που εκπλειστηριάζετε, ώστε να ικανοποιηθούν στο σύνολό τους οι απαιτήσεις της τράπεζας

β) κοινωνικά προβλήματα, ιδίως όταν πρόκειται για πλειστηριασμό εργοστασίων, που επιφέρει συνήθως απόλυση των εργαζομένων σ' αυτά από το νέο διευθυντή.

Ιδιαίτερη κατηγορία αποτελούν οι εξασφαλίσεις που αναφέρονται σε αξιόγραφα κάθε είδους (συναλλαγματικές, φορτωτικά έγγραφα, χρεόγραφα) ή σε απαιτήσεις που δεν έχουν ενσωματωθεί σε αξιόγραφα.

Η σύγχρονη χρηματοδοτική αντίληψη θεωρεί ως κύριο διασφαλιστικό στοιχείο μια χρηματοδότησης τη βιωσιμότητα της επιχείρησης και την ικανότητά της να εξοφλήσει τη χρηματοδότηση μέσω της παραγωγικής διαδικασίας, με το κερδοφόρο αποτέλεσμα της λειτουργίας της.

(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

2.4 Με Κριτήριο το Ύψος του Επιτοκίου

Ανάλογα με το ύψος του επιτοκίου, οι χρηματοδοτήσεις διακρίνονται σε *υψηλότοκες και χαμηλότοκες*. Ως διαχωριστικό όριο για την κατάταξη μιας χρηματοδότησης στις υψηλότοκες ή χαμηλότοκες μπορεί να τεθεί το μέσο εκατοστιαίο κόστος συγκέντρωσης των καταθέσεων. Υψηλότοκες θεωρούνται οι χορηγήσεις των οποίων το επιτόκιο υπερκαλύπτει το μέσο αυτό κόστος, ενώ χαμηλότοκες εκείνες που το επιτόκιο τους είναι μικρότερο από αυτό. Οι χαμηλότοκες αφορούν κυρίως κλάδους της παραγωγής που προστατεύονται από το κράτος στα πλαίσια της οικονομικής πολιτικής (π.χ. βιοτεχνία). Στις περιπτώσεις αυτές, επειδή το επιτόκιο δεν καλύπτει το πραγματικό κόστος του χρήματος η διαφορά επιδοτείται άμεσα ή έμμεσα από το Δημόσιο.

(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

2.5 Με Κριτήριο τον Κλάδο της Οικονομικής Δραστηριότητας

Μια διάκριση των χρηματοδοτήσεων με ιδιαίτερο βάρος στο παρελθόν υπήρξε αυτή που γινόταν με κριτήριο τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Η διάκριση αυτή καθιερώθηκε από τη Νομισματική Επιτροπή, η οποία καθόριζε τα κριτήρια, τις προϋποθέσεις και τους κανόνες χρηματοδότησης του κάθε κλάδου. Μετά από την κατάργηση της Ν.Ε, οι αρμοδιότητες της μεταβιβάστηκαν στην Τράπεζα της Ελλάδος, και οι περισσότερες ασκούνται σήμερα με πράξεις του Διοικητή της (Π.Δ.Τ.Ε). Με την ΠΔΤΕ 1995/2.7.1991 καταργήθηκε το προηγούμενο πολύπλοκο σύστημα διάκρισης των χρηματοδοτήσεων κατά κλάδο, που είχε θεσπιστεί με βάση την απόφαση της Ν.Ε 1509/1/14.9.1968, και η χρηματοδότηση αφέθηκε στην ευρύτατη διακριτική ευχέρεια των Τραπεζών, που εφαρμόζουν πλέον τραπεζικά κριτήρια για τη επιλογή και τη διενέργεια των χρηματοδοτήσεών τους.

Πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι οι τράπεζες σήμερα εξακολουθούν να εφαρμόζουν στις χρηματοδοτήσεις τους πολλά στοιχεία από τη λογική και την πρακτική που εφάρμοζαν την περίοδο την διοικητικής διάκρισης των χρηματοδοτήσεων κατά κλάδο δραστηριότητας.

(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

3. ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

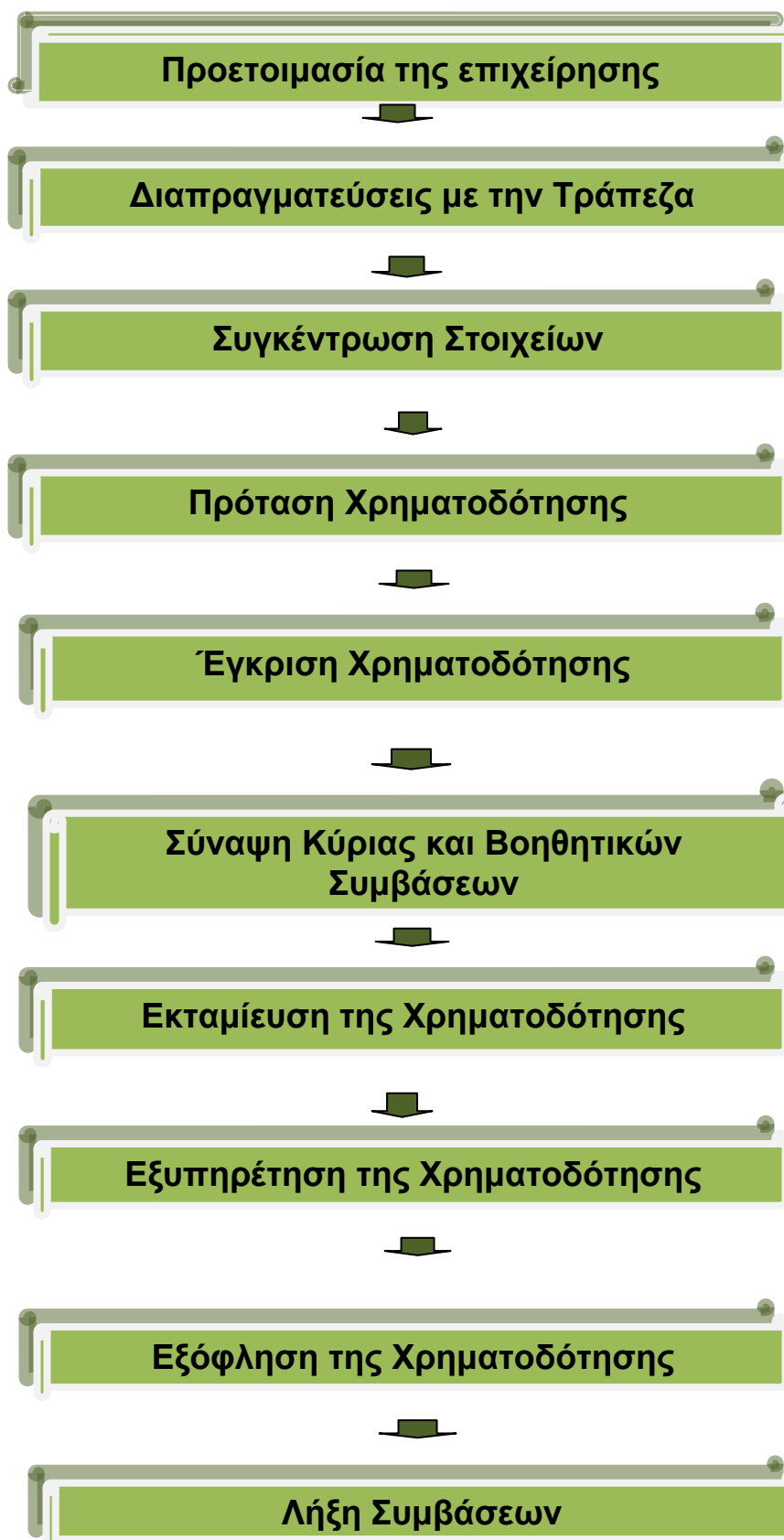
Η χρηματοδότηση μιας επιχείρησης από μια τράπεζα δεν είναι στιγμιαία ή βραχυχρόνια ενέργεια. Αποτελεί αντίθετα την αρχή μιας κατά κανόνα μακροχρόνιας συνεργασίας που βασίζεται στο αμοιβαίο συμφέρον των δύο μερών. Στο παρελθόν υπήρξαν ρομαντικές θεωρήσεις της τραπεζικής λειτουργίας. Η έννοια του 'πιστού πελάτη' με την μακροχρόνια αποκλειστική συνεργασία με μια και μοναδική τράπεζα ήταν ελκυστική τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στις τράπεζες.

Η σύγχρονη αντίληψη, τόσο η τραπεζική όσο και η επιχειρηματική, δίνουν μεγαλύτερο βάρος στην έννοια του αμοιβαίου συμφέροντος και μικρότερο στην έννοια της πίστης. Έτσι οι τράπεζες προσπαθούν πλέον να κατανέμουν τους κινδύνους που αναλαμβάνουν με τις χρηματοδοτήσεις σε περισσότερες επιχειρήσεις, και για να το πετύχουν αυτό πρέπει να ενθαρρύνουν τους αποκλειστικούς πελάτες τους να στραφούν και στον ανταγωνισμό για την άντληση των συμπληρωματικών κεφαλαίων που χρειάζονται. Οι επιχειρήσεις εξάλλου έχουν συμφέρον να χρηματοδοτούνται από περισσότερες τράπεζες ώστε να πετυχαίνουν καλύτερους όρους χρηματοδότησης και πιο εύκολη εκταμίευση των δανείων τους.

Αποτέλεσμα των τάσεων αυτών είναι η ανάγκη των επιχειρήσεων να ιδρύσουν χρηματοδοτική σχέση με περισσότερες από μια τράπεζες. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα κυριότερα στάδια της δημιουργίας μιας τέτοιας σχέσης.

(Γαπούλιας Γ., «Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική» Εκδόσεις Μαραθιάς ., Αθήνα 1997., σελ. 393-398)

ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

3.1 Πρώτο Στάδιο: Η Προετοιμασία

Το τραπεζικό σύστημα είναι από τη φύση του ιδιαίτερα επιφυλακτικό και συντηρητικό. Η στάση αυτή συνδέεται και με το γεγονός ότι η τράπεζα διαχειρίζεται κυρίως ξένα κεφάλαια, και πρέπει να είναι πάντα σε θέση να διασφαλίζει αλλά και να αποδείξει την συνετή διαχείρισή τους. Εκτός από τις υποχρεώσεις της προς τους καταθέτες της, η τράπεζα έχει τυπικές υποχρεώσεις προς το Ελληνικό Δημόσιο, και ιδιαίτερα προς το κύριο ελεγκτικό όργανό του, την Τράπεζα της Ελλάδος, για διαφάνεια και νομιμότητα των χρηματοδοτήσεών της. Η επιχείρηση που θα θελήσει να συνεργασθεί με τις τράπεζες πρέπει να έχει συνεπώς υπόψη της αυτή τη βασική θέση και να προετοιμασθεί ανάλογα για τους - τυπικούς και ουσιαστικούς - ελέγχους που θα υποστεί προκειμένου να χρηματοδοτηθεί. Έτσι η επιχείρηση θα πρέπει να είναι κανονικά συστημένη και να λειτουργεί νόμιμα. Να έχει δηλαδή τελειώσει τις αναγκαίες διατυπώσεις για την ίδρυσή της και να έχει λάβει την άδεια λειτουργίας της. Πρέπει επίσης να τηρεί κανονικά λογιστικά βιβλία.

Όπως ήδη είδαμε, ο σκοπός μιας χρηματοδότησης είναι άμεσα συνδεδεμένος με τη δυνατότητα χορήγησης, το ύψος και τη διάρκειά της. Η επιχείρηση λοιπόν πρέπει να έχει ξεκαθαρίσει το σκοπό για τον οποίο χρειάζεται τη χρηματοδότηση. Πρέπει επίσης να είναι σε θέση να δώσει επαρκή στοιχεία για την ωφελιμότητα του σκοπού, για την σκοπιμότητα χρηματοδότησής του καθώς και για τα οικονομικά αποτελέσματα από την πραγματοποίησή του. Π.χ. να μπορεί να αποδείξει με στοιχεία ότι το νέο εργοστάσιο που θέλει να κατασκευάσει είναι δυνατό να αποφέρει θετικό οικονομικό αποτέλεσμα μα τη λειτουργία του, ότι η χρηματοδότηση που θα δοθεί είναι δικαιολογημένη σε σχέση με το συνολικό κόστος της επένδυσης και ότι η επιχείρηση, μετά την ολοκλήρωση της νέας επένδυσης θα βρεθεί σε ισχυρότερη οικονομική θέση από ότι σήμερα. Η απόδειξη όλων των στοιχείων που προαναφέρθηκαν, στις μεγάλες επενδύσεις πραγματοποιείται με σύνταξη ειδικής οικονομικοτεχνικής μελέτης από εξειδικευμένες ομάδες μελετητών. Όταν όμως πρόκειται για χρηματοδοτήσεις κεφαλαίου κινήσεως ή μικρού ύψους δεν απαιτείται τέτοιου είδους προετοιμασία. Συνήθως αρκεί

να συνηγορούν για τη σκοπιμότητα της χρηματοδότησης τα οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης (κύκλος εργασιών κλπ) είτε και ο ίδιος ο σκοπός της χορήγησης (π.χ. χρηματοδότηση εξαγωγών βάσει κλεισμένων πράξεων). (Απόστολος Αιγυππιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

3.2 Δεύτερο Στάδιο: Οι Διαπραγματεύσεις

Εδώ ο φορέας της επιχείρησης πηγαίνει στην τράπεζα που έχει επιλέξει για να συζητήσει τη συγκεκριμένη χρηματοδότηση. Ενώ η επιλογή της τράπεζας είναι ελεύθερη, το υποκατάστημα που θα συνεργασθεί ο μελλοντικός πελάτης καθορίζεται συνήθως από τον τόπο εγκατάστασης της επιχείρησής του. Κάθε τραπεζικό κατάστημα έχει συνήθως μια τοπική αρμοδιότητα, που καθορίζεται από τη διοίκηση της τράπεζας. Έτσι, π.χ. μια επιχείρηση των Γιαννιτών δεν μπορεί να χρηματοδοτηθεί από τραπεζικό κατάστημα της Θεσσαλονίκης, εκτός αν η συγκεκριμένη τράπεζα δεν έχει κατάστημα στα Γιαννιτά.

Εξαίρεση γίνεται για τις μεγάλες επιχειρήσεις, οι οποίες λόγω του μεγέθους των χρηματοδοτήσεων που χρειάζονται, πρέπει να συνεργασθούν αναγκαστικά με μεγάλο κατάστημα ή και το κεντρικό της τράπεζας.

Η συνεννόηση του φορέα γίνεται συνήθως με διευθυντικό στέλεχος της τράπεζας (το Διευθυντή ή κάποιον εξουσιοδοτημένο Υποδιευθυντή).

Στα πλαίσια των συνεννοήσεων η τράπεζα προσπαθεί να διαπιστώσει κατά τον πιο ακριβή τρόπο την γενική εικόνα της επιχείρησης καθώς και τα ειδικά οικονομικά δεδομένα του συγκεκριμένου χρηματοδοτικού αιτήματος. Έτσι, εξειδικευμένο στέλεχος της τράπεζας συντάσσει συνήθως ένα Δελτίο Συνεργασίας, μετά από έλεγχο της επιχείρησης και συγκέντρωση πληροφοριών γι' αυτήν. Το Δελτίο Συνεργασίας αποτελεί την εικόνα της επιχείρησης, στην οποία περιλαμβάνονται στοιχεία από τον ισολογισμό της, ο κύκλος των εργασιών της, οι οφειλές της, η ακίνητη περιουσία της, τα δεδομένα του τραπεζικού δανεισμού που έχει λάβει στο παρελθόν, στοιχεία από την προσωπικότητα του φορέα της και από τη φήμη της επιχείρησης

στην αγορά, και γενικότερα κάθε στοιχείο που θα μπορούσε να επηρεάσει - θετικά ή αρνητικά - την συνεργασία της τράπεζας με αυτήν. (Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

3.3 Τρίτο Στάδιο: Η Πρόταση και η Απόφαση

Εφόσον το τραπεζικό κατάστημα πεισθεί να χρηματοδοτήσει την επιχείρηση, χρειάζεται κατά κανόνα να ζητήσει έγκριση χρηματοδότησης από τη διοίκηση της τράπεζας. Εξαίρεση αποτελούν χρηματοδοτήσεις μικρού ύψους (διαφέρει κατά τράπεζα, συνήθως όμως δεν ξεπερνά τα 10 εκατ.), τις οποίες δικαιούται να αποφασίσει το ίδιο κατάστημα.

Επειδή αναγκαίο στοιχείο ενός χρηματοδοτικού αιτήματος αποτελούν οι ασφάλειες που προτείνει η επιχείρηση για την διασφάλιση της χρηματοδότησης, είναι ενδεχόμενο να απαιτηθούν ειδικές πραγματογνωμοσύνες για την αγοραία αξία των διασφαλιστικών στοιχείων. Οι πραγματογνωμοσύνες αυτές συντάσσονται από εξειδικευμένους υπαλλήλους της τράπεζας ή από εξωτερικούς συνεργάτες της εμπιστοσύνης της.

Η έγκριση ζητείται με τη διατύπωση μιας πρότασης χρηματοδότησης, την οποία το κατάστημα διαμορφώνει με βάση το αίτημα της επιχείρησης και απευθύνει στο όργανο που είναι αρμόδιο να εγκρίνει την χρηματοδότηση.

Τα εγκριτικά όργανα μιας τράπεζας διακρίνονται σε μονοπρόσωπα και συλλογικά, με κριτήριο τα πρόσωπα που μετέχουν σε αυτά, καθώς και σε περιφερειακά και κεντρικά, με κριτήριο την τοπική τους αρμοδιότητα. Η αρμοδιότητα των οργάνων αυτών να εγκρίνουν τη συγκεκριμένη χρηματοδοτική πρόταση κρίνεται από το ύψος της αιτούμενης χρηματοδότησης.

Έτσι, μικρού ύψους αιτήματα εξετάζονται σε περιφερειακό επίπεδο από μονοπρόσωπα όργανα ενώ αιτήματα μεγαλύτερου ύψους υπάγονται στην αρμοδιότητα κεντρικών συλλογικών των οργάνων, των χρηματοδοτικών συμβουλίων.

Η απόφαση του εγκριτικού οργάνου δεν είναι αναγκαίο να αποτελεί αποδοχή ή απόρριψη του αιτήματος της επιχείρησης και της πρότασης του καταστήματος. Είναι ενδεχόμενο το εγκριτικό όργανο να επιφέρει τροποποιήσεις σε όσα προτείνει το κατάστημα για να εγκρίνει στη συνέχεια το τροποποιημένο αίτημα. Η απόφαση, μετά τη λήψη της γνωστοποιείται στο κατάστημα και αυτό την αναγγέλλει στην επιχείρηση. (Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

3.4 Τέταρτο Στάδιο: Η Σύναψη της Σύμβασης

Εφόσον η επιχείρηση συμφωνήσει με του όρους που τέθηκαν στην έγκριση της χρηματοδότησης, μπορεί να προχωρήσει στη σύναψη της σύμβασης. Συνεπώς, τα στάδια που παρουσιάστηκαν μέχρι στιγμής αποτελούν προσυμβατικά στάδια, κατά τη διάρκεια των οποίων τα μέρη δικαιούνται να υπαναχωρήσουν και να μην προχωρήσουν στη σύναψη της χρηματοδοτικής σύμβασης.

Οι χρηματοδοτικές συμβάσεις αποτελούν στερεότυπες συμβάσεις προσχωρήσεως. Οι νομικές υπηρεσίες της κάθε τράπεζας έχουν διατυπώσει πάγιους όρους που ενσωματώνονται σε όλες τις χρηματοδοτικές της συμβάσεις. Μάλιστα οι συμβάσεις αυτές είναι έντυπα της τράπεζας. Συνεπώς δεν είναι δυνατό για την χρηματοδοτούμενη επιχείρηση να διαπραγματευτεί τους τυπικούς όρους της χρηματοδοτικής σύμβασης.

Η σύναψη της σύμβασης απαιτεί την υπογραφή όλων όσοι συμβάλλονται σ' αυτή, δηλαδή της τράπεζας, της χρηματοδοτούμενης επιχείρησης και του τυχόν εγγυητή. Παράλληλα με την κύρια σύμβαση συνάπτονται και οι συμπληρωματικές συμβάσεις που αναφέρονται κυρίως στις εξασφαλίσεις της, όπως π.χ. συμβάσεις συστάσεως ενεχύρου, υποθήκης, εκχωρήσεις απαιτήσεων κ.α. είναι όμως ενδεχόμενο κάποιες συμπληρωματικές συμβάσεις να συναφθούν κατά την πορεία της χρηματοδότησης, όταν προκύπτουν οι αντίστοιχες ανάγκες.

Τέλος, για την ολοκλήρωση της σύμβασης απαιτείται συνήθως και η κοινοποίησή της με δικαστικό επιμελητή στους αντισυμβαλλόμενους. (Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

3.5 Πέμπτο Στάδιο: Η Εκταμίευση της Χρηματοδότησης

Αμέσως μετά τη σύναψη της σύμβασης η επιχείρηση είναι δυνατό να αρχίσει την εκταμίευση του ποσού της χρηματοδότησης. Η εκταμίευση αυτή δεν γίνεται συνήθως εφ' άπαξ για το σύνολο του ποσού, αλλά τμηματικά. Είναι άλλωστε αναγκαίο για την επιχείρηση να αποδείξει τη χρησιμοποίηση των ποσών που παίρνει για τον σκοπό για τον οποίο χορηγούνται. Έτσι, δεν είναι δυνατό π.χ. να εκταμιεύσει αμέσως την αξία ενός μηχανήματος που αγοράζει, αν από το συμβόλαιο αγοραπωλησίας προκύπτει υποχρέωση καταβολής της αξίας του σε δόσεις.

Επειδή συνήθως στους όρους χρηματοδότησης περιλαμβάνεται και η καταβολή από την επιχείρηση ενός ποσού ίδιας συμμετοχής, η τράπεζα προκειμένου να καταβάλει τα δανειακά κεφάλαια θα απαιτήσει αναλογική καταβολή της ίδιας συμμετοχής. Υπάρχουν μάλιστα περιπτώσεις όπου απαιτείται η συνολική καταβολή της ίδιας συμμετοχής πριν εκταμιευθεί οποιοδήποτε ποσό της χρηματοδότησης. Αυτό συμβαίνει συνήθως σε χρηματοδοτήσεις που εκταμιεύονται εφ' άπαξ.

Για την εκταμίευση της χρηματοδότησης απαιτείται τέλος η προσκόμιση πιστοποιητικού φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας της χρηματοδοτούμενης επιχείρησης. Τα πιστοποιητικά αυτά πρέπει να ανανεώνονται περιοδικά, ώστε να αποδεικνύεται σε κάθε εκταμίευση της χρηματοδότησης η φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητα της επιχείρησης.

Όταν η χορήγηση πραγματοποιείται για διαρκείς ανάγκες της επιχείρησης, όπως π.χ. το κεφάλαιο κίνησης, οι εκταμιεύσεις είναι διαρκείς και συμπλέκονται με την εξυπηρέτηση των προηγούμενων χορηγήσεων.

(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

3.6 Έκτο Στάδιο: Η Εξυπηρέτηση της Χρηματοδότησης

Με την έννοια εξυπηρέτηση εννοούμε την εκπλήρωση των οικονομικών υποχρεώσεων που ανέλαβε η επιχείρηση απέναντι στην τράπεζα κατά τη λήψη της χρηματοδότησης, και συγκεκριμένα την καταβολή του κεφαλαίου, των τόκων και των εξόδων της.

Όταν η χρηματοδότηση έχει τη μορφή του δανείου, η εξυπηρέτηση ταυτίζεται με την καταβολή των δόσεων, απλών ή τοκοχρεωλυτικών, καθώς και των εξόδων στις συμφωνημένες προθεσμίες. Αντίθετα, αν η χορήγηση γίνεται στα πλαίσια παροχής πίστωσης με ανοικτό λογαριασμό, οι καταβολές του κεφαλαίου πραγματοποιούνται στις προθεσμίες που συμφωνήθηκαν, ανάλογα με το σκοπό της κάθε εκταμίευσης (π.χ. μια χορήγηση για εισαγωγή αγαθών εξοφλείται σε 4-6 μήνες από την εκταμίευσή της, ενώ μια χορήγηση για την αγορά μηχανήματος εξοφλείται τμηματικά σε διάρκεια 2-3 ετών). Οι καταβολές των τόκων και προμηθειών σ' αυτήν την περίπτωση γίνονται τέσσερις φορές το χρόνο, σε συμφωνημένες ημερομηνίες.

Σε περίπτωση που η επιχείρηση καθυστερήσει μια ή περισσότερες δόσεις της χρηματοδότησης, οι δόσεις αυτές παύουν να εκτοκίζονται με το κανονικό επιτόκιο της χρηματοδότησης, και εκτοκίζονται με επιτόκιο υπερημερίας, που είναι προσαυξημένο κατά 4 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το κανονικό (ενήμερο) επιτόκιο.

Αν η επιχείρηση καθυστερήσει την καταβολή πολλών δόσεων, ή η τράπεζα θεωρήσει ότι έχει περιέλθει η επιχείρηση σε αδυναμία εξυπηρέτησης των δανείων που έχει λάβει, έχει τη δυνατότητα να κηρύξει ολόκληρη τη χρηματοδότηση ληξιπρόθεσμη και να προχωρήσει στη δικαστική επιδίωξη της είσπραξης της απαίτησής της. Στην περίπτωση αυτή, οι τόκοι καθυστερήσεως κεφαλαιοποιούνται συνήθως ανά τρίμηνο και προσαυξάνουν ανάλογα το κεφάλαιο της απαίτησης. Με αυτό τον τρόπο, και αν ληφθεί υπόψη το σημερινό επιτόκιο καθυστέρησης (περίπου 32%) ένα ληξιπρόθεσμο κεφάλαιο διπλασιάζεται σε χρονικό διάστημα μικρότερο από 3 χρόνια.

(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)

3.7 Έβδομο Στάδιο: Η Εξόφληση

Η φυσιολογική κατάληξη της χρηματοδότησης είναι η εξόφλησή της, δηλαδή η εκ μέρους της επιχείρησης καταβολή του συνόλου του κεφαλαίου, των τόκων, των προμηθειών και των εξόδων που προέκυψαν από αυτήν.

Όταν η χρηματοδότηση έχει τη μορφή απλού ή τοκοχρεωλυτικού δανείου, η εξόφληση συνεπιφέρει και τη λήξη της δανειακής σύμβασης, αφού ο σκοπός της σύναψής της έχει πραγματοποιηθεί. Αναβίωση της ίδιας σύμβασης για τη λήψη νέου δανείου δεν είναι δυνατή.

Όταν αντίθετα για την χορήγηση της χρηματοδότησης συνάφθηκε σύμβαση παροχής πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχροε) λογαριασμό, η εξόφληση μιας συγκεκριμένης χρηματοδότησης δεν προκαλεί την λήξη της σύμβασης. Αλλωστε, είναι πολύ συνηθισμένο φαινόμενο από μια σύμβαση παροχής πίστωσης με ανοικτό λογαριασμό να έχουν χορηγηθεί περισσότερες επιμέρους χρηματοδοτήσεις στη ίδια επιχείρηση, για διαφορετικούς σκοπούς η καθεμία. Είναι εξάλλου δυνατό, σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή η επιχείρηση να μην οφείλει κανένα ποσό στην τράπεζα από τον ανοικτό λογαριασμό της, ή ακόμη και να εμφανίζεται πιστωτική.

Η λήξη της σύμβασης παροχής πίστωσης με ανοικτό λογαριασμό επέρχεται όταν ένα από τα μέρη (η τράπεζα ή η επιχείρηση), ή και τα δύο, αποφασίζουν τη διακοπή της μεταξύ τους συνεργασίας.

Μετά τη λήξη της κύριας πιστωτικής σύμβασης, παύουν να έχουν λόγο ύπαρξης και οι πρόσθετες συμβάσεις εξασφάλισής της (συμβάσεις παροχής ενεχύρου, εγγραφής υποθήκης, εκχωρήσεις απαιτήσεων). Εφόσον λοιπόν η δανείστρια τράπεζα δεν έχει απαιτήσεις απέναντι στην επιχείρηση από τη συγκεκριμένη κύρια σύμβαση, συναινεί στη άρση των εμπραγμάτων εξασφαλίσεων που τη διασφάλισαν. Είναι όμως ενδεχόμενο να επιφυλάχθηκε με τη σύμβαση στην τράπεζα το δικαίωμα να χρησιμοποιεί τις εξασφαλίσεις αυτές και για τη διασφάλιση άλλων απαιτήσεων της από άλλες χρηματοδοτήσεις προς την ίδια επιχείρηση. Στην περίπτωση αυτή οι εξασφαλίσεις παραμένουν μέχρι την εξόφληση και των υπόλοιπων χρηματοδοτήσεων. *(Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994)*

4. ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΗ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα που συνδέονται με το ενεργητικό των τραπεζών και των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα. Αξίζει να γίνει αναφορά στη διάρθρωση των εμπορικών τραπεζών η οποία καθορίζει τον τρόπο ανάπτυξης, προώθησης, διαχείρισης και λειτουργίας τους. Πριν από τα βασικά μεγέθη και τις κατηγορίες των επιμέρους προϊόντων και υπηρεσιών.

Οι εγχώριες εμπορικές τράπεζες σήμερα προσφέρουν όλα τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και τις υπηρεσίες, η δε διάκριση μεταξύ εμπορικών και επενδυτικών τραπεζών δεν υφίσταται πλέον, σαν αποτέλεσμα της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος που συντελέστηκε κατά τη δεκαετία του 1990, ιδιαίτερα δε με αφορμή την αποκρατικοποίηση των τραπεζών. Τα τελευταία χρόνια επήλθε μια ακόμη σημαντική αλλαγή στη δομή των μεγάλων εμπορικών τραπεζών (ETE, EFG, Eurobank, Ergasias, Alpha Bank, Εμπορική, Πειραιώς) που επηρεάζει τη γενικότερη τάση στον τρόπο που λειτουργεί το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η αλλαγή αυτή προέρχεται από τη διεθνή πρακτική του ευρωπαϊκού και του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος, ενώ επιβάλλεται και από τα νέα δεδομένα διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου. Η επικρατούσα τάση μέχρι την τελευταία αλλαγή ήταν η εξυπηρέτηση όλων των πελατών από το δίκτυο καταστημάτων και για όλες τις εργασίες, περιλαμβανομένης της διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, αλλά και των εγκρίσεων με κάποιο κλιμακωτό σχήμα εγκριτικής αρμοδιότητας σε συνάρτηση με το ύψος των χορηγήσεων. Το αποτέλεσμα αυτού του σχήματος ήταν η ελλιπής εξυπηρέτηση των πελατών όλων των κατηγοριών, τόσο λόγω έλλειψης εμπειρίας από το προσωπικό των καταστημάτων όσο και λόγω φόρτου εργασιών.

(Αλεξάκης Π., Πετράκης Π., «Εμπορικές και αναπτυξιακές τράπεζες», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1987., σελ. 180-186)

4.1 ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

Σήμερα πλέον οι εμπορικές τράπεζες ακολουθούν το λειτουργικό μοντέλο κατά το οποίο οι πελάτες- επιχειρήσεις διακρίνονται σε μικρούς, μεσαίους και μεγάλους, με βάση τυποποιημένα κριτήρια κύκλου εργασιών ή και ύψους χορηγήσεων. Η πρώτη κατηγορία πελατών (ιδιώτες και μικρές επιχειρήσεις) εξυπηρετείται από το δίκτυο καταστημάτων των τραπεζών. Οι μεγάλες επιχειρήσεις πλέον εξυπηρετούνται από χωριστή διεύθυνση που εντάσσεται στο αποκαλούμενο *wholesale banking*, ενώ οι μεσαίες επιχειρήσεις εξυπηρετούνται από ειδικά περιφερειακά κέντρα τα οποία στεγάζονται σε επιλεγμένα καταστήματα του δικτύου των εμπορικών τραπεζών ανά την επικράτεια, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα. Ένα σημαντικό διακριτό στοιχείο του νέου μοντέλου λειτουργίας είναι ο πλήρης διαχωρισμός της εξυπηρέτησης πελατών (που περιλαμβάνει ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων και εργασιών) από την εγκριτική διαδικασία και τη διαχείριση, πιστωτικού κινδύνου. Η εγκριτική διαδικασία και η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου στο νέο μοντέλο λειτουργίας εντάσσονται σε χωριστή κεντροποιημένη διεύθυνση όπου εφαρμόζεται και εξειδίκευση -όπου χρειάζεται- για την αποτελεσματικότερη διεκπεραίωση αυτών των λειτουργιών ανά κατηγορία και προϊόντικό τομέα. Αυτό είναι εύλογο άλλωστε αφού η πιστοληπτική αξιολόγηση και η εγκριτική διαδικασία δανείων ιδιωτών (όγκος εργασιών-αιτήσεων, εφαρμογή

αυτοματοποιημένων συστημάτων αξιολόγησης/credit scoring, κλπ.) διαφέρει σημαντικά από αυτή που εφαρμόζεται για τα δάνεια επιχειρήσεων, ενώ και στα δάνεια ιδιωτών υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ στεγαστικών δανείων, πιστωτικών καρτών και καταναλωτικών δανείων.

Η βασική δομή των εμπορικών τραπεζών περιλαμβάνει το δίκτυο καταστημάτων που αποτελεί το βασικό κανάλι πωλήσεων, τα περιφερειακά κέντρα εξυπηρέτησης μεσαίων επιχειρήσεων και κεντροποιημένες διευθύνσεις που επιτελούν την πιστοληπτική αξιολόγηση και την εγκριτική διαδικασία, τη διαχείριση διαθεσίμων, τη στοχοποίηση και παρακολούθηση επιμέρους τομέων, καθώς και την εξυπηρέτηση των μεγάλων επιχειρήσεων. Μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων εμπορικών τραπεζών, το νέο μοντέλο λειτουργίας άρχισε να εφαρμόζεται από την EFG Eurobank Ergasias (περί τα μέσα της δεκαετίας του '90) και στη συνέχεια από την Εθνική Τράπεζα, την Alpha Bank, την Τράπεζα Πειραιώς και την Εμπορική Τράπεζα. Οι πέντε μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες διαμόρφωσαν την κατεύθυνση του τραπεζικού συστήματος για τα επόμενα χρόνια και αυτό είναι ήδη εμφανές στην πορεία και των ξένων τραπεζών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Το κρίσιμο μέγεθος του δικτύου καταστημάτων μιας εμπορικής τράπεζας σήμερα τοποθετείται στις 100-150 μονάδες και συνήθως διαφοροποιείται σε μεγάλα (στα αστικά κέντρα), μεσαία και μικρά. Το μέγεθος αυτό επιβάλλεται και από τη γεωμορφία της χώρας, παρόλο το σχετικά μικρό μέγεθος της αγοράς (π.χ. σε αξία ή αριθμό πελατών). Στο σημείο αυτό θα

πρέπει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με τους επικεφαλείς των δικτύων των μεγάλων εμπορικών τραπεζών, τα κριτήρια μεγέθους και τοποθέτησης καταστημάτων προσομοιάζουν με τα κριτήρια τοποθέτησης γενικών εμπορικών καταστημάτων όπως: κίνηση της περιοχής -και λιγότερο ο τοπικός πληθυσμός-, εμπορικότητα περιοχής, πρόσβαση του κοινού, αριθμός επιχειρήσεων (σημαντική πηγή καταθέσεων μισθοδοσίας), εισοδηματική διάρθρωση του κοινού, δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού (αγροτική/ αστική/ βιομηχανική περιοχή), κλπ. που καθορίζουν τις ανάγκες της τοπικής αγοράς. Η κατανομή μεταξύ μικρών, μεσαίων και μεγάλων καταστημάτων σήμερα είναι περίπου 40%, 45% και 15% αντίστοιχα και η επάνδρωσή τους έως 10, έως 20 και πάνω από 20 άτομα σε προσωπικό αντίστοιχα.

Η έμφαση στη νέα διάρθρωση των δικτύων των εμπορικών τραπεζών είναι στη βελτιστοποίηση της εξυπηρέτησης των πελατών με ταχύτητα και ευκολία. Το επιβεβλημένο κρίσιμο μέγεθος των δικτύων λόγω της γεωμορφίας της χώρας σημαίνει ότι, προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες της αγοράς, τα καταστήματα μετασχηματίζονται σε κέντρα πώλησης με περιορισμένη επάνδρωση, ενώ τα στελέχη επικεντρώνονται στην ανάπτυξη της σχέσης με τους πελάτες και όπου χρειάζεται πλαισιώνονται από ειδικευμένους συμβούλους μικρών επιχειρήσεων. Τα δίκτυα καταστημάτων στη λιανική τραπεζική συμπληρώνονται από εναλλακτικά κανάλια πώλησης τα οποία περιλαμβάνουν: ασφαλιστικές εταιρείες-δίκτυα, επιλεγμένα εμπορικά δίκτυα, ειδικές ομάδες επαγγελματιών (μεσίτες

ακινήτων, κατασκευαστές κατοικιών-μηχανικοί, λογιστικά γραφεία, σύμβουλοι, κλπ.). Εκτιμάται ότι τα εναλλακτικά κανάλια πώλησης στο μέλλον θα συνεισφέρουν περίπου το 20% των νέων χορηγήσεων στη λιανική τραπεζική. Ακόμη ένα σημαντικό κανάλι πώλησης στη λιανική τραπεζική είναι τα call centers των τραπεζών που επιτελούν εισερχόμενες (τηλεφωνικές αιτήσεις) και εξερχόμενες υπηρεσίες. Η εφαρμογή των εναλλακτικών δικτύων πώλησης είναι συνάρτηση των απαιτήσεων των επιμέρους προϊόντων. Έτσι τα δίκτυα μεσιτών και κατασκευαστών-μηχανικών χρησιμοποιούνται στην προώθηση στεγαστικών δανείων, τα call centers χρησιμοποιούνται κυρίως για δάνεια ιδιωτών (καταναλωτικά, πιστωτικές κάρτες), τα λογιστικά γραφεία για δάνεια (μικρών) επιχειρήσεων, τα επιλεγμένα εμπορικά δίκτυα χρησιμοποιούνται για την προώθηση καταναλωτικών δανείων όπως αγορά αυτοκινήτου, αγορά οικιακού εξοπλισμού κλπ. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα επιλεγμένα εμπορικά δίκτυα αποτελούν σημαντικό πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών. Ειδικότερα, επειδή τα καταστήματα αυτά συνάπτουν περισσότερες της μιας εμπορικών συμφωνιών με τις τράπεζες ο ανταγωνισμός έγκειται στο ύψος των προμηθειών που αξιώνουν από τις τράπεζες αλλά και στην ποιότητα των υποψηφίων πελατών όσον αφορά την πιστοληπτική τους ικανότητα. Εκτός από τα τυπικά μέρη της εκάστοτε συμφωνίας, εφαρμόζεται μια άτυπη 'κατανομή' των υποψηφίων πελατών μεταξύ των συνεργαζόμενων τραπεζών, ώστε να αποφεύγεται η διακριτική μεταχείριση μιας και μόνο τράπεζας. Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι τα εναλλακτικά κανάλια προώθησης των χρηματοπιστωτικών

προϊόντων αναμένεται να συνεισφέρουν ποσοστό 20% και πλέον των νέων χορηγήσεων των εμπορικών τραπεζών στη λιανική τραπεζική τα επόμενα χρόνια.

Μια ακόμη παράμετρος του νέου μοντέλου λειτουργίας των εμπορικών τραπεζών είναι οι τεχνολογικές εξελίξεις της τελευταίας δεκαετίας. Η νέα δομή των δικτύων απαιτεί σημαντικές αλλαγές και συνεπώς επενδύσεις σε μηχανογράφηση και υποδομή των εμπορικών τραπεζών που βρίσκονται σε συνεχή εξέλιξη. Εκτός από τις μετατροπές στην εσωτερική υποδομή, η εξέλιξη της τεχνολογίας ιδιαίτερα στον τομέα των επικοινωνιών (Η/Υ, δυνατότητα on-line σύνδεσης με εμπορικά καταστήματα μέσω ειδικών τερματικών με την απαιτούμενη ταχύτητα μεταβίβασης δεδομένων, διαδίκτυο, κινητή τηλεφωνία, κλπ.) συνέβαλε τα μέγιστα στην επίτευξη της επιθυμητής τμηματοποίησης και στοχοποίησης της αγοράς σχεδόν σε όλα τα προϊόντα. Ακόμη, χάρη στην εξέλιξη της τεχνολογίας σήμερα είναι δυνατή η παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προϊόντων και των καταστημάτων, καθώς και η γρήγορη προσαρμογή τους στις απαιτήσεις της αγοράς. Η συλλογή στοιχείων από τα σημεία πώλησης είναι το ίδιο εφικτή όσο και η παραγωγή εργασιών.

(ICAP 2007., «Χρηματοπιστωτικά εργαλεία» Δεκέμβριος 2006 σελ. 64-68, 70-71, 84-90)

4.1.1 Επιχειρηματικά Δάνεια

Με τη νέα δομή των εμπορικών τραπεζών, η εξυπηρέτηση και ανάπτυξη της επιχειρηματικής πίστης διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες επιχειρήσεων: μικρές, μεσαίες και μεγάλες. Τα όρια ενδέχεται να διαφέρουν από τράπεζα σε τράπεζα αλλά σε γενικές γραμμές είναι ως εξής:

- Μικρές ορίζονται οι επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών έως €3 εκ. και πιστωτικά όρια μέχρι €1 εκ. Οι επιχειρήσεις αυτές εξυπηρετούνται από το δίκτυο καταστημάτων των τραπεζών με τη συνδρομή ειδικών συμβούλων μικρών επιχειρήσεων. Ο αριθμός αυτών των επιχειρήσεων εκτιμάται σε περίπου 800 χιλ. - 1 εκατομμύριο.
- Μεσαίες ορίζονται οι επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών πάνω από €3 εκ. και μέχρι €50 εκ. και πιστωτικά όρια μέχρι €30 εκ. ή €50 εκ. Οι επιχειρήσεις αυτές εξυπηρετούνται από περιφερειακά επιχειρηματικά κέντρα (ή κέντρα επιχειρηματικής πίστης) τα οποία στεγάζονται σε επιλεγμένα καταστήματα του δικτύου των τραπεζών στα αστικά κέντρα. Ο αριθμός αυτών των επιχειρήσεων εκτιμάται σε περίπου 6.000-7.000.
- Μεγάλες ορίζονται οι επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών πάνω από €50 εκ. και πιστωτικά όρια άνω των €30 εκ. ή €50 εκ. Οι επιχειρήσεις αυτές εξυπηρετούνται από χωριστή κεντρική διεύθυνση. Ο αριθμός αυτών των επιχειρήσεων εκτιμάται σε μερικές εκατοντάδες.

Τα πιστωτικά προϊόντα και ο τρόπος διάθεσης και διαχείρισης διαφέρουν σημαντικά σε κάθε κατηγορία, ιδιαίτερα δε στις μικρές επιχειρήσεις. Σε γενικές γραμμές, τα δάνεια μικρών επιχειρήσεων προσομοιάζουν τα προϊόντα της καταναλωτικής πίστης, ενώ τα δάνεια των μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά.

(α) Μικρές επιχειρήσεις

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει δάνεια κεφαλαίου κινήσεως, δάνεια για επαγγελματικό εξοπλισμό (Μεσοπρόθεσμα) και δάνεια για επαγγελματική στέγη (μακροπρόθεσμα). Τα δάνεια κεφαλαίου κινήσεως διακρίνονται περαιτέρω σε:

- Ανακυκλούμενα δάνεια αόριστης διάρκειας μέχρι ενός ορίου (€40.000 ή €50.000), χωρίς δεσμεύσεις, με κυμαινόμενο επιτόκιο και τη δυνατότητα σταδιακής εκταμίευσης ανάλογα με τις ανάγκες της επιχείρησης.
- Δάνεια κεφαλαίου κινήσεως ορισμένης διάρκειας μέχρι ενός ορίου (€40.000 ή €50.000), αποπληρωτέα είτε σε μηνιαίες τοκοχρεολυτικές δόσεις είτε εφάπαξ, μέχρι 3 έτη με σταθερό επιτόκιο ανάλογα με τη διάρκεια του δανείου.
- Ανακυκλούμενα δάνεια ενίσχυσης της ταμειακής ρευστότητας της επιχείρησης, με αόριστη διάρκεια και πληρωμή μόνο των τόκων ανά τρίμηνο. Τα δάνεια αυτά συνδέονται και με τον καταθετικό λογαριασμό της επιχείρησης που κινείται με επιταγές οι οποίες είναι το προϊόν του παραγωγικού-συναλλακτικού κυκλώματος της επιχείρησης και έχουν σκοπό την εξομάλυνση της εποχικότητας ή των έκτακτων εκταμιεύσεων. Τα δάνεια

αυτά προσφέρονται με επιστροφή μέρους των τόκων στο τέλος κάθε έτους (επιβράβευση συνεπούς εξυπηρέτησης) και δίδουν στην επιχείρηση τη δυνατότητα να επιλέξει τον χρόνο εξόφλησης.

- Δάνεια για την άμεση κάλυψη αναγκών ανάπτυξης της επιχείρησης με διάρκεια έως 6 έτη και επιλογή σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου που προσφέρουν και κάποια ευελιξία στην εξυπηρέτηση με τη μετάθεση ορισμένων δόσεων (τριμηνιαίες).

Τα δάνεια επαγγελματικού εξοπλισμού είναι δάνεια ειδικού σκοπού (έπιπλα, ηλεκτρονικός εξοπλισμός, μηχανήματα, μεταφορικά μέσα) με τα οποία η επιχείρηση μπορεί να χρηματοδοτήσει μέχρι και το 100% του κόστους του εξοπλισμού και των δαπανών εγκατάστασης. Προσφέρονται με σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο, διάρκεια αποπληρωμής έως 10 έτη, περίοδο χάριτος μέχρι 12 μήνες, προνομιακό σταθερό επιτόκιο εκκίνησης για το πρώτο έτος και επιστροφή μέρους των τόκων στο τέλος κάθε έτους εφόσον η εξυπηρέτηση του λογαριασμού είναι συνεπής.

Τα δάνεια για επαγγελματική στέγη προσφέρουν χρηματοδότηση μέχρι 100% της αξίας του ακινήτου ή του προϋπολογισμού ανεγέρσεως, επισκευής ή βελτιώσεως, με διάρκεια αποπληρωμής έως 20 έτη, δυνατότητα επιλογής σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου και περίοδο χάριτος μέχρι και δύο έτη.

Σημειώνεται ότι τα παραπάνω βασικά προϊόντα χορηγήσεων διαφέρουν από τράπεζα σε τράπεζα όσον αφορά τη

διάρκεια, την περίοδο χάριτος, τον τρόπο αποπληρωμής, το είδος επιτοκίου, κλπ., αλλά σε γενικές γραμμές αντιπροσωπεύουν τη γκάμα της προσφοράς στις μικρές επιχειρήσεις.

(β) Μεγάλες επιχειρήσεις

Η πορεία των χρηματοδοτήσεων των μεγάλων επιχειρήσεων ήταν θετική τα τελευταία 5 έτη. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε η μείωση των επιτοκίων λόγω της εισαγωγής του Euro και η αρνητική συγκυρία για αυξήσεις κεφαλαίου μέσω του Χρηματιστηρίου Αξιών μετά το 2000. Σύμφωνα με στελέχη του τομέα αυτού, στο παραπάνω διάστημα οι ελληνικές επιχειρήσεις αφομοίωσαν τις «κακές επιλογές» της περιόδου 1998-2000 και πλέον οι ισολογισμοί τους παρουσιάζουν πολύ καλύτερη εικόνα, με αποτέλεσμα να έχουν μειωθεί οι επισφάλειες. Το ξεκαθάρισμα αυτό έγινε στο διάστημα 2001-2003 και σήμερα πλέον η αποδοτικότητα των χαρτοφυλακίων χορηγήσεων των εμπορικών τραπεζών σε αυτόν τον τομέα είναι σε ικανοποιητικά επίπεδα (άνω του 18%), παρόλο που τα περιθώρια (spreads) έχουν μειωθεί.

4.1.2 Βραχυπρόθεσμα δάνεια

Τα δάνεια αυτού του τύπου καλύπτουν τις ανάγκες των επιχειρήσεων σε κεφάλαια κίνησης και συνήθως έχουν διάρκεια μέχρι 12 μήνες, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες η χρηματοδότηση έχει μονιμότερο χαρακτήρα όπου η διάρκεια μπορεί να φθάσει μέχρι 3 χρόνια.

Ανάλογα με το σκοπό τα δάνεια αυτά διακρίνονται σε:

α) Χρηματοδοτήσεις για κάλυψη παραγωγικών-εμπορικών λειτουργιών της επιχείρησης και συγκεκριμένα την αγορά πρώτων και βοηθητικών υλών/ εμπορευμάτων, την πληρωμή εξόδων παραγωγής, την πληρωμή εξόδων διάθεσης, την πληρωμή άλλων λειτουργικών υποχρεώσεων.

β) Χρηματοδοτήσεις για την προετοιμασία παραγγελιών εσωτερικού που πρακτικά αφορούν χρηματοδότηση προπώλησης η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να είναι για συγκεκριμένη πράξη (π.χ. καπνά) που είναι εξασφαλισμένη! Το ύψος της χορήγησης κυμαίνεται ανάλογα με το ύψος των πωλήσεων ή της παραγγελίας και τον κλάδο δραστηριότητας, ενώ η διάρκεια είναι ανάλογη με τους όρους πίστωσης από τους προμηθευτές.

γ) Χρηματοδότηση για προετοιμασία παραγγελιών εξωτερικού: πρόκειται για χορηγήσεις σε εξαγωγικές επιχειρήσεις για την κάλυψη των αναγκών προετοιμασίας και εκτέλεσης συγκεκριμένων παραγγελιών. Το ύψος και η διάρκεια της χορήγησης καθορίζονται ανάλογα με τις χρηματοδοτήσεις παραγγελιών εσωτερικού. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται και οι ανέκκλητες επιβεβαιωμένες πιστώσεις και το ποσοστό χρηματοδότησης φθάνει μέχρι και το 100% του ύψους της παραγγελίας.

δ) Χορηγήσεις για την πραγματοποίηση εισαγωγών: τα δάνεια αυτά χορηγούνται για τον διακανονισμό εισαγωγών εμπορευμάτων ή πρώτων υλών και λειτουργούν όπως οι χρηματοδοτήσεις για κάλυψη παραγωγικών-εμπορικών λειτουργιών της επιχείρησης.

ε) Χρηματοδότηση έναντι φορτωτικών εγγράφων εξωτερικού: πρόκειται για δάνεια προς εξαγωγικές επιχειρήσεις και συγκεκριμένα προεξόφληση απαιτήσεων από πραγματοποιηθείσες πωλήσεις. Το ύψος της χρηματοδότησης είναι ανάλογο της πιστοληπτικής αξιολόγησης του πελάτη.

στ) Χρηματοδότηση, για την εκτέλεση συμβάσεων του δημοσίου ή δημόσιων οργανισμών: πρόκειται για δάνεια που χορηγούνται σε επιχειρήσεις οι οποίες αναλαμβάνουν την εκτέλεση συμβάσεων έργων ή προμήθειας του ελληνικού δημοσίου και έχουν τα χαρακτηριστικά των χορηγήσεων για προετοιμασία παραγγελιών. Απευθύνονται κυρίως σε κατασκευαστικές εταιρείες και επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν την προμήθεια αγαθών ή υλικών και την παροχή υπηρεσιών για τον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Το ύψος της χρηματοδότησης συναρτάται με το μέγεθος, το χρόνο και τον τρόπο εκτέλεσης.

ζ) Χρηματοδότηση έναντι ρευστοποιήσιμων στοιχείων (επιταγές ή συναλλαγματικές): πρόκειται για δάνεια ενίσχυσης της ρευστότητας των επιχειρήσεων που εξασφαλίζονται από επιταγές πελατείας των πιστούχων. Οι συναλλαγματικές δεν χρησιμοποιούνται τα τελευταία χρόνια λόγω του χαρτοσήμου που τις καθιστά ασύμφωρες. Το προϊόν αυτό διαφέρει από το factoring όπου χρηματοδοτούνται γεγεννημένες απαιτήσεις (δηλ. τιμολόγια) και όχι επιταγές. Η διάρκεια και ο τρόπος αποπληρωμής είναι αναλόγως της ωρίμανσης των επιταγών.

η) Χρηματοδότηση έναντι γεγεννημένων απαιτήσεων: αφορά τη χρηματοδότηση έναντι πιστοποιήσεων τεχνικών έργων, επιδοτήσεων και διαφόρων απαιτήσεων από το δημόσιο ή τον

ευρύτερο δημόσιο τομέα. Οι γεγεννημένες απαιτήσεις είναι βεβαίας είσπραξης και προκύπτουν από την εκτέλεση συμβάσεων έργων ή προμηθειών. Το ποσοστό της χρηματοδότησης ανέρχεται μέχρι και το 90% της απαίτησης.

(ICAP 2007., «Χρηματοπιστωτικά εργαλεία» Δεκέμβριος 2006 σελ. 64-68, 70-71, 84-90)

4.2 Μεγέθη επιχειρηματικής πίστης

Στο διάστημα 2000-2005 το σύνολο της επιχειρηματικής πίστης στην Ελλάδα σημείωσε αύξηση με μέσο ετήσιο ρυθμό 10,97%. Το υπόλοιπο των χορηγήσεων προς επιχειρήσεις στο τέλος του 2005 έφθασε τα €71.282,9 εκ. Το ίδιο μέγεθος τον Σεπτέμβριο του 2006 ήταν €77.450,6 εκ., έχοντας σημειώσει αύξηση 11,8% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2005. Συνεπώς η ανάπτυξη της επιχειρηματικής πίστης στην Ελλάδα ήταν υπερδιπλάσια από την αντίστοιχη στη ΖτΕ. Παρόλα αυτά, η διεύρυνση της επιχειρηματικής πίστης στην εγχώρια αγορά μετρούμενη ως το ποσοστό των υπολοίπων των χορηγήσεων στο ΑΕΠ (διάγραμμα 2.1), υπολείπεται αυτής για το σύνολο των χωρών της ΖτΕ (κατά 3,2 ποσοστιαίες μονάδες) υποδηλώνοντας ότι υπάρχουν ακόμη περιθώρια ανάπτυξης του τομέα αυτού για τα επόμενα έτη, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη ότι η πίτα της αγοράς ενισχύεται σταδιακά από την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Βάσει των υπολοίπων στα επιχειρηματικά δάνεια μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων (ποσά άνω του € 1εκ.) τον Σεπτέμβριο του 2005, οι πέντε μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες ελέγχουν

περισσότερο από το 60% της αγοράς. Τα επιμέρους μερίδια εκτιμώνται ως εξής:

Alpha Bank	15,7%
EFG Eurobank Ergasias	13,3%
Εθνική Τράπεζα	13,3%
Τράπεζα Πειραιώς	10,0%
Εμπορική Τράπεζα	9,6%

Βάσει των υπολοίπων στο σύνολο των χορηγήσεων προς επιχειρήσεις (μικρές, μεσαίες, μεγάλες επιχειρήσεις) στο τέλος του 2005, οι πέντε μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες ελέγχουν το 77%-80% της αγοράς. Τα επιμέρους μερίδια εκτιμώνται ως εξής:

Alpha Bank	19%-20%
Εθνική Τράπεζα	19%-20%
EFG Eurobank Ergasias	17%-18%
Τράπεζα Πειραιώς	11 %-12%
Εμπορική Τράπεζα	10%-11 %

Το μεγαλύτερο ποσοστό των χορηγήσεων προς επιχειρήσεις (βάσει υπολοίπων τέλους 2005) αναλογεί στο εμπόριο (28%). Ακολουθεί η βιομηχανία (22,1%) και σε μεγάλη απόσταση η ναυτιλία (8,7%), ο τουρισμός (5,9%) η γεωργία (4,1%), τα διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (π.χ. ασφαλιστικές εταιρείες, εταιρείες leasing, κλπ.) με ποσοστό 3,1% και οι λοιποί κλάδοι.

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο (2000-2005), μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται στα δάνεια διάρκειας μεγαλύτερης του ενός έτους (μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης 25,96%), τα οποία το 2005 αναλογούσαν στο 62,4% του συνόλου των χορηγήσεων (ιδιωτών

και επιχειρήσεων) σε σύγκριση με αντίστοιχο ποσοστό 45,4% το 2000. Ως προς τη νομισματική κατανομή, κυριαρχεί το Euro στο σύνολο των χορηγήσεων (ιδιωτών και επιχειρήσεων) με ποσοστό 95,1%, σε σύγκριση με 84,4% το 2000. Στο εξεταζόμενο διάστημα παρατηρείται σημαντική στροφή στο νέο νόμισμα (με αναχρηματοδοτήσεις), αφού οι χορηγήσεις σε ξένα νομίσματα μειώθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 6,26%, ενώ οι χορηγήσεις σε Euro αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 21,1%.

Το περιθώριο περαιτέρω ανάπτυξης των χορηγήσεων όλων των κατηγοριών είναι θετικό, αν ληφθεί υπόψη ο συνολικός βαθμός διείσδυσης των πιστωτικών προϊόντων στην εγχώρια αγορά σε σχέση με τη ΖτΕ (διάγραμμα 2-2). Το στοιχείο αυτό θα πρέπει να συνδυασθεί και με το γεγονός ότι οι καταθέσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα βρίσκονται σε υψηλό επίπεδο (2005: 86,6%, 2000: 72,9%), γεγονός που επιτρέπει στις τράπεζες να αναπτύσσουν τα πιστωτικά προϊόντα χωρίς να αντιμετωπίζουν προβλήματα κεφαλαιακής διάρκειας και χωρίς την ανάγκη να ανατρέξουν σε ειδικές χρηματοδοτήσεις (π.χ. μαζικές τιτλοποιήσεις), όπως συμβαίνει σε άλλες αγορές της Ε.Ε. ή και της ΖτΕ. Τα αναλυτικά στοιχεία της εξέλιξης της επιχειρηματικής πίστης παρατίθενται στο παράρτημα του κεφαλαίου (πίνακας Π2.1).

(ICAP 2007., «Χρηματοπιστωτικά εργαλεία» Δεκέμβριος 2006 σελ. 64-68, 70-71, 84-90)

Στεγαστική Πίστη

Τα στεγαστικά δάνεια αναπτύχθηκαν δυναμικά σχετικά πρόσφατα και συγκεκριμένα στο διάστημα 2000-2005, μετά δηλαδή την εισαγωγή του Euro. Η εξέλιξη αυτή δεν είναι τυχαία, αφού το νέο νόμισμα δημιούργησε συνθήκες σταθερότητας και προβλεψιμότητας για το καταναλωτικό κοινό. Ενώ αρχικά οι τρεις μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες της χώρας έλεγχαν περίπου το 60% της συγκεκριμένης αγοράς, πρόσφατα έχουν κάνει αισθητή την παρουσία τους οι μεσαίες και οι μικρότερες τράπεζες με πληθώρα προσφορών και μεγάλη ευελιξία στη δομή των δανείων. Σύμφωνα με παράγοντες του τομέα αυτού τα στεγαστικά δάνεια ήταν το πλέον διαφημιζόμενο πιστωτικό προϊόν τα τελευταία δύο έτη.

Τα στεγαστικά δάνεια αφορούν τη χρηματοδότηση αγοράς οικοπέδου, τη χρηματοδότηση ανέγερσης, προσθήκης, αποπεράτωσης ή επισκευής ακινήτου και τη μεταφορά στεγαστικού δανείου από μια τράπεζα σε άλλη. Η δομή των στεγαστικών δανείων σήμερα δεν διαφέρει πολύ από τα αντίστοιχα στις πλέον ανεπτυγμένες αγορές της ΕΕ. Το ποσό της χρηματοδότησης φθάνει μέχρι και το 100% της εμπορικής αξίας, του ακινήτου σε αντίθεση με την πρακτική χρηματοδότησης του 70% της αντικειμενικής αξίας που ίσχυε πριν από μερικά έτη. Η εξασφάλιση των δανείων γίνεται με την εγγραφή προσημείωσης και το ποσοστό της προσημείωσης σχετίζεται περισσότερο με την εξασφάλιση της τράπεζας από πιθανές μεταγενέστερες

προσημειώσεις. Η διάρκεια των στεγαστικών δανείων είναι μέχρι 40 έτη. Ο τρόπος αποπληρωμής αποτελεί πραγματικό πεδίο ανταγωνισμού, αφού σήμερα οι τράπεζες δίδουν τη δυνατότητα στον πελάτη να πληρώνει μόνο τόκους για κάποιο διάστημα, περίοδο χάριτος μέχρι 3 έτη, τη δυνατότητα να αναβάλει προσωρινά την αποπληρωμή του δανείου αν αντιμετωπίσει οικονομικές δυσχέρειες αλλά και τη δυνατότητα να αποπληρώσει περισσότερες δόσεις πρόωρα χωρίς επιβάρυνση, την πρόωρη εξόφληση του δανείου χωρίς ποινή ή επιβάρυνση, τη δυνατότητα μεταβολής-επιμήκυνσης της διάρκειας του δανείου, τη δυνατότητα να «κλειδωθεί» το επιτόκιο για περίοδο έως 15 έτη, τη δυνατότητα μετατροπής του επιτοκίου από κυμαινόμενο σε σταθερό και αντίστροφα, κλπ. Σε περίπτωση ανέγερσης κατοικίας δίδεται και η δυνατότητα τμηματικής εκταμίευσης του δανείου ώστε να μην επιβαρύνεται ο δανειολήπτης με το σύνολο του ποσού κατά τη διάρκεια της ανέγερσης. Ακόμη, οι τράπεζες προσφέρουν συνοδευτικά καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες με σκοπό τη διακράτηση του πελάτη και την ανάπτυξη μιας συνολικής σχέσης.

Τα αρχικά απαιτούμενα δικαιολογητικά είναι η ταυτότητα του υποψήφιου δανειολήπτη το «καθαριστικό σημείωμα της εφορίας και μια βεβαίωση αποδοχών από τον εργοδότη του. Η εγκριτική διαδικασία περιλαμβάνει εκτίμηση του ακινήτου από νομικής (έλεγχος τίτλων) και τεχνικής πλευράς /οικοδομική άδεια, τεχνική καταλληλότητα, κλπ.), με τη συνδρομή είτε ειδικών θυγατρικών υπηρεσιών ή μέσω συνεργαζόμενων μηχανικών. Με την ολοκλήρωση του ελέγχου γίνεται η υπογραφή της σύμβασης

και ακολουθεί η εγγραφή προσημείωσης πριν την εκταμίευση του δανείου.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι, σε αντίθεση με την ακολουθούμενη πρακτική στις περισσότερες ανεπτυγμένες αγορές της ΕΕ, η κείμενη νομοθεσία στην Ελλάδα δεν επιτρέπει την υποχρεωτική ασφάλιση του δανειολήπτη. Το ζήτημα αυτό αποτελεί μειονέκτημα για την εγχώρια αγορά διότι οι ασφάλειες αυτού του τύπου παρέχουν τη δυνατότητα συνέχισης της αποπληρωμής σε περίπτωση θανάτου, ατυχήματος ή ακόμη και απώλειας της εργασίας του. Το εκτιμώμενο ποσοστό επισφαλειών στα στεγαστικά δάνεια (περίπου 2%) ενδεχομένως να είναι υποτιμημένο και τούτο θα φανεί στα επόμενα έτη, ιδιαίτερα δε αν συνδυασθεί με το γεγονός ότι η κείμενη νομοθεσία καθιστά την κατάσχεση ενός ακινήτου ιδιαίτερα επαχθή. Επομένως, οι διαδικασίες αξιολόγησης πρέπει να είναι πιο συντηρητικές, όσον αφορά την πιστοληπτική αξιολόγηση των δανειοληπτών. Τα συστήματα αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου έχουν εξελιχθεί σημαντικά και εξελίσσονται συνέχεια με τη βοήθεια και των ιστορικών στοιχείων, αλλά το σημαντικότερο είναι η σωστή επικοινωνία με τον πελάτη κατά το αρχικό στάδιο αξιολόγησης.

4.3.1 Τιμολόγηση

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (τέλος 2005) η τιμολόγηση περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία: το επιτόκιο που μπορεί να είναι σταθερό ή κυμαινόμενο για ορισμένο Χρονικό διάστημα, τα έξοδα προέγκρισης, τα έξοδα τεχνικού ελέγχου του ακινήτου και τα έξοδα νομικού ελέγχου-εγγραφής προσημείωσης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία των πέντε μεγαλύτερων εμπορικών τραπεζών (ΕΤΕ, ΕFG Eurobank Ergasias, Alpha Bank, Εμπορική, Πειραιώς) τα κυμαινόμενα επιτόκια καθορίζονται βάσει ενός επιτοκίου αναφοράς (Π.χ. Euribor μηνός) πλέον ενός περιθωρίου που κυμαίνεται από 1% έως 2,30%. Σε περίπτωση που ο πελάτης επιλέξει να «κλειδώσει» το επιτόκιο για ορισμένο χρονικό διάστημα τα επιτόκια κυμαίνονται ως εξής: από 3,5% έως 3,6% για περίοδο ενός έτους, από 4,35% έως 4,8% για περίοδο τριών ετών, από 4,65% έως 5,10% για περίοδο πέντε ετών, από 4,95% έως 5,20% για περίοδο επτά ετών και από 4,95% έως 5,30% για περίοδο 10 ετών. Τα έξοδα προέγκρισης κυμαίνονται από €50 έως €1.000, τα έξοδα τεχνικού και νομικού ελέγχου κυμαίνονται από €110 έως €1.200.

Επισημαίνεται ότι ορισμένες τράπεζες επιλέγουν τη χρέωση των εξόδων τεχνικού και νομικού ελέγχου σε πραγματική βάση, εμφανίζοντας υψηλή αμοιβή για τη διαδικασία προέγκρισης, ενώ άλλες τράπεζες εμφανίζουν μια πιο ισο-κατανεμημένη δομή αμοιβών και τούτο εξηγεί τις μεγάλες διακυμάνσεις. Σύμφωνα με στελέχη του τομέα, τα επιτόκια σήμερα αποτελούν άλλο ένα πεδίο ανταγωνισμού, έτσι ώστε τα προαναφερθέντα στοιχεία να είναι

μάλλον υπερεκτιμημένα σε σύγκριση με αυτά που προκύπτουν από τις τρέχουσες διαφημιστικές εκστρατείες και είναι σε όφελος του καταναλωτή. Το μέσο περιθώριο κυμαινόμενου επιτοκίου σήμερα είναι περίπου 1,40% σε σύγκριση με 2% περίπου πριν ένα χρόνο, ενώ παρατηρείται στροφή του κοινού σε δάνεια σταθερού επιτοκίου. Σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΕ, το επιτόκιο για νέα στεγαστικά δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο ή με σταθερό επιτόκιο για περίοδο μέχρι 1 έτος από 3,99% που ήταν τον Σεπτέμβριο του 2005 έφθασε 4,50% τον Σεπτέμβριο του 2006. Το επιτόκιο των υπολοίπων των στεγαστικών δανείων διάρκειας άνω των 5 ετών, από 4,78% τον Σεπτέμβριο του 2005 έφθασε 4,91% τον Σεπτέμβριο του τρέχοντος έτους σαν αποτέλεσμα των αυξήσεων των επιτοκίων της ΕΚΤ. Όσον αφορά το νόμισμα, το μεγαλύτερο ποσοστό των στεγαστικών δανείων είναι σε Euro ενώ τα δάνεια σε συνάλλαγμα (π.χ. ελβετικό φράγκο που έχει χαμηλότερο επιτόκιο) έχουν περιορισμένη ζήτηση και εφαρμογή. Ακόμη ένα στοιχείο ανταγωνισμού είναι τα επίπεδα αμοιβών των τραπεζών που αφορούν τον έλεγχο και την εγκριτική διαδικασία. Σύμφωνα με στελέχη του τομέα η τάση είναι για εξάλειψη των εξόδων φακέλου και τούτο αποδίδεται στις σταθερά υψηλές τιμές των ακινήτων - όπως προκύπτει από στοιχεία των κατασκευαστών νέων οικοδομών- που συμπαρασύρουν και τις παλαιότερες οικοδομές.

ICAP 2007., «Χρηματοπιστωτικά εργαλεία» Δεκέμβριος 2006 σελ. 64-68, 70-71, 84-90

4.3.2 Μεγέθη αγοράς

Στο διάστημα 2000-2005 τα ανεξόφλητα υπόλοιπα στεγαστικών δανείων στην εγχώρια αγορά σημείωσαν αύξηση με μέσο ετήσιο ρυθμό 30,8% φθάνοντας το ποσό των €43.199,40 εκ. Τα υπόλοιπα των στεγαστικών δανείων τον Σεπτέμβριο του 2006 ανήλθαν σε €49.140 εκ., σημειώνοντας 25,9% αύξηση σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2005. Στο διάστημα 2000-2005 τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων μειώθηκαν στο ήμισυ. Παρόλα τα εντυπωσιακά μεγέθη της αγοράς αυτής, η διείσδυση των στεγαστικών δανείων μετρούμενη ως ποσοστό του ΑΕΠ εξακολουθεί να υπολείπεται σημαντικά (12,6 ποσοστιαίες μονάδες) του αντίστοιχου για τη ΖτΕ, γεγονός το οποίο σε συνδυασμό με τις ισχύουσες συνθήκες της αγοράς υποδηλώνει ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης του τομέα στα επόμενα χρόνια.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία τέλους 2005, οι πέντε μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες ελέγχουν περίπου το 74% της αγοράς των στεγαστικών δανείων. Κυρίαρχη θέση έχει η Εθνική Τράπεζα χάρη στο ιστορικό προβάδισμα που είχε (με τις θυγατρικές της Εθνική Στεγαστική και Κτηματική, οι οποίες απορροφήθηκαν από τον όμιλο τα τελευταία χρόνια).

(ICAP 2007., «Χρηματοπιστωτικά εργαλεία» Δεκέμβριος 2006 σελ. 64-68, 70-71, 84-90)

4.3.3 Προβλήματα-προοπτική

Το συχνά αναφερόμενο ζήτημα της διαφοράς επιτοκίου σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της ΖτΕ αποδίδεται από τα στελέχη του τομέα στους εξής λόγους:

α) στην Ελλάδα δεν εφαρμόζεται ποινή προεξόφλησης, ενώ παρέχεται εξίσου μεγάλη ευελιξία δομής των προϊόντων όπως φαίνεται από την προηγηθείσα περιγραφή.

β) ο έντονος ανταγωνισμός της αγοράς λειτουργεί σε όφελος του κοινού και οι όποιες διαφορές στα επιτόκια σήμερα είναι πολύ μικρές. Το επιχείρημα της υπερχρέωσης δεν υφίσταται διότι με την κατάλληλη έρευνα αγοράς οι πελάτες μπορούν να βρουν σχεδόν όποιο προϊόν επιθυμούν.

γ) Η αγορά στεγαστικής πίστης στην Ελλάδα είναι σχετικά νέα, ενώ στις πιο ώριμες αγορές (π.χ. Βρετανία) τα ιστορικά στοιχεία και η εμπειρία συντελούν στην ακριβέστερη αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου με ανάλογο όφελος στα επιτόκια.

δ) Η μη υποχρεωτική ασφαλιστική κάλυψη των στεγαστικών δανείων στην Ελλάδα αποτελεί συγκριτικό Μειονέκτημα, ιδιαίτερα σε συνάρτηση με την σχετική περιορισμένη εμπειρία στο ζήτημα των δυνητικών επισφαλειών και σε συνδυασμό με την επαχθή διαδικασία κατασχέσεων-πλειστηριασμών βάσει της κείμενης νομοθεσίας.

ε) Τα όσα κατά καιρούς δημοσιεύονταν αφορούν παλαιότερα επιχειρηματικά ή και καταναλωτικά δάνεια που είχαν συναφθεί με

προσημείωση της κατοικίας του πιστούχου και δεν ανταποκρίνονται στα δάνεια που προσφέρονται σήμερα.

Η αγορά ακινήτων, ιδιαίτερα των κατοικιών, αναμένεται να συνεχίσει να κινείται ανοδικά αλλά με χαμηλότερους ρυθμούς. Στελέχη της αγοράς επισημαίνουν ότι, παρά τις εντυπωσιακές αυξήσεις στις τιμές ακινήτων τα τελευταία πέντε χρόνια και τις αυξήσεις των αντικειμενικών αξιών, οι κατασκευαστές δεν μειώνουν τις τιμές στο στοκ των νέων οικοδομών προς πώληση και τούτο έχει ανάλογη επίπτωση και στις παλαιότερες οικοδομές. Η τάση αυτή αποδίδεται εν μέρει στην υψηλή ρευστότητα που έχουν συγκεντρώσει οι κατασκευαστές τα τελευταία χρόνια.

ICAP 2007., «Χρηματοπιστωτικά εργαλεία» Δεκέμβριος 2006 σελ. 64-68, 70-71, 84-90

5. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

5.1 Έννοια Τράπεζας

Τράπεζα είναι οικονομική επιχείρηση που θεωρείται ως ο μεσάζοντας μεταξύ κεφαλαιούχων, που ζητούν να επενδύσουν κεφάλαια, και εκείνων οι οποίοι έχουν ανάγκη δανεισμού για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους.

Η κυριότερη λειτουργία της τράπεζας είναι ο έντοκος δανεισμός. Δανείζει κεφάλαια τα οποία της ανήκουν ή κεφάλαια προερχόμενα από καταθέσεις πελατών.

Αργότερα, άρχισαν να συγκεντρώνουν κεφάλαια, που με αυτά χρηματοδοτούσαν τα κράτη και μάλιστα σε περίπτωση πολέμου. Με την επέκταση του δανεισμού κεφαλαίων και σε ιδιώτες δημιουργήθηκε ο σημερινός τύπος τραπεζών. Γενικά, τα σημερινά τραπεζικά ιδρύματα χωρίζονται σε τράπεζες καταθέσεων που δανείζονται κεφάλαια από ιδιώτες και τα δανείζουν σε τρίτους και σε εκδοτικές, που έχουν το προνόμιο να δίνουν τραπεζογραμμάτια αντί για μεταλλικό νόμισμα.

Οι τράπεζες αποτελούν σπουδαίο παράγοντα στην εμπορική και οικονομική ζωή ενός τόπου. Δέχονται καταθέσεις με τόκο, προεξοφλούν τις συναλλαγματικές, δανείζουν με ενέχυρο τίτλους και εμπορεύματα, ή με υποθήκη, χρηματοδοτούν μεγάλες επιχειρήσεις, χορηγούν κρατικά δάνεια κ.τ.λ.

(Παπούλιας Γ., «Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική» Εκδόσεις Μαραθιάς., Αθήνα 1997., σελ. 393-398)

5.2 Ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Η ανάγκη για τη δημιουργία τραπεζών στην Ελλάδα, γεννήθηκε ταυτόχρονα με την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους. Έτσι το 1828 ο Ι. Καποδίστριας ιδρύει την πρώτη κρατική τράπεζα, την οποία ονόμασε “Εθνική χρηματική τράπεζα“. Είχε ως σκοπό τη συγκέντρωση δανειακών κεφαλαίων

με την έκδοση ειδικών ομολόγων. Η προσπάθεια εκείνη στέφτηκε με επιτυχία, λόγω του δύσκολου έργου το οποίο είχε αναλάβει.

Στην συνέχεια, η εξέλιξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος ήταν συνυφασμένη με τις ανάλογες εξελίξεις της ελληνικής οικονομίας και τις αντίστοιχες εξελίξεις στην οργάνωση και δομή των ευρωπαϊκών τραπεζικών συστημάτων, στα οποία έχει βασιστεί και έχει ως πρότυπο.

Στις διάφορες εξελικτικές φάσεις του, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ακολούθησε τη διεθνή πρακτική και τις αντίστοιχες τάσεις της οικονομικής σκέψης. Από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα, μπορούμε να χωρίσουμε την ιστορική εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος σε τρεις περιόδους σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιόδου που οριοθετούν την εξελικτική πορεία του συστήματος.

Η πρώτη περίοδος συμβαδίζει με την αδυναμία και υπανάπτυξη του ελληνικού κράτους. Κατά το διάστημα αυτό, ήταν παντελής η έλλειψη κάθε μορφής οργάνωσης, τόσο στην τραπεζική αγορά όσο και στο ίδιο το κράτος. Δεν υπήρχαν επαρκείς νομοί που να ρυθμίζουν τα της ίδρυσης, της αποδοτικής λειτουργίας και του “παραγωγικός φέρεσθαι” των τραπεζών. Το εκδοτικό δικαίωμα δεν ήταν ξεκαθαρισμένο σε ποιον ανήκε και, αρχικά, το είχε η πτωχεύσασα Εθνική χρηματική Τράπεζα, ενώ στην συνέχεια το ανέλαβε η νεοϊδρυθείσα, το 1841, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

Κατά την περίοδο αυτή, ιδρύθηκε ένα πλήθος μικρών, τοπικών κυρίως, τραπεζών, οι οποίες σταδιακά εξαφανίστηκαν, αλλά και οι επτά μεγάλες τράπεζες οι οποίες ακόμη και σήμερα λειτουργούν. Φυσικά, στην περίοδο αυτή δεν μπορούμε να μιλάμε για οποιαδήποτε εξειδίκευση στις τράπεζες, αφού γενικώς το τραπεζικό σύστημα χαρακτηριζόταν από ατελή και υποτυπώδη οργάνωση και ανάπτυξη.

Τις αδυναμίες της προηγούμενης περιόδου στο τραπεζικό σύστημα ήρθε να καλύψει η δεύτερη περίοδος. Ήδη, από τις 46 τράπεζες που λειτουργούσαν, παρέμειναν (περί το 1945) μόνο 13. Την περίοδο αυτή, εγκαταλείφθηκε η τακτική ίδρυσης πολλών και μικρών τοπικών τραπεζών και εγκαινιάστηκε η πρακτική ίδρυσης λίγων και μεγάλων τραπεζών. Παράλληλα, με την άνδρωση του ελληνικού κράτους, το κύριο χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής είναι, η για πρώτη φορά, άσκηση εκ μέρους του κράτους,

ουσιαστικής κρατικής πολιτικής στο τραπεζικό χρηματοπιστωτικό τομέα. Ρυθμιστήκαν με νομούς οι υποχρεώσεις και τα όρια λειτουργίας των τραπεζών.

Το 1928 ιδρύεται η Τράπεζα της Ελλάδος, στην οποία, εκτός από το εκδοτικό δικαίωμα, παραχωρούνται και μια σειρά από άλλες χρηματοπιστωτικές αρμοδιότητες. Έγινε μια πρώτη προσπάθεια εξειδίκευσης και ομαδοποίησης των τραπεζικών υπηρεσιών με την απόσπαση μέρους από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και την ίδρυση της Εθνικής Κτηματικής Τράπεζας. Στη συνέχεια, το 1929, ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ανέλαβε να εξυπηρετεί το νευραλγικό τομέα της αγροτικής πίστης.

Στην Τρίτη περίοδο, μετά το πέρας του ΈΒ παγκόσμιου πολέμου, παρατηρείται μια στροφή στην εξειδίκευση στο τραπεζικό σύστημα και η κατεύθυνση αυτή, σύμφωνα με τις επιλογές της οικονομικής πολιτικής, στοχεύει στην οικονομική ανάπτυξη.

Εγκαινιάζεται η εισαγωγή ξένων κεφαλαίων και ξένων τραπεζών για να εξυπηρετούνται οι συναλλαγές με το εξωτερικό κεφάλαιο. Όμως σιγά-σιγά, οι ξένες τράπεζες παίρνουν μερίδιο και από την εσωτερική αγορά. Στα πλαίσια της εξυπηρέτησης της αναπτυξιακής πολιτικής, ιδρύθηκαν ειδικοί οργανισμοί που είχαν ως στόχο την εξυπηρέτηση των αναγκών της τουριστικής και βιομηχανικής πίστης που, εκείνη την εποχή, αποτελούσαν την αιχμή του δόρατος για την οικονομική ανάπτυξη. Ο οργανισμός Τουριστικής Πίστewος ιδρύθηκε το 1946, ο οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης το 1954 και ο οργανισμός Βιομηχανικής Ανάπτυξης το 1960. Οι τρεις αυτοί οργανισμοί συγχωνεύτηκαν το 1964 σε έναν ενιαίο κρατικό οργανισμό, με τη επωνυμία Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΕΤΒΑ).

Παρόμοιες προσπάθειες έγιναν και από διάφορες τράπεζες και έτσι ιδρύθηκε η Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΕΤΕΒΑ) από την εθνική τράπεζα το 1963 και η Τράπεζα Επενδύσεων από την Εμπορική Τράπεζα το 1962.

Κατά την περίοδο αυτή, εντάθηκαν και συστηματοποιήθηκαν οι έλεγχοι και οι περιορισμοί στο τραπεζικό σύστημα με την ίδρυση της Νομισματικής Επιτροπής, η οποία καθορίζει την νομισματική πολιτική, το υποχρεωτικό ποσοστό καταθέσεων των εμπορικών τραπεζών στην κεντρική τράπεζα, τα επιτόκια και πολλές άλλες χρηματοπιστωτικές παραμέτρους. Τα τελευταία

χρόνια, η Νομισματική Επιτροπή καταργήθηκε και το έργο της ανέλαβε η Επιτροπή Νομισματικών και Πιστωτικών Υποθέσεων με τις ίδιες περίπου αρμοδιότητες.

Από το 1989 διαφαίνεται η εκπνοή της τεσσαρακονταπενταετούς τρίτης εξελικτικής περιόδου του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, με πλήθος συμπερασμάτων από άσχημες εμπειρίες και δυσλειτουργίες όπως:

- Αδυναμία του τραπεζικού συστήματος να βοηθήσει ουσιαστικά την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, και ιδιαίτερα, στον βιομηχανικό τομέα όπως είχε επιλεγεί.
- Αδυναμία να ελέγξει την παραοικονομία, το παραεμπόριο, την παράνομη εξαγωγή συναλλάγματος και ιδιαίτερα από δανειακά, για αναπτυξιακούς σκοπούς κεφάλαια.
- Αδυναμία στην χρηματοδότηση νέων επιχειρηματιών και νέων επενδυτικών προγραμμάτων σε τομείς σύγχρονης τεχνολογίας, λόγω της εμμονής του στο παραδοσιακό οικονομικό κατεστημένο.
- Αδυναμία να ελέγξει τους θεσμούς τους οποίους το ίδιο το τραπεζικό σύστημα θέσπισε.

Η περίοδος αυτή πλέον, δίνει τη θέση της σε μια περίοδο του στρατηγικού προγραμματισμού και ελέγχου, της ανάπτυξης νέων αγορών, νέων προϊόντων (και υπηρεσιών), του προσανατολισμού των τραπεζικών υπηρεσιών στον καταναλωτή, την ίδρυση ιδιωτικών τραπεζών, των συγχωνεύσεων, των εξαγορών, των ιδιωτικοποιήσεων και του αυξανόμενου ανταγωνισμού. Οι εξελίξεις αυτές επιβάλλονται κάτω από την πίεση τη διεθνούς πραγματικότητας και της πλήρους ένταξης της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

(Παπούλιας Γ., «Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική» Εκδόσεις Μαραθιάς ., Αθήνα 1997., σελ. 393-398)

5.3 Τραπεζικά Συστήματα Χωρών Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα συγγενεύει περισσότερο με τα τραπεζικά συστήματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξάλλου, οι συνεχείς αναπροσαρμογές των τραπεζικών συστημάτων όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την εφαρμογή των σχετικών οδηγιών και

κανονισμών, σε συνδυασμό και με την προσπάθεια σύγκλισης των οικονομιών, συμβάλλουν ώστε αυτά να εμφανίζουν υψηλό βαθμό ομοιογένειας. Τα τραπεζικά συστήματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυριαρχούνται από τάσεις κατάργησης των ρυθμιστικών διατάξεων, συρρίκνωσης του μεσολαβητικού ρόλου τους και απελευθέρωσης των τραπεζικών υπηρεσιών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το πιο χαρακτηριστικό γνώρισμα του γαλλικού τραπεζικού συστήματος είναι οι επιδόσεις του στην ανάδειξη και εφαρμογή των τεχνολογικών καινοτομιών. Έτσι, το γαλλικό τραπεζικό σύστημα θεωρείται το πρώτο στο κόσμο στην ανάπτυξη και χρησιμοποίηση του ηλεκτρονικού χρήματος. Το γεγονός αυτό, αύξησε το συνολικό ύψος των επενδύσεων και των γενικών εξόδων και δημιούργησε προβλήματα στη τιμολόγηση των τραπεζικών υπηρεσιών ιδιαίτερα στο Retail Banking στη δεκαετία του 1980.

Το Αγγλικό τραπεζικό σύστημα γνώρισε μια περίοδο αυστηρών πιστωτικών περιορισμών τις πρώτες δεκαετίες μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο με αποτέλεσμα οι αγγλικές τράπεζες να στραφούν σε συμπληρωματικές χρηματοοικονομικές υπηρεσίες στο εσωτερικό και στο εξωτερικό.

Η ανάπτυξη και η σταθερότητα της γερμανικής οικονομίας, που αντανakλά και τη σταθερή πορεία του νομίσματός της, του μάρκου, έχουν καταστήσει την κεντρική τράπεζα της Γερμανίας (Bundesbank) ένα κορυφαίο χρηματοοικονομικό οργανισμό όχι μόνο της Γερμανίας αλλά και ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη Γερμανία λειτουργούν με βάση το νομικό σύστημα τρεις κατηγορίες τραπεζών, οι ιδιωτικές τράπεζες, οι αποταμιευτικές τράπεζες και τέλος οι αγροτικές και εμπορικές τράπεζες. Τα τελευταία χρόνια, μετά τη ένωση της ανατολικής με τη δυτική Γερμανία, η γερμανική οικονομία δέχεται κάποιες πιέσεις.

Τα τραπεζικά συστήματα και των άλλων ευρωπαϊκών χωρών διακρίνονται για τη ύπαρξη περιορισμών (οι οποίοι έχουν αρχίσει να καταργούνται), τη στροφή των τραπεζών σε συμπληρωματικές δραστηριότητες, την ύπαρξη ξένων τραπεζών και, γενικώς, έντονη είναι η προσπάθεια ενοποίησης των τραπεζικών συστημάτων, ιδιαίτερα εν όψει της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Από τα τραπεζικά συστήματα της Ευρώπης θα πρέπει να αναφερθεί ο διεθνής ρόλος του ελβετικού τραπεζικού

συστήματος. Μετά το 1936 οι ελβετικές τράπεζες αποτελούν παγκόσμιο διατραπεζικό κέντρο.

(Γαπούλιας Γ., «Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική» Εκδόσεις Μαραθιάς ., Αθήνα 1997., σελ. 393-398)

5.4 Η Ανάγκη για την Δημιουργία των Τραπεζών

Τα στοιχεία που γέννησαν την ανάγκη για την δημιουργία τραπεζών είναι αρχικά η ανάγκη δημιουργίας κάποιου οργανισμού ο οποίος θα είναι σε θέση να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας και παράλληλα τι κράτος να μπορεί να προσφέρει εγγυήσεις για την σωστή εκπλήρωση του σκοπού του.

Ο ρόλος που ανέλαβαν οι εμπορικές τράπεζες είναι η διοχέτευση των αποταμιεύσεων στις επενδύσεις. Πιο συγκεκριμένα ο οργανισμός αυτός αναλαμβάνει τον ρόλο του έμπιστου μεσολαβητή μεταξύ επενδυτή και αποταμιευτή.

Ο δεύτερος λόγος δημιουργίας των τραπεζών είναι η ανάγκη ύπαρξης κάποιου φορέα που να μπορεί να ελέγχει την γνησιότητα του χρήματος καθώς το εκδίδει. Οι κεντρικές εμπορικές τράπεζες λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με το ότι θα πρέπει να ορίζεται ως χρήμα, την μορφή αυτού, καθώς και την ταχύτητα κυκλοφορίας του.

Οι δύο αυτοί λόγοι που συντέλεσαν στην δημιουργία των τραπεζών καθώς επίσης και στην ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος. Το τραπεζικό σύστημα τόσο στη χώρα μας όσο και άλλων χωρών πέρασε από πάρα πολλά στάδια εξέλιξης και ανάπτυξης. Αυτό που είναι πολύ σημαντικό τελειώνοντας είναι ότι ο γνώμονας όλων των εξελικτικών πορειών που είχαν ως σκοπό την βελτίωση του συστήματος ήταν η εξασφάλιση κάποιου μέσου συναλλαγής έχοντας πάντα την εγγύηση του κράτους, καθώς και κάποιου μεσάζοντα για να μπορούν να διοχετεύονται οι αποταμιεύσεις στις επενδύσεις.

5.5 Ανάλυση και Αξιολόγηση Τραπεζών

Για να αξιολογηθεί μια τράπεζα και να καταταγεί σε μια σειρά στη γενική κατάταξη των τραπεζών, πρέπει να εξεταστούν ορισμένα χαρακτηριστικά όπως η φερεγγυότητα, η ρευστότητα, η παραγωγικότητα, η

ανάπτυξη και η γενική διάρθρωση των τραπεζών. Για την μελέτη των χαρακτηριστικών αυτών αξιοποιούνται διάφορα στοιχεία από τους ισολογισμούς των τραπεζών και από διάφορες έρευνες.

Τα στοιχεία αυτά είναι:

- Οι καταθέσεις (όψεως, ταμειυτηρίου, προθεσμίας κ.τ.λ.)
- Οι χορηγήσεις (ανάλογα με τη διάρκεια του δανείου, τον κλάδο και την επιχειρηματική δραστηριότητα)
- Άλλα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού των τραπεζών
- Το δίκτυο καταστημάτων
- Στοιχεία απασχολούμενων και
- Τα κέρδη

Πολλές φορές, βέβαια, χρησιμοποιούνται και άλλα μεγέθη για την σύγκριση των τραπεζών, ανάλογα με την περίπτωση, επειδή δεν υπάρχει ένα σταθερό πλαίσιο αξιολόγησης. Αυτό συμβαίνει εξ άλλου με την αξιολόγηση των εταιριών, όπου αναλύεται και συνεκτιμάται ένα σύνολο παραγόντων. Έτσι, τα μεγέθη που αναφέρθηκαν χρησιμοποιούνται και στις τράπεζες.

Οι καταθέσεις και τα δάνεια είναι τα μεγέθη που δείχνουν τον κύκλο εργασιών των τραπεζών και, μάλιστα, με δύο διαφορετικές όψεις: αυτή της προμήθειας και η άλλη της πώλησης. Συνήθως, γίνεται μια ανάλυση σε βάθος των καταθέσεων και των χορηγήσεων ανά κατηγορία, ώστε να διαπιστωθεί η πηγή και η χρήση της χρηματικής ροής. Είναι σημαντικό, από μία άποψη, να διαπιστωθεί το γεγονός του αν μια τράπεζα έχει υψηλές καταθέσεις όψεως και μεγάλα μακροπρόθεσμα δάνεια.

Το δίκτυο καταστημάτων, τα πάγια στοιχεία της τράπεζας και ο αριθμός των απασχολούμενων, αποτελούν μια άλλη ομάδα μεγεθών που δείχνουν την απόδοση μιας τράπεζας. Ο αριθμός των καταστημάτων που έχει μια τράπεζα είναι πράγματι ένα δείγμα της δυναμικότητας και του μεγέθους της αλλά όχι, πάντα, απόλυτο διότι υπάρχουν μεγάλες τράπεζες που έχουν σχετικά περιορισμένο αριθμό καταστημάτων, όπως είναι οι αμερικανικές, οι οποίες με τους σχετικούς περιορισμούς του αμερικανικού συστήματος δεν έχουν ανεπτυγμένο δίκτυο καταστημάτων. Ενώ, παράλληλα, υπάρχουν τράπεζες με πολλά καταστήματα, οι οποίες δεν είναι κερδοφόρες, αλλά δύσκολα μπορεί να λεχθεί ότι δεν είναι μεγάλες.

Τα πάγια στοιχεία της τράπεζας είναι ένας δείκτης μεγέθους της τράπεζας, αλλά ποτέ δεν μπορεί να δώσει ασφαλές συμπέρασμα από μόνος του. Πρέπει να συνυπολογίζεται με άλλα στοιχεία, επειδή πρέπει να εξετασθεί το συνολικό χαρτοφυλάκιο της τράπεζας και πάντα σε σχέση με το βαθμό ρευστοποίησης και την πραγματική αξία των παγίων στοιχείων και όχι τη λογιστική τους αξία. Πολλές ελληνικές τράπεζες έχουν στην κατοχή τους σημαντικά περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν απαξιωθεί από τη μη λειτουργία και ξεπερασμένη τεχνολογία και μπορεί να εμφανίζονται ως στοιχεία του ενεργητικού τους και, μάλιστα, με τη λογιστική τους αξία, με αποτέλεσμα να αποπροσανατολίσουν τον αναλυτή.

Ο αριθμός των απασχολούμενων είναι ένα άλλο ενδεικτικό στοιχείο, το οποίο δείχνει το μέγεθος μιας τράπεζας αλλά, πολλές φορές δείχνει και το βαθμό οργάνωσή της. Για παράδειγμα, οι ελληνικές τράπεζες, ιδιαίτερα, οι ελεγχόμενες από το κράτος έχουν πολύ μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων αναλογικά με το μέγεθος τους. Ένα όχι τόσο θετικό στοιχείο, που είναι μάλλον απόρροια της κακής οργάνωσης, του αναξιοκρατικού τρόπου πρόσληψης του προσωπικού και της κακώς εννοούμενης κοινωνικής πολιτικής του κράτους που εκφράζεται μέσα από την υπεραπασχόληση στον τραπεζικό τομέα, είναι τα κέρδη ανά εργαζόμενο.

Υπάρχουν πολλές ομάδες διαφορετικών συμφερόντων που ενδιαφέρονται για την πορεία των τραπεζών. Οι μέτοχοι των τραπεζών, ως ιδιοκτήτες, φυσικό είναι να ενδιαφέρονται για την πορεία τους. Επίσης, ενδιαφέρονται οι καταθέτες οι οποίοι επιθυμούν να επιλέξουν την ασφαλέστερη τράπεζα, όπου οι καταθέσεις τους θα έχουν μικρότερο κίνδυνο και, συγχρόνως, την μεγαλύτερη απόδοση.

Οι δανειολήπτες, που θέλουν να συνεργάζονται με υγιείς τράπεζες, ώστε όταν χρειαστούν ένα δάνειο, να γνωρίζουν ότι η τράπεζα έχει τη δυνατότητα να τους το δώσει. Οι εργαζόμενοι που θέλουν να εργάζονται σε μια κερδοφόρα τράπεζα, ώστε να έχουν προοπτική για επαγγελματική ανάπτυξη, υψηλές και λοιπές παροχές. Τέλος, οι νομοθέτες και η κεντρική τράπεζα ενδιαφέρονται για την κατάσταση των τραπεζών, ώστε να αποφεύγεται το κλείσιμο και καταστάσεις παρόμοιες με αυτή της τράπεζας Κρήτης κατά την προηγούμενη δεκαετία.

Το στοιχείο που δείχνει τη πραγματική εικόνα της τράπεζας είναι τα κέρδη. Τα κέρδη είναι η μηχανή που οδηγεί την προσανατολισμένη στην ελεύθερη αγορά οικονομία. Η προσδοκία των κερδών είναι το κίνητρο που ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να κρατήσουν χαμηλά το κόστος τους, να ανακαλύπτουν και να ικανοποιούν ανάγκες των καταναλωτών που δεν ικανοποιούνται ακόμη.

Για την αξιολόγηση και κατάταξη μιας τράπεζας θα αρκούσε αυτό και μόνο το στοιχείο του ύψους των κερδών. Όμως, και εδώ, χρειάζονται ορισμένες διευκρινίσεις. Ποιο μέγεθος έχει αξία, το συνολικό απόλυτο ύψος των κερδών, τα κέρδη σαν ποσοστό των καταθέσεων ή των χορηγήσεων (δηλαδή του κύκλου εργασιών της τράπεζας – τζίρος) ή τα κέρδη σε σχέση με άλλα μεγέθη. Επίσης, πρέπει να ληφθούν υπ'όψιν τα κέρδη ως σχετικό μέγεθος, δηλαδή, σε σχέση με το μέγεθος της τράπεζας και αυτό γιατί δεν μπορούμε να συγκρίνουμε τα κέρδη της Εθνικής Τράπεζας με τα κέρδη της Αττικής σε απόλυτα μεγέθη.

Υπάρχουν ορισμένοι δείκτες οι οποίοι βοηθούν στον υπολογισμό της κερδοφορίας των τραπεζών. Ένας από αυτούς είναι :

Η μέση απόδοση των κεφαλαίων της τράπεζας (return on assets – ROA), η οποία είναι το πηλίκο των καθαρών κερδών μετά την αφαίρεση των φόρων δια το συνολικό κεφάλαιο.

$$ROA = \frac{\text{Καθαρά κέρδη προ φόρων}}{\text{Συνολικά κεφάλαια}}$$

Ο δείκτης αυτός μετρά την απόδοση της συνολικής επένδυσης της τράπεζας, αν και δεν εξετάζει, το από πού έχουν χρηματοδοτηθεί αυτές οι επενδύσεις. Παρ' όλα, αυτά είναι ένας καλός δείκτης που προσφέρεται για διαχρονικές συγκρίσεις μεταξύ τραπεζών. Μια άλλη αδυναμία της μέσης αποδοτικότητας κεφαλαίων είναι ότι δεν μπορεί να δείξει την απόδοση των κεφαλαίων των μετόχων της τράπεζας.

(Τομάρας Π., «Τραπεζικό Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Τομάρας, Αθήνα 2003., σελ. 19-25)

5.6 Στοιχεία Ενεργητικού και Παθητικού των Τραπεζών

Από τον ισολογισμό μιας τράπεζας μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες γύρω από τις δραστηριότητές της είτε αυτές είναι *εργασίες παθητικού* (κυρίως συγκέντρωση καταθέσεων) είτε *εργασίες ενεργητικού* (κυρίως χορηγήσεις προς φυσικά και νομικά πρόσωπα). Στην παράγραφο αυτή θα εξετάσουμε τα στοιχεία που απαρτίζουν τον ισολογισμό μιας τυπικής τράπεζας και τις αρχές διαχείρισης των στοιχείων αυτών, ώστε η τράπεζα να παρουσιάζει κέρδη αλλά και να τηρούνται (μεταξύ άλλων) οι αρχές της ασφάλειας των καταθέσεων και της ρευστότητας του οργανισμού.

Ο παρακάτω πίνακας εμφανίζει τον ενοποιημένο ισολογισμό των εμπορικών τραπεζών στις 31.12.92.

Πριν προχωρήσουμε στη λεπτομερή συζήτηση των στοιχείων που εμφανίζονται στον πίνακα, αξίζει να αναφερθούμε σε δύο στοιχεία που, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα αυτό προκαλούν εντύπωση. Το πρώτο είναι ότι ο λογαριασμός «*απαιτήσεις έναντι δημοσίου*», που αφορά χορηγήσεις των τραπεζών μόνο προς την κυβέρνηση, είναι μεγαλύτερος του λογαριασμού «*πιστώσεις*» που περιλαμβάνει και χορηγήσεις προς δημόσιες επιχειρήσεις. Το δεύτερο στοιχείο που προκαλεί εντύπωση με την παρουσία του είναι ότι στους λογαριασμούς παθητικού δεν υπάρχει λογαριασμός «*προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις*» που θα μας επέτρεπε να εξετάσουμε εύκολα την ποιότητα των χορηγήσεων του τραπεζικού συστήματος.

5.6.1 Στοιχεία Παθητικού των Τραπεζών

Από τον πίνακα προκύπτει ότι στο παθητικό των τραπεζών περιλαμβάνονται τα έξης στοιχεία:

A) *ίδια κεφάλαια*

Αυτά απαρτίζονται από το μετοχικό κεφάλαιο που εκπροσωπεί το ποσό που συνεισέφεραν οι μέτοχοι και τα αποθεματικά κεφάλαια. Τα αποθεματικά κεφάλαια σχηματίζονται από την παρακράτηση κερδών, από τις εκδόσεις μετοχών υπέρ το άρτιον, από την αναπροσαρμογή της αξίας των παγίων περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας, ώστε το κόστος με το οποίο

εμφανίζονται στο ενεργητικό να είναι πλησιέστερα προς την αγοραία τους αξία κ.λπ. για τις ελληνικές τράπεζες σημαντικά είναι και τα αποθεματικά που σχηματίστηκαν από "επιχορηγήσεις " τη Τράπεζας της Ελλάδος προς εμπορικές τράπεζες (προ αρκετών ετών) για να ενισχύσουν την κερδοφορία τους (η αιτιολογία των σχετικών αποφάσεων ήταν η αποζημίωση για τη χρήση των κεφαλαίων των εμπορικών τραπεζών που ήταν δεσμευμένα από την Τράπεζα της Ελλάδος, πλην όμως ήταν τοκοφόρα).

Όπως φαίνεται στον πίνακα, τα ίδια κεφάλαια αποτελούσαν την 31.12,92, πολύ μικρό ποσοστό (μόλις 4.2%) του συνόλου των κεφαλαίων των τραπεζών, δηλαδή του παθητικού τους. Αυτό εξηγεί εν μέρει γιατί ο έλεγχος της φερεγγυότητας των τραπεζών είναι τόσο σημαντικός. Δεδομένου δε ότι οι ιδιοκτήτες μιας τράπεζας διακινδυνεύουν ένα τόσο μικρό ποσοστιαίο μέρος των κεφαλαίων που διαχειρίζονται , έχουν κίνητρα να χρηματοδοτήσουν επενδύσεις υψηλού κινδύνου χρεώνοντας υψηλά επιτόκια. Έτσι, εάν οι χορηγήσεις αποπληρωθούν τα κέρδη των τραπεζών θα είναι υψηλά ενώ στην αντίθετη περίπτωση η ζημία τους θα είναι περιορισμένη.

B) Δανειακά κεφάλαια :

Ισχύουν τα ίδια με αυτά που ισχύουν και για τα δανειακά κεφάλαια των βιομηχανικών επιχειρήσεων. Στον διεθνή χώρο όπως αναφέρει ο κ. Ευθυμόγλου ελάχιστες τράπεζες και σίγουρα λιγότερες από δέκα, θεωρείται ότι είναι σε θέση να εκδώσουν ομολογίες με ελάχιστο κίνδυνο αθέτησης των υποχρεώσεων τους.

Γ) Λογαριασμοί Καταθέσεων :

Οι καταθέσεις αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή κεφαλαίων για μια τράπεζα. Κατά τον κ. Ευθυμόγλου και κ. Μπάλλα, η χαρακτηριστική λειτουργία του τραπεζίτη αρχίζει μόλις χρησιμοποιεί τα χρήματα τρίτων.

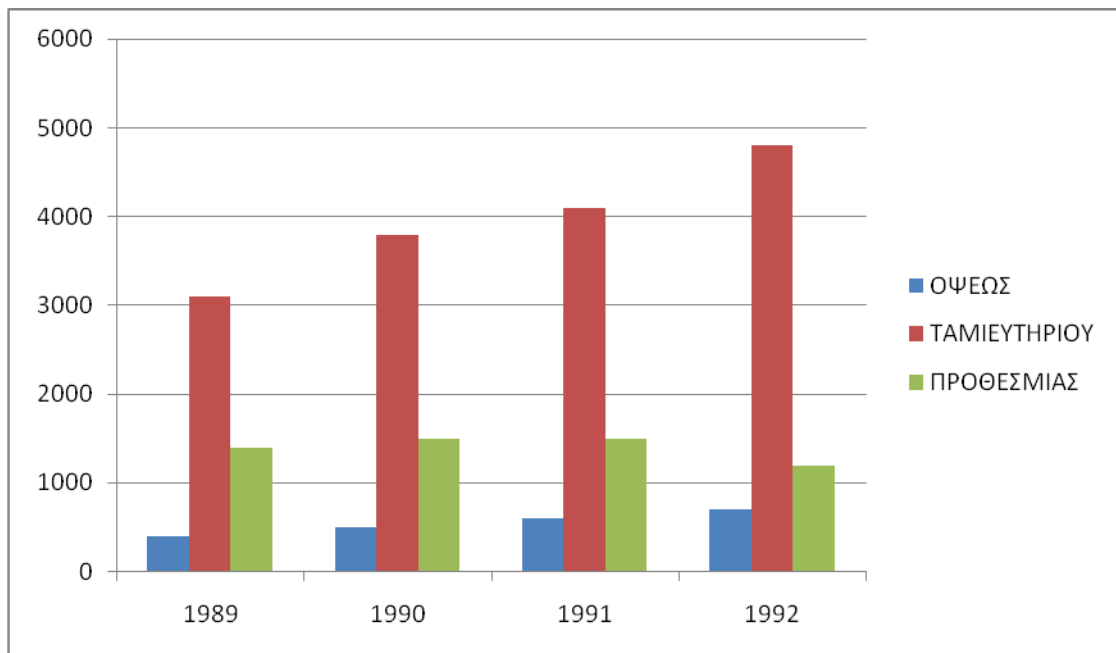
Μια πρώτη διάκριση των καταθέσεων είναι ανάλογα με το νόμισμα, στην περίπτωση αυτή έχουμε καταθέσεις σε ευρώ και σε ξένο συνάλλαγμα. Η σημαντικότερη όμως διάκριση είναι αυτή που εμφανίζεται στον ενοποιημένο ισολογισμό του παραπάνω πίνακα. Συγκεκριμένα, οι λογαριασμοί καταθέσεων διακρίνονται σε καταθέσεις όψεως, ταμιευτήριου και προθεσμίας. Η διάκριση αυτή βασίζεται στην ταχύτητα με την οποία ο καταθέτης μπορεί να αποσύρει τα χρήματά του.

Οι καταθέσεις όψεως είναι η μορφή είναι η ποιο γρήγορα ρευστοποιούμενη μορφή καταθέσεων και αποτελούν ισοδύναμο του χρήματος. Στους λογαριασμούς καταθέσεων όψεως γίνονται δεκτές καταθέσεις και από φυσικά και από νομικά πρόσωπα που θέλουν να τοποθετήσουν τα διαθέσιμά τους. Οι καταθέτες δικαιούνται βιβλιάριο επιταγών, με τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ως μέσο πληρωμής. Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι οι επιταγές δεν είναι ιδιαίτερα αποδέκτες στην ελληνική αγορά γεγονός που δημιουργεί προβλήματα στη νομισματική και τη δημοσιονομική πολιτική. Συγκεκριμένα, επειδή οι συναλλαγές γίνονται κυρίως με μετρητά, η Τράπεζα της Ελλάδος είναι αναγκασμένη να διατηρεί σε κυκλοφορία περισσότερα τραπεζογραμμάτια από όσα απαιτούνται για το επίπεδο ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Τέλος, οι καταθέσεις προθεσμίας (term deposit accounts) είναι συμβόλαια μεταξύ του καταθέτη και της τράπεζας ότι η κατάθεση θα αποδοθεί μετά την πάροδο συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Το επιτόκιο που πληρώνει η τράπεζα γι' αυτές τις καταθέσεις συμφωνείται από την αρχή και είναι δεδομένο για όλη την περίοδο της κατάθεσης (και σε τούτο διαφέρουν από τις καταθέσεις ταμιευτηρίου υπό προθεσμία). Ακόμα, το επιτόκιο αυτό είναι υπό φυσιολογικές συνθήκες υψηλότερο από αυτό για τις καταθέσεις ταμιευτηρίου. Σήμερα πλέον στην Ελλάδα πάνω από ένα ορισμένο ποσό κατάθεσης το επιτόκιο είναι ελεύθερα διαπραγματεύσιμο μεταξύ της τράπεζας και του πελάτη. Οι καταθέσεις προθεσμίας αποτελούν τη βάση για μακροπρόθεσμες χορηγήσεις.

Τα τελευταία χρόνια, όπως προκύπτει από τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύει η Τράπεζα Ελλάδος, και τα οποία παρατίθενται στον παρακάτω διάγραμμα, οι καταθέσεις προθεσμίας μειώνονται σε όφελος των καταθέσεων ταμιευτηρίου (οι καταθέσεις όψεως παραμένουν περίπου σταθερές) ως ποσοστό του συνόλου των καταθέσεων. Αυτό μπορεί να αποδοθεί στη συνεχιζόμενη αβεβαιότητα για τη μελλοντική εξέλιξη του πληθωρισμού και των επιτοκίων. Η μείωση των καταθέσεων προθεσμίας μερικώς οφείλεται στον ανταγωνισμό που δέχονται από την επένδυση σε έντοκα γραμμάτια του δημοσίου, των οποίων ο τόκος είναι αφορολόγητος.

Διάγραμμα 1:εξελίξεις όψεως, ταμειυτηρίου και προθεσμίας

5.6.2 Στοιχεία Ενεργητικού των Τραπεζών

A) Διαθέσιμα :

Στις περισσότερες τράπεζες τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία αποτελούνται, κατά φθίνουσα σειρά ρευστότητας, από μετρητά, καταθέσεις στην Τράπεζα της Ελλάδος και σ' άλλες τράπεζες του εσωτερικού, από επιταγές στη διαδικασία της είσπραξης, από καταθέσεις σε τράπεζες του εξωτερικού και σε συνάλλαγμα και από έντοκα γραμμάτια του δημοσίου, τα οποία είναι μέρος της ομάδας λογαριασμών απαιτήσεων έναντι του δημοσίου.

Η τράπεζα πρέπει να είναι βέβαιη ότι ανά πάσα στιγμή μπορεί να ανταποκριθεί στη ζήτηση των πελατών της για μετρητά (είτε λόγω ανάληψης καταθέσεων είτε λόγω δανειοδοτήσεων). Η διατήρηση επαρκών διαθεσίμων είναι ένας από τους περιορισμούς που έχει η Διοίκηση μιας εμπορικής τράπεζας.

B) Απαιτήσεις έναντι του δημοσίου :

Οι απαιτήσεις αυτές για τις εμπορικές τράπεζες είναι τα έντοκα γραμμάτια του δημοσίου που εντάσσονται στις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις, τα ομόλογα και τα λοιπά χρεόγραφα. Το μεγαλύτερο στοιχείο του ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών είναι οι απαιτήσεις έναντι του δημοσίου και όπως έχουμε σημειώσει παραπάνω αποτελούν τις χορηγήσεις των τραπεζών προς την κυβέρνηση.

Γ) Χορηγήσεις :

Οι χορηγήσεις προς ιδιωτικές και δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς αποτελούν τη σημαντικότερη εργασία του ενεργητικού των εμπορικών τραπεζών και είναι η κυριότερη πηγή εσόδων. Πρώτα όμως αξίζει να αναφερθούμε στις κυριότερες διακρίσεις των χορηγήσεων.

Μια διάκριση είναι ανάλογα με τη διάκριση του δανειζόμενου. Η διάκριση αυτή εμφανίζεται και στον ενοποιημένο ισολογισμό των εμπορικών τραπεζών που δημοσιεύει η Τράπεζα της Ελλάδος. Συγκεκριμένα οι χορηγήσεις διακρίνονται σε πιστώσεις προς ιδιώτες και ιδιωτικές επιχειρήσεις , σε δημόσιους οργανισμούς, δημόσιες επιχειρήσεις και τέλος σε ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς. Η σημαντικότερη διάκριση όμως είναι ανάλογα με το χρόνο ληκτότητάς τους. Με βάση το κριτήριο της ληκτότητας, οι χορηγήσεις διακρίνονται σε προεξοφλήσεις, βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις που είναι

διάρκειας μικρότερης του έτους και σε αντίστοιχα μακροπρόθεσμα δάνεια. Οι προεξοφλήσεις και οι βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις ταιριάζουν περισσότερο στις δανειακές ανάγκες εμπορικών δραστηριοτήτων (ή για κεφάλαια κίνησης), ενώ τα μακροπρόθεσμα δάνεια ταιριάζουν στη χρηματοδότηση επενδύσεων σε πάγια περιουσιακά στοιχεία.

Προεξόφληση είναι η μεταβίβαση γραμματίων ή συναλλαγματικών από τον κομιστή στην τράπεζα που καταβάλλει στον κομιστή την ονομαστική αξία της συναλλαγματικής ή του γραμματίου μειωμένη κατά τον προεξοφλητικό τόκο που αναλογεί για την περίοδο μεταξύ της πράξης προεξόφλησης και του χρόνου λήξης του γραμματίου ή της συναλλαγματικής.

Δ) Πάγια περιουσιακά στοιχεία :

Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνουν τα κτίρια των γραφείων και των υποκαταστημάτων της τράπεζας τα γήπεδά της κ.λπ., καθώς και επενδύσεις.

(Ευθύμογλου Π., Μπάλα Α., «Χρηματοοικονομική Οργανισμοί και αγορές» , Εκδόσεις Μπένου Ε., Αθήνα 1995 ., σελ. 189-197)

6 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

6.1 Βραχυπρόθεσμες Πηγές χρηματοδότησης του fast food ΠΑΠΑΘΕΟΚΛΗΤΟΥ & ΣΙΑ Ο . Ε . (ΝΙΚ Α .Ε.)

Ο Κώστας Παπαθεοκλήτου είναι επιχειρηματίας ο οποίος διαχειρίζεται και ελέγχει την επιχείρηση fast food ΠΑΠΑΘΕΟΚΛΗΤΟΥ & ΣΙΑ Ο . Ε . (ΝΙΚ Α .Ε.)

Ο κ. Παπαθεοκλήτου είναι ένας δραστήριος άντρας 28 ετών, ο οποίος εργάζεται κάθε μέρα πολλές ώρες. Στην εργασία του έχει έναν βοηθό ο οποίος τον βοήθησε ιδιαίτερα στις εργασίες του με την Eurobank. Η ΠΑΠΑΘΕΟΚΛΗΤΟΥ & ΣΙΑ Ο . Ε . (ΝΙΚ Α .Ε.) απασχολεί 10 εργαζόμενους για την παραγωγή και την διακίνηση προϊόντων.

Η επιχείρηση μετά από μια γρήγορη και σημαντική ανάπτυξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της τα τελευταία έτη, διαπίστωσε την άνοιξη το 2005 μια ακόμη πιο αξιόλογη αύξηση των πωλήσεων της.

Η ΠΑΠΑΘΕΟΚΛΗΤΟΥ & ΣΙΑ Ο . Ε . (ΝΙΚ Α .Ε.) παρά τα σημαντικά κέρδη της αντιμετώπισε μια έλλειψη μετρητών και έκρινε σκόπιμο να αυξήσει τώρα τον δανεισμό της από την Eurobank με ποσό 60000 ευρώ. Το μέγιστο ποσό δανεισμού που είναι δυνατό να παρέχει η συγκεκριμένη τράπεζα στον δανειζόμενο είναι 80.000 και η ΠΑΠΑΘΕΟΚΛΗΤΟΥ & ΣΙΑ Ο . Ε . (ΝΙΚ Α .Ε.) είναι σε θέση να ανταποκριθεί σ' αυτόν τον περιορισμό μόνο βασιζόμενη κατά έναν μεγάλο βαθμό στην εμπορική πίστωση. Η τράπεζα ανέφερε ότι ο μοναδικός ουσιαστικά μέτοχος και διευθυντής της εταιρίας, ο Κώστας Παπαθεοκλήτου εγγυάται προσωπικά ο ίδιος αυτό το δάνειο. Ο κ. Παπαθεοκλήτου πιστεύει ότι ένα δάνειο αυτό του ύψους θα βελτιώσει την αποδοτικότητα της επιχείρησης επιτρέποντας την να εκμεταλλευτεί όλα τα πλεονεκτήματα που παρέχουν οι εμπορικές πιστώσεις.

Ο όγκος των πωλήσεων έχει προγραμματιστεί κατά ένα μεγάλο μέρος πάνω σ' έναν επιτυχή ανταγωνισμό της τιμής και ακόμα στον πιθανό έλεγχο των λειτουργικών εξόδων και στις μεγάλες αγορές υλικών με σημαντικές εκπτώσεις.

Παπαθεοκλήτου Κώστας
ΝΙΚ Παπαθεοκλήτου και ΣΙΑ Ο. Ε.
Μ. Αλεξάνδρου 60
Τηλ. 6974161448

Συνέντευξη με τον κ. Παπαθεοκλήτου Κώστα :

1. Ερώτηση:

Θεωρείται ότι το τραπεζικό σύστημα είναι υγιές ;

Απάντηση :

Τώρα θεωρώ ότι είναι υγιές αλλά, κινδυνεύει λόγω της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης. Κινδυνεύουν οι τράπεζες σε περίπτωση επέκτασης της χρηματοοικονομικής κρίσης να μην έχουν ρευστό για να χορηγήσουν δάνεια στις επιχειρήσεις και στους καταναλωτές και κατά δεύτερο λόγο να μην μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των καταναλωτών για ανάληψη μετρητών. Όλα αυτά όπως είναι ευνόητο θα έχουν τρομερές συνέπειες στις επιχειρήσεις και στους πολίτες.

2. Ερώτηση :

Ποιες είναι οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια χρηματοδότησης;

Απάντηση :

Η χρηματοδότηση που είχα από την τράπεζα ήταν σε μορφή δανείου. Το δάνειο εξαρτάται κατά ένα πολύ σημαντικό ρόλο από το μέγεθος της φορολογικής δήλωσης που έχει ένας πολίτης. Θεωρώ ότι ήταν ο σημαντικότερος παράγοντας για να καταφέρω να πάρω το δάνειο το οποίο χρειάστηκα για την επιχείρηση. Επίσης σημαντικό ρόλο παίζει το είδος της επιχείρησης που θέλεις να χρηματοδοτήσεις.

3. Ερώτηση :

Ποιες είναι οι μορφές χρηματοδότησης όσον αφορά την διάρκεια, το σκοπό, και την ασφάλεια;

Απάντηση :

Χρησιμοποίησα επιχειρηματικό δάνειο για την δημιουργία της επιχείρησής μου. Το δάνειο το χρησιμοποίησα για δεκαπέντε χρόνια με σκοπό την ανάπτυξη και τις ανάγκες της επιχείρησής. Π.χ. προμηθευτές , μισθοδοσία προσωπικού, και ενοίκια. Ως ασφάλεια για την πραγματοποίηση του δανείου χρειάστηκε να υποθηκεύσω το πατρικό μου σπίτι.

4. Ερώτηση :

Τι ρόλο έπαιξε το ύψος του επιτοκίου για την επιλογή της τράπεζας και γιατί;

Απάντηση :

Έκανα μια έρευνα αγοράς σε κάποιες τράπεζες και επειδή το επιτόκιο είναι πολύ σημαντικό επέλεξα αυτήν που θα μου έδινε το περισσότερο «κέρδος» δηλαδή λιγότερους τόκους άρα και γρηγορότερη αποπληρωμή του δανείου (απόσβεση) .

5. Ερώτηση :

Το θεσμικό πλαίσιο των τραπεζών σας ικανοποιεί στην εποχή μας ;

Απάντηση :

Σίγουρα είναι πολύ καλύτερο από παλιά, αλλά μπορεί να βελτιωθεί ακόμα περισσότερο προς όφελος των επιχειρήσεων αλλά και των τραπεζών. Π. χ. οι κανόνες χορηγήσεις δανείων έχουν διευρυνθεί προς όφελος των επιχειρήσεων, οι δε αναλήψεις – καταθέσεις μπορούν να γίνουν οποιαδήποτε στιγμή του εικοσιτετράωρου λόγω των αυτόματων μηχανισμών ανάληψης και καταθέσεις μετρητών (ATM).

Όσον αφορά την επιχείρηση δεν με ικανοποίησε το τοκοχρεωλυτικό σύστημα της τράπεζας, δηλαδή όταν πληρώνεις στην αρχή τους περισσότερους τόκους και λιγότερο κεφάλαιο, αργότερα, μετά από ένα χρονικό διάστημα πληρώνεις

περισσότερο κεφάλαιο και λιγότερους τόκους. Άρα αν θέλεις να κάνεις αποπληρωμή του δανείου νωρίτερα θα πρέπει να έχεις πληρώσει όσο το δυνατό περισσότερους τόκους.

6. Ερώτηση :

Η συνεργασία σας με την τράπεζα ήταν πάντοτε καλή; Υπήρξε ενημέρωση για τα νέα τραπεζικά προϊόντα που πιθανότατα θα αφορούσαν την επιχείρησή σας;

Απάντηση :

Η συνεργασία μου με την τράπεζα ήταν πάντοτε καλή, και ένας από τους λόγους ήταν ότι ήμουν συνεπείς με τις δόσεις του δανείου. Υπήρξε ενημέρωση μέσω επιστολών, τηλεφωνικός, αλλά και προσωπικά με την διευθύντρια της τράπεζας. Ναι, με ωφέλησαν οι ενημερώσεις γιατί αποσκοπούσαν στην βελτίωση της επιχείρησής.

6.2 Επενδυτικό σχέδιο της εταιρείας οπτικά Ντούρμα

Η επιχείρηση οπτικά Ντούρμα ιδρύθηκε το 2003 από την κ Ολυμπία Ντούρμα. Η επιχείρηση διαθέτει είδη οπτικών από μοντέλα κάθε είδους. Συνεργάζεται με εταιρίες διεθνούς φήμης που διαθέτουν προϊόντα σύγχρονα για να καλύπτει άμεσα τις ανάγκες των πελατών της. Τα προϊόντα της διακρίνονται από καινοτομία και πρωτοποριακό χαρακτήρα, αποτέλεσμα της βαθιάς γνώσης και συσσωρευμένης εμπειρίας στα γνωστικά αντικείμενα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία Οκτώβριου 2008, οι εταιρία απασχολεί 5 εργαζομένους, οι οποίοι διακρίνονται από εξαιρετικά υψηλό επίπεδο μόρφωσης και επαγγελματικής κατάρτισης. Οι αποτελεσματικότητα της εργασίας τους υποστηρίζεται μέσα από παραμέτρους όπως είναι οι άνετοι και λειτουργικοί χώροι εργασίας, ο σύγχρονος τεχνολογικός εξοπλισμός, η οργάνωση γραφείου, πληροφοριακών συστημάτων και εργαστηρίου έρευνας και ανάπτυξης, το ειδικά προσαρμοσμένο σύστημα διαχείρισης ανθρώπινων πόρων, μέσου του οποίου διασφαλίζεται ανταγωνιστικό πακέτο αμοιβών συνδεδεμένο με την απόδοση, καθώς και προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη μέσω κάλυψης των αναγκών κάθε εργαζομένου και η πιστοποίηση τις κύριας δραστηριότητας της εταιρίας κατά EN ISO 9001.

Οι εταιρία έχει έντονη διεθνή παρουσία, και η επέκταση της βασίστηκε σε στρατηγικές προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες των ευρωπαϊκών αγορών με αποτέλεσμα να δραστηριοποιείται σήμερα σε αρκετές περιοχές. Παράλληλα, η εταιρία δίνει συστηματικά το παρών σε μεγάλες κλαδικές εκδηλώσεις ελληνικού και ευρωπαϊκού κύρους και ακτινοβολίας.

Κρίσιμος παράγοντας επιτυχίας για την αξιοποίηση των ευκαιριών που πηγάζουν από πολλές συγκυρίες θεωρείται η ισορροπημένη κάλυψη των κριτηρίων αγοράς που θέτουν οι πελάτες, και τα οποία ποικίλλουν από την μια τοπική αγορά στην άλλη, έτσι οι πελάτες ενδιαφέρονται κατά κύριο λόγο για την ποιότητα του προϊόντος και των συνοδευτικών υπηρεσιών, γι' αυτό η εταιρία οπτικά Ντούρμα αποδίδει μεγάλη σημασία στην δυνατότητα προσαρμογής των προϊόντων στις δικές τους τιμές και ανάγκες.

Συνέντευξη με την κα. Ντούρμα Ολυμπία :

1. Ερώτηση :

Θεωρείται ότι το τραπεζικό σύστημα είναι υγιές;

Απάντηση :

Το τραπεζικό σύστημα νοσεί όπως αποδείχτηκε και μετά τις τελευταίες εξελίξεις. Πιστεύω ότι αυτή την περίοδο οι τράπεζες περνάνε κρίση λόγω της οικονομικής αστάθειας, έλλειψης ρευστού, και των υψηλών επιτοκίων. Επίσης η απορρόφηση μεγάλου κεφαλαίου των κολοσσιαίων τραπεζών έναντι των μικρών τραπεζών και η κρίση που επήλθε σ' αυτές, επηρέασαν και το χρηματιστήριο που οδηγήθηκε σε κρίση.

2. Ερώτηση :

Ποιες είναι οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια χρηματοδότησης;

Απάντηση :

Προϋποθέσεις χρηματοδότησης μιας επιχείρησης είναι η τριετή της ύπαρξη της στον αντίστοιχο επαγγελματικό κλάδο. Κριτήρια είναι η υγιείς εικόνα της επιχείρησης όπως αυτή προκύπτει από τα οικονομικά στοιχεία αυτής

καλύτερους όρους μπορεί κάποιος να επιτύχει με την ύπαρξη ακίνητης περιουσίας στην κατοχή του ή στην ακτοχή της εκάστοτε επιχείρησης.

3. Ερώτηση :

Ποιες είναι οι μορφές χρηματοδότησης όσον αφορά την διάρκεια, τον σκοπό, και την ασφάλεια;

Απάντηση :

Η διάρκεια του δανεισμού εξαρτάται από τον τύπο της χρηματοδότησης και της εμπράγματες εξασφαλίσεις.

Έτσι οι μορφές που προκύπτουν είναι :

- Ανοικτό επαγγελματικό
- Καταναλωτικό
- Στεγαστικό και επισκευαστικό.
- Leasing

Επέλεξα το ανοικτό επαγγελματικό δάνειο επειδή είναι ευέλικτο. Η διάρκεια του δανείου ήταν 15 χρόνια και ο λόγος ήταν η δημιουργία και η ανάπτυξη της επιχείρησης όπως επίσης και η κάλυψη των παγίων εξόδων. Όσον αφορά την ασφάλεια, η εγγύηση στην τράπεζα ήταν η ίδια η επιχείρηση.

4. Ερώτηση :

Τι ρόλο έπαιξε το ύψος του επιτοκίου για την επιλογή της τράπεζας και γιατί;

Απάντηση :

Το ύψος του επιτοκίου παίζει σημαντικό ρόλο στην επιλογή της τράπεζας γιατί από το ύψος του επιτοκίου εξαρτάται και η χρησιμότητα του δανεισμού. Η αναγκαιότητα του δανείου υποδηλώνει την χρησιμότητα αυτού, δηλαδή η επιλογή της τράπεζας εξαρτάται κατά ένα μεγάλο ποσοστό από το ύψος του. Επίσης οι οικονομικές ανέσεις που παρείχε η τράπεζα, δίνουν την δυνατότητα για την επιλογή αυτής.

5. Ερώτηση :

Το θεσμικό πλαίσιο των τραπεζών σας ικανοποιεί στην εποχή μας;

Απάντηση :

Το θεσμικό πλαίσιο των τραπεζών δεν είναι ευέλικτο ώστε να ικανοποιεί άμεσα και αποτελεσματικά τις ανάγκες μιας επιχείρησης. Οι τράπεζες λειτουργούν εγωιστικά χωρίς να ενδιαφέρονται πραγματικά για τον επιχειρηματία και την απόδοση της επιχείρησης.

6. Ερώτηση :

Η συνεργασία σας με την τράπεζα ήταν πάντοτε καλή; Υπήρξε ενημέρωση για τα νέα τραπεζικά προϊόντα που πιθανότατα θα αφορούσαν την επιχείρησή σας;

Απάντηση :

Η συνεργασία μου με την τράπεζα ήταν καλή και πάντοτε υπήρξε ενημέρωση για νέα προϊόντα και υπηρεσίες που θα διευκόλυναν την καλύτερη συνεργασία μας. Η ενημέρωση και τα καινούρια χρηματοοικονομικά προγράμματα μου έδωσαν την δυνατότητα να ανανεώσω την διακόσμηση της επιχείρησης.

6.3 Εκσυγχρονισμός της επιχείρησης τροφίμων ΜΑΡΙΝΟΣ (TASTE FULL) Α.Ε.

Ο κ. Μαρίνου Ιωάννης ίδρυσε την εταιρία ΜΑΡΙΝΟΣ (TASTE FULL) Α.Ε. με έδρα την Θεσσαλονίκη και με δραστηριότητα πάνω στον χώρο εστίασης. Αυτό διήρκησε 20 χρόνια, δηλαδή το χρονικό διάστημα 1972 – 1992. Παράλληλα λειτούργησε και σαν παραγωγός μεταποίησης τροφίμων προκειμένου να προωθήσει τα προϊόντα σε όλη την ελληνική επικράτεια. Μέχρι σήμερα λειτουργεί με στόχο τον εκσυγχρονισμό και την σωστή θέση των προϊόντων της στην ελληνική αγορά. Η εταιρία απασχολεί 10 άτομα. Τα προϊόντα της είναι σε κατεψυγμένη μορφή και τυποποιημένα, και διανέμονται σε όλη την ελληνική επικράτεια.

1. Ερώτηση :
Θεωρείται ότι το τραπεζικό σύστημα είναι υγιές;

Απάντηση :

Όχι δεν θεωρώ ότι είναι υγιές. Το τραπεζικό σύστημα λειτουργεί κατά βούληση και αυθαίρετα χωρίς να υπολογίζει τον επιχειρηματία. Ο τρόπος που οι τράπεζες συμφωνούν με τον πελάτη είναι ύπουλος και δεν έχουν την θέληση να ενημερώσουν αναλυτικά μια χρηματοδότηση την οποία ο επιχειρηματίας είναι εμμέσως πλην σαφώς αναγκασμένος να την υπογράψει για να καλύψει τα έξοδα της επιχείρησης.

2. Ερώτηση :
Ποιες είναι οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια χρηματοδότησης;

Απάντηση :

Οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια ποικίλλουν ανάλογα με τις ανάγκες και τις προσδοκίες που έχει ο επιχειρηματίας. Σε γενικές γραμμές ο επιχειρηματίας κοιτάζει το προφίλ της τράπεζας, το κύρος και την ποιότητα της. Σημαντικός παράγοντας είναι τα επιτόκια όπως επίσης και η εξυπηρέτηση, ο τρόπος δηλαδή που σε ενημερώνει η τράπεζα για τα αναλυτικά στοιχεία της χρηματοδότησης.

3. Ερώτηση :

Ποιες είναι οι μορφές χρηματοδότησης όσον αφορά την διάρκεια, τον σκοπό, και την ασφάλεια;

Απάντηση :

Οι μορφές χρηματοδότησης διαφέρουν ανάλογα με τον σκοπό και τις ανάγκες του επιχειρηματία. Για τις καθημερινές υποχρεώσεις υπάρχουν τα κεφάλαια κίνησης, υπάρχει επίσης το κεφάλαιο για τις κτιριακές εγκαταστάσεις και το κεφάλαιο μηχανολογικού εξοπλισμού.

Η διάρκεια είναι για 15 χρόνια με σκοπό την συντήρηση και την εξέλιξη της επιχείρησης. Η ασφάλεια, δηλαδή η εγγύηση υπολογίζεται περίπου στην διπλάσια αξία της επιχείρησης και μπορεί η τράπεζα να σε δεσμεύσει χρεόγραφα (επιταγές πελατών), ομόλογα αλλά και ακίνητα. Βέβαια η τράπεζα δείχνει κάποια ελαστικότητα όταν είσαι καλός πληρωτής γιατί θέλει να διασφαλίσει τα χρήματα της.

4. Ερώτηση :

Τι ρόλο έπαιξε το ύψος του επιτοκίου για την επιλογή της τράπεζας και γιατί;

Απάντηση :

Πιστεύω ότι είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας για την επιλογή της χρηματοδότησης και οι τράπεζες διαφέρουν από τον τρόπο που ρυθμίζουν την αναλογία επιτοκίου με το δάνειο για την οφειλή του επιχειρηματία. Υπάρχουν τράπεζες που ρυθμίζουν την χρηματοδότηση με το επιτόκιο να εξοφλείται σε μεγάλο βαθμό από τις πρώτες δόσεις και υπάρχουν άλλες που το τοποθετούν πιο έντονα στο τέλος.

5. Ερώτηση :

Το θεσμικό πλαίσιο των τραπεζών σας ικανοποιεί στην εποχή μας;

Απάντηση :

Όχι γιατί οι τράπεζες λειτουργούν πάντα μονόπλευρα και σκέφτονται συνήθως τα δικά τους συμφέροντα, χωρίς να υπολογίζουν τον επιχειρηματία.

6. Ερώτηση :

Η συνεργασία σας με την τράπεζα ήταν πάντοτε καλή; Υπήρξε ενημέρωση για τα νέα τραπεζικά προϊόντα που πιθανότατα θα αφορούσαν την επιχείρησή σας;

Απάντηση :

Η ερώτηση πιστεύω ότι είναι σχετική, διότι κάθε τράπεζα έχει την δική της στρατηγική όσον αφορά τις σχέσεις που θα έχει με τις επιχειρήσεις. Συνήθως οι μικρές τράπεζες είναι αυτές που δείχνουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον, λόγω του μικρού πελατολογίου που έχουν και γιατί δημιουργούνται προσωπικές σχέσεις με τους επιχειρηματίες, ενώ οι μεγάλες τράπεζες λειτουργούν διαφορετικά, δηλαδή σε θέματα σχέσεων με τις επιχειρήσεις είναι πιο τυπικές.

Ελληνική Βιβλιογραφία

1. ICAP 2007., «Χρηματοπιστωτικά εργαλεία» Δεκέμβριος 2006 σελ. 64-68, 70-71, 84-90
2. Αλεξάκης Π., Πετράκης Π., «Εμπορικές και αναπτυξιακές τράπεζες», Εκδόσεις Παπαζήση , Αθήνα 1987., σελ. 180-186
3. Απόστολος Αιγυπτιάδης, εισαγωγή στις χρηματοδοτήσεις, Γ' έκδοση, Αθήνα 1994 σελ. 26-74
4. Αρτίκης Γ. Π., «Χρηματοοικονομική διοίκηση-Αποφάσεις χρηματοδοτήσεων», Εκδόσεις INTERBOOKS., Αθήνα 2002 σελ. 215-262
5. Δασκάλου Γ. Χρ., «Χρηματοδότηση επιχειρήσεων» Β' Έκδοση Εκδόσεις σύγχρονη εκδοτική ., Αθήνα 1999., σελ. 11-20
6. Ευθύμογλου Π., Μπάλα Α., «Χρηματοοικονομική Οργανισμοί και αγορές» , Εκδόσεις Μπένου Ε., Αθήνα 1995 ., σελ. 189-197
7. Παπούλιας Γ., «Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική» Εκδόσεις Μαραθιάς ., Αθήνα 1997., σελ. 393-398
8. Πετράκης Π. Ε., «Αξιολόγηση και χρηματοοικονομική Διοίκηση» Τόμος Γ' Εκδοτικές επιχειρήσεις «Το Οικονομικό», Αθήνα 1999., σελ. 276-289
9. Τομάρας Π., «Τραπεζικό Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Τομάρας , Αθήνα 2003 ., σελ. 19-25

Ιστοσελίδες

1. www.icap.gr/news/
2. www.moneyinfo.gr/emoney/index.html
3. www.business.hol.gr/naftnews.htm
4. www.euro2day.gr
5. www.hri.org/news/greek